

Crna Gora
Ministarstvo kulture i medija

Adresa: Njegoševa br. 83
81250 Cetinje, Crna Gora
tel: +382 41 232 571
fax: +382 41 232 572
www.gov.me/mku

IZVJEŠTAJ O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA
MINISTARSTVA KULTURE I MEDIJA U 2023. GODINI

Cetinje, jun 2024. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. REALIZACIJA OSTVARENIH CILJEVA I AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA RADA VLADE ..	2
3. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA	3
3.1. Rješavanje u prvostepenom upravnom postupku	3
3.2. Rješavanje u drugostepenom upravnom postupku.....	5
3.3. Programske aktivnosti Ministarstva kulture i medija sa osvrtom na realizaciju u vršenju upravnog nadzora.....	5
Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo	5
Direktorat za kulturnu baštinu.....	6
Direktorat za razvoj kreativnih industrija	10
Direktorat za medije	11
Kabinet ministarke	13
Međunarodna saradnja i evropske integracije	14
Saradnja s UNESCO.....	14
Učešće u IPA programima prekogranične saradnje.....	15
Učešće u programima Evropske unije	15
Učešće u programima Savjeta Evrope	15
Ostali međunarodni programi i manifestacije.....	16
4. PLAN INTEGRITETA, KADROVSKI POSLOVI, JAVNE NABAVKE I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA.....	16
Javne nabavke i državna pomoć.....	16
Slobodan pristup informacijama	17
5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE.....	18
6. PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA PO OBLASTIMA ZA KOJU JE MINISTARSTVO OSNOVANO.....	18
7. PODACI IZ FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA.....	20
8. PREGLED AKTIVNOSTI ZA ORGANE UPRAVE NAD KOJIMA MINISTARSTVO VRŠI NADZOR.....	20
Uprava za zaštitu kulturnih dobara	20
Državni arhiv Crne Gore	21
9. PREGLED AKTIVNOSTI JAVNIH USTANOVA IZ OBLASTI KULTURE.....	26
Javne ustanove iz oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva.....	26
Javne ustanove iz oblasti kulturne baštine	37

1. UVOD

Ministarstvo kulture i medija (u daljem tekstu: Ministarstvo) je, u skladu sa članom 65 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", br. 78/18, 70/21 i 52/2022), izradilo je Izvještaj o radu i stanju u upravnim oblastima iz nadležnosti Ministarstva za 2023. godinu. Izvještaj se sastoji od devet tačaka, i to: uvoda, realizacije ciljeva i aktivnosti iz programa rada Vlade, izvršavanje zakona i drugih propisa (rješavanje u prvostepenom upravnom postupku i rješavanje u drugostepenom upravnom postupku), programskih aktivnosti Ministarstva kulture i medija (pregled po organizacionim jednicama), plana integriteta, kadrovskih poslova i javnih nabavki, slobodnog pristupa informacijama, realizacije budžeta, međunarodne saradnje i evropskih integracija (saradnja s UNESCO, učešće u IPA programima prekogranične saradnje, učešće u programima Evropske unije, učešće u programima Savjeta Evrope i ostali međunarodni programi i manifestacije), pregled aktivnosti organa državne uprave iz oblasti kulture (Uprava za zaštitu kulturnih dobara i Državni arhiv) i pregled aktivnosti javnih ustanova iz oblasti kulture (javne ustanove iz oblasti kulturno umjetničkog stvaralaštva i javne ustanove iz oblasti kulturne baštine), kao i predlog mjera za unapređenje stanja.

2. REALIZACIJA OSTVARENIH CILJEVA I AKTIVNOSTI IZ PROGRAMA RADA VLADE

Srednjoročni program rada Vlade Crne Gore 2022–2024. sadržao je poseban cilj koji se odnosio na **oblast kulture** – cilj 4.2. Jednake šanse za sve u kulturi, definisan u okviru prioriteta 4: Obrazovanje i društvo zasnovano na znanju, kao i prateće indikatore učinka: broj stečenih stručnih zvanja u konzervatorskoj, muzejskoj, bibliotečkoj i arhivskoj djelatnosti i procenat usaglašenih propisa u oblasti bibliotečke djelatnosti.

U smislu postignute vrijednosti indikatora učinka u 2023. i u odnosu na polaznu vrijednost koju je predvidio SPRV, planirane vrijednosti indikatora su ostvarene. Naime, broj stečenih stručnih zvanja u konzervatorskoj, muzejskoj, bibliotečkoj i arhivskoj djelatnosti dostigao je ciljanu vrijednost, čime se postigla edukacija i doedukacija kadra u pogledu sticanja kompetencija i vještina, unapređenje njihovog materijalnog statusa i bolji efekti zaštite kulturne baštine kroz ove četiri djelatnosti, na čitavoj teritoriji države. Što se tiče usaglašavanja propisa u oblasti bibliotečke djelatnosti, budući da je u pitanju izmjena Zakona, a da je u izvještajnom periodu pripremljen Nacrt istog, može se smatrati da je predviđeni procenat od 50% i ostvaren.

U Srednjoročnom programu rada Vlade postojao je i cilj koji se odnosio na **oblast medija**, postavljen u okviru prioriteta 1: Vladavina prava i jednake šanse, i to cilj 1.4. Unapređenje ambijenta u oblasti slobode izražavanja i slobode medija. Kao indikator kojim će se mjeriti učinak u ostvarivanju navedenog cilja definisan je: Indeks slobode medija. U pogledu ispunjenja operativnog cilja 1.4. konstatovano je da je, u odnosu na postavljeni indikator slobode medija međunarodne NVO Reporteri bez granica – Reporters without borders, postignuta vrijednost za 2023. godinu prevazišla projektovanu, ne samo za 2023, već i za 2024. godinu.

Program rada Vlade Crne Gore za 2023. godinu sadržao je deset aktivnosti u nadležnosti Ministarstva kulture i medija, i to: četiri iz oblasti medija i šest iz oblasti kulture, od čega šest u normativnom dijelu i četiri u tematskom dijelu. Stepen realizacije ovih aktivnosti je 30%, odnosno realizovane su tri od ukupno deset obaveza.

Sve tri realizovane obaveze su iz **tematskog dijela**, a u pitanju su – Medijska strategija Crne Gore 2023–2027, Nacionalni program razvoja kulture 2023–2027. i Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023. godinu.

Usvajanjem Medijske strategije Crne Gore 2023–2027. s Akcionim planom za period 2023–2024, počelo se s realizacijom niza aktivnosti u pravcu postrizanja sljedećih ciljeva: poboljšanje kvaliteta informisanja građana/ki i unaprijeđena medijska pismenost; osnažena urednička i finansijsku nezavisnost, etika i profesionalizam javnih emitera; unaprijeđen

ambijent za fer tržišno poslovanje medija i poboljšani okvir za rad i položaj zaposlenih u medijima.

Donošenjem Nacionalnog programa razvoja kulture 2023–2027. Crna Gora je dobila najvažniji dokument kojim se uređuje razvoj kulture i koji predstavlja temelj daljeg unapređenja kulturne politike u zemlji. Polazeći od sveobuhvatnog istraživanja koje je uključilo aktere kulturne scene iz javnog, privatnog i civilnog sektora, dobijen je uvid u stvarne potrebe i želje, kako ustanova kulture na nacionalnom i lokalnom nivou, tako i vaninstitucionalnih aktera, uključujući širu publiku, čime je stvoren ambijent za *jednake šanse za sve u kulturi*.

Takođe, donošenjem Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023, obezbjeđuje se sveobuhvatan i ravnomjeran tretman kulturne baštine Crne Gore, kroz četiri operativna cilja, i to za arheološka i konzervatorska istraživanja; izrada konzervatorskog projekta i sprovođenje konzervatorskih mjera; edukacija i doedukacija i prezentacija i popularizacija kulturne baštine.

Jedina aktivnost iz tematskog dijela koja nije realizovana u izvještajnom periodu bila je usvajanje Izvještaja o realizaciji Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2022. godinu. Naime, Ministarstvo je u kontinuitetu vršilo monitoring realizacije projekata koji su se realizovali tokom 2023. godine, međutim, pojedini realizatori su informisali Ministarstvo da je zbog složenosti poslova i procedura za dobijanje saglasnosti za izvođenje konzervatorskih radova došlo do pomjeranja planiranih rokova, skoro do kraja decembra 2023. godine, što je i uslovalo pripremu Izvještaja od strane Ministarstva.

U **normativnom dijelu** bilo je planirano utvrđivanje tri predloga zakona iz oblasti medija i tri predloga zakona iz oblasti kulture.

Kad su u pitanju Zakon o audio-vizuelnim medijskim uslugama, Zakon o medijima i Zakon o javnom medijskom servisu Crne Gore, Ministarstvo kulture i medija je u 2023. godini utvrdilo tekst Predloga sva tri zakona i isti se nalaze u fazi međuresornog usaglašavanja, usljed institucionalne tranzicije i političkih promjena u prethodnoj godini, tako da se njihovo podnošenje Vladi očekuje u toku 2024. godine. Prethodno je održana javna rasprava o tekstu Nacrta ovih zakona i uz uvažavanje sugestija domaćih i međunarodnih partnera, te posebno uvažavanja mišljenja eksperata Savjeta Evrope, unaprijeđen je kvalitet dokumenata.

Što se tiče Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bibliotečkoj djelatnosti i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o muzejskoj djelatnosti, Ministarstvo kulture i medija je, u avgustu 2023. godine, obrazovalo Radna tijela za izradu teksta Predloga navedenih zakona, koja su imala radne sastanke na kojima je utvrđen predmet njihovih izmjena i dopuna. S tim u vezi, pripremljeni su Nacrta zakona koji će u 2024. godini biti dostavljeni na mišljenje nadležnim organima, u cilju sačinjavanja konačnog teksta Predloga predmetnih zakona.

Ministarstvo je u avgustu 2023. obrazovalo i Radno tijelo za izradu teksta Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, koje je tokom godine imalo radne sastanke. Članovi Radnog tijela dostavljali su predloge kojima bi se suštinski mijenjao postojeći zakon, te isti nijesu mogli biti predmet planiranih izmjena i dopuna. Shodno tome, konstatovano je da je u budućem periodu potrebno izraditi analizu postojećeg zakona, koja će prethoditi izradi novog zakona u budućem periodu, jer su se kroz svakodnevno sprovođenje odredbi istog konstatovale velike nelogičnosti, prenormiranost odredbi, kontradiktornosti određenih članova, koje su suštinske i koje ne mogu biti predmet predviđenih izmjena i dopuna. U tom smislu, tekst Nacrta predmetnog zakona je pripremljen samo u odnosu na izmjene i dopune onih članova u odnosu na koje organi koje ih sprovode imaju poteškoće u primjeni.

3. IZVRŠAVANJE ZAKONA I DRUGIH PROPISA

3.1. Rješavanje u prvostepenom upravnom postupku

Ministarstvu kulture i medija – Direktoratu za kulturnu baštinu je u prvostepenom upravnom postupku, u dijelu koji se odnosi na upravne poslove, tokom 2023. godine, dostavljen 91 zahtjev za odobravanje polaganja stručnih ispita za sticanje stručnih zvanja u muzejskoj, konzervatorskoj, bibliotečkoj i arhivskoj djelatnosti. Na osnovu istih je donijeto 91 rješenje o

odobranju polaganja stručnog ispita za odgovarajuće stručno zvanje. Ministarstvo je organizovalo dva ispitna roka (april i oktobar), nakon čega je po završetku istih izdalo 78 uvjerenja o stečenom stručnom zvanju, a 13 kandidata je upućeno za popravni rok u narednom ispitnom roku.

Direktoratu je podnijeto 22 zahtjeva o dodjeljivanju/priznavanje stručnih zvanja na osnovu kojih je izdato 14 uvjerenja o dodjeljivanju stručnih zvanja u oblasti zaštite kulturne baštine, 3 uvjerenja za priznavanje stručnih zvanja i 5 dopuna zbog nepotpunih zahtjeva.

U izvještajnom periodu dostavljena su 14 zahtjeva za izdavanje konzervatorske licence, od čega je za fizička lica bilo 12 zahtjeva, a za pravna lica 2 zahtjeva. Od toga je u 2023. godini, dostavljeno 11 zahtjeva, u 2022. godini su dostavljena 2 zahtjeva, a u 2021. godini dostavljen je 1 zahtjev. Komisija za izdavanje i oduzimanje konzervatorske licence razmatrala je dostavljene zahtjeve i konstatovala da je za sve potrebna dopuna ili dostavljanje informacija od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara po službenoj dužnosti koje podnosi Komisija.

Direktoratu je pristiglo 7 zahtjeva za davanje saglasnosti na predloge programa i 14 predloga odluka o podizanju spomen-obilježja od strane lokalnih samouprava, od čega je donijeto 6 rješenja o davanju saglasnosti na predloge programa podizanja spomen-obilježja i 1 rješenje o odbijanju davanja saglasnosti na program podizanja spomen-obilježja, 11 rješenja o davanju saglasnosti na predloge odluke za podizanje spomen-obilježja, 1 rješenje o davanju saglasnosti na doradu odluke o podizanju spomen-obilježja, 2 obavještenja povodom inicijative za podizanje spomen-obilježja prije isteka zakonskog roka.

Direktoratu je dostavljeno 5 zahtjeva o dozvoli za privremeno iznošenje kulturnih dobara od strane nacionalnih ustanova kulture, na osnovu kojih je donijeto 5 rješenja o dozvoli za privremeno iznošenje kulturnih dobara.

Direktoratu je dostavljeno 14 zahtjeva, od čega je 13 zahtjeva javnih ustanova za oslobađanje od plaćanja carina i PDV-a, na osnovu kojih je izdato 13 mišljenja za oslobađanje carina i PDV-a na robu koja je predmet uvoza, a koja služi za obavljanje njihove matične djelatnosti i ista nema komercijalni karakter, a 1 zahtjev vjerske zajednice, na osnovu kojeg je dostavljeno obavještenje u skladu sa zakonom.

U izvještajnom periodu izdata su 2 odobrenja za rad za obavljanje djelatnosti muzeja, po zahtjevu dvije javne ustanove u muzejskoj djelatnosti.

U Direktoratu za kulturno-umjetničko stvaralaštvo dostavljeno je 72 zahtjeva za iznošenje umjetnina, po kojima je Direktorat postupio u roku i donijeto je 72 rješenja o iznošenju umjetnina, od čega su 44 rješenja o privremenom, a 26 rješenja o trajnom iznošenju umjetnina, dok su 2 rješenja o iznošenju kulturnih dobara. Podnijeto je 7 zahtjeva za oslobađanje od plaćanja carine i PDV-a od strane nacionalnih ustanova kulture, na osnovu kojih je izdato 7 mišljenja o oslobađanju od plaćanja carine i PDV-a na robu koja je predmet uvoza, a koja služi za obavljanje njihove matične djelatnosti i ista nema komercijalni karakter. Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo je po službenoj dužnosti donio 36 rješenja o usklađivanju visine naknade istaknutom kulturnom stvaraocu. Direktoratu je pristiglo i 5 zahtjeva za izdavanje uvjerenja o statusu umjetnik/stručnjak u kulturi, na osnovu kojih je izdato 5 uvjerenja o statusu samostalni umjetnik/stručnjak u kulturi (uvjerenja o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija). Za izvještajni period podnijeto je 8 zahtjeva za dodjelu statusa istaknuti kulturni stvaralac koji su u proceduri.

Za izvještajni period donijeto je 40 rješenja za status samostalni umjetnik/stručnjak u kulturi od čega su 20 za sticanje, a 20 za produženje.

Za izvještajni period na adresu Ministarstva kulture i medija pristigla su 3 zahtjeva za dodjelu dramskih zvanja, koja su u proceduri.

Izdato je 6 rješenja/odobrenja za snimanje inostranog producenta na teritoriji Crne Gore, shodno Zakonu o kinematografiji ("Službeni list Crne Gore", br.42/15 i 84/18).

Takođe, dostavljeno je 76 zahtjeva za slobodan pristup informacijama, na osnovu kojih je donijeto 73 rješenja, od kojih je 37 rješenja kojim se usvaja zahtjev, 8 rješenja je djelimično jer se pristup dijelu informacije usvaja, a dio se odbija, a 21 rješenje je o odbijanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Od 76 pristiglih zahtjeva, 3 zahtjeva su prosljeđena nadležnom državnom organu i opštinskoj javnoj ustanovi, od 1 zahtjeva je stranka odustala,

a na 3 je odgovoreno obavještenjem koje sadrži link sa traženim informacijama. Svi zahtjevi riješeni su u zakonskom roku. Po službenoj dužnosti donijeto je 48 rješenja, a po zahtjevu zaposlenih (stranke) 28 rješenja/uvjerenja.

3.2. Rješavanje u drugostepenom upravnom postupku

Ministarstvo kulture i medija je rješavajući predmete u drugostepenom upravnom postupku u 2023. godini, a u cilju donošenja zakonitih odluka, poštovao odredbe Zakona o upravnom postupku i Zakona o upravnom sporu, kao i druge propise iz svoje nadležnosti, posebno kada je u pitanju zakonitost, ekonomičnost i efikasnost i to: Zakon o zaštiti kulturnih dobara, Zakon o inspekcijском nadzoru ("Sl. list RCG", broj 39/03 i "Sl. list CG", br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15 i 52/16), Zakon o zaštiti prirodnog i kulturno-istorijskog područja Kotora ("Službeni list CG", br. 56/13, 13/18 i 67/19), Zakon o bibliotečkoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10), Zakon o arhivskoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10), Zakon o muzejskoj djelatnosti ("Službeni list CG", broj 49/10). U izvještajnom periodu, ovom Ministarstvu podnijete su 22 žalbe, od čega 19 na rješenja Uprave za zaštitu kulturnih dobara (o izdavanju konzervatorskih uslova za sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnom dobru), 3 na rješenje Uprave za inspekcijske poslove – 1 na rješenje Inspektorke I za arhivsku djelatnost (za vršenje inpekcijskog nadzora povodom izlučivanja arhivske građe nadležnim organima), 2 na rješenje Uprave za inspekcijske poslove – Inspektora I za kulturnu baštinu (o naloženim mjerama za otklanjanje nepravilnosti uočenih prilikom vršenja kontrole od strane inspektora). U odnosu na dostavljene žalbe, Direkcija je razmotrila iste, kao i spise predmeta i sačinila 22 drugostepena rješenja, od kojih su 17 donijeta u zakonskom roku u skladu sa ZUP-om, dok su 5 drugostepenih rješenja donijeta po isteku roka, zbog složenosti samog postupka. S tim u vezi, donijeto je 14 rješenja o poništavanju prvostepenih rješenja (procesni razlozi) i postupci su se vratili na ponovno odlučivanje prvostepenim organima, dok je 8 rješenja donijeto o odbijanju žalbi, od čega je 6 neosnovanih, a 2 jer su izjavljene od strane neovlašćenih lica. U 2023. godini pokretnuta su 2 upravna spora i dostavljena su 2 odgovora na tužbu za Upravni sud Crne Gore, kao i 1 izjašnjenje za Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa. U izvještajnom periodu nije bilo zaključenih upravnih ugovora u Ministarstvu kulture i medija.

3.3. Programske aktivnosti Ministarstva kulture i medija sa osvrtom na realizaciju u vršenju upravnog nadzora

➤ Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo

Direktorat za kulturno-umjetničko stvaralaštvo, tokom 2023.godine realizovao je aktivnosti koje proizilaze iz utvrđenih prioriteta razvoja kulture, normativnih i programskih obaveza, intersektorske saradnje i druge aktivnosti kojima se afirmiše kultura.

Pored kontinuiranih aktivnosti koje se odnose na podršku i podsticaj razvoja kulture putem redovnih godišnjih javnih konkursa, nastavljena je dobra praksa u oblasti međunarodne saradnje kroz promociju i prezentaciju programa EU

Pregled aktivnosti realizovanih tokom 2023. godine

Prema članu 77 Zakona o kulturi („Sl. list CG“, br.49/08 i 38/12) u 2023. godini, realizovan je Javni konkurs o sufinansiranju programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva. Shodno Odluci broj 01-082/22-1160/2 od 31.05.2023.i Odluci o izmjeni i dopuni Odluke o sufinansiranju programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva broj 01-082/22-1160/4 od 9.06.2023.godine, podržano je ukupno 245 programa/projekata u ukupnom iznosu od 926.613,00 eura, sa sljedećim iznosima za pojedinačne oblasti: prevođenje i

časopisi - 14 projekata u vrijednosti od 20.800€; muzičke i muzičko-scenske djelatnosti - 6 projekata u vrijednosti od 28.750€; zajedničko učešće na međunarodnim manifestacijama i festivalima -10 projekata u vrijednosti od 41.500€; likovna djelatnost - 20 projekata u vrijednosti od 43.200€; pozorišna djelatnost - 6 projekata u vrijednosti od 72.580€; književnost i izdavaštvo - 61 projekat u vrijednosti od 87.825€; „Razvoj kulture na sjeveru“ - 66 projekata u vrijednosti od 200.75€; manifestacije i festivali - 56 projekata u vrijednosti od 431.200€.

U vezi sa podrškom po Javnom konkursu „Kultura mladih -kultura budućnosti“, objavljenom 30.7.2023. godine, sufinansirano je 30 projekata/programa u ukupnom iznosu od 100.000€.

Manifestacije i festivali od posebnog značaja za kulturu - Ministarstvo kulture i medija je nastavilo sa kontinuiranom podrškom manifestacijama i festivalima sa statusom od posebnog značaja za kulturu: Kotor Art, Ratkovićeve večeri poezije, Filmski festival Herceg Novi – Montenegro film festival, Internacionalni simpozijum skulpture, Danilovgrad i New York Jazz Fest, Rabbit Records.

U skladu s planiranom dinamikom obezbijedeno je regulisanje i ostvarivanje prava po osnovu statusa „istaknuti kulturni stvaralac“. Na kraju 2023. godine uplaćene su naknade za 36 umjetnika s ovim statusom.

Takođe, planiranom dinamikom su realizovana i pitanja koja se odnose na ostvarivanje prava i obaveza samostalnih umjetnika. Pravo po ovom osnovu (na plaćanje doprinosa za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu i uplatu obaveznih socijalnih doprinosa), na kraju 2023. godine imao je 101 samostalni umjetnik.

➤ **Direktorat za kulturnu baštinu**

Direktorat za kulturnu baštinu je, tokom 2023. godine, obavljao poslove koji se odnose na: zaštitu i očuvanje kulturne baštine; unapređenje konzervatorske, muzejske, arhivske, kinotečke i bibliotečke djelatnosti; učešće u izradi i realizaciji međunarodnih programa istraživanja; praćenje propisa i procjenu njihovog uticaja na kulturnu baštinu; ostvarivanje saradnje sa NVO koje se bave zaštitom kulturne baštine; praćenje rada Državnog arhiva, Uprave za zaštitu kulturnih dobara i javnih ustanova iz oblasti kulturne baštine čiji je osnivač država; utvrđivanje ispunjenosti uslova za osnivanje i rad javnih ustanova kulture iz oblasti kulturne baštine i realizaciju aktivnosti predviđenih Nacionalnim programom razvoja kulture 2023–2027.

Pregled aktivnosti realizovanih tokom 2023. godine

Izveštaj o realizaciji Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2022. godinu – Direktorat za kulturnu baštinu vršio je poslove na pripremi, sprovođenju i monitoringu realizacije Programa. Stepem realizacije predmetnog Programa u 2023. godini je 71 % realizovanih programa i projekata, 23 % započetih, odnosno djelimično realizovanih, a nerealizovan je 1 projekat, odnosno 6 %. Realizacija započetih projekata će se okončati u 2024. godini.

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 10.11.2022. godine, na prijedlog Ministarstva kulture i medija, razmotrila i usvojila Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2022. godinu i donijela Zaključke broj 07-6991/2 od 10. novembra 2022. godine. Programom je finansijski podržano 17 programa i projekata od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti kulturne baštine Crne Gore, i opredijeljen je iznos od 230.400,00 €. Nakon donošenja Programa od strane Vlade Crne Gore, Ministarstvo kulture i medija je potpisalo ugovore sa realizatorima 29. novembra 2022. godine i uplatilo ugovorena sredstva, tako da su se predmetni programi i projekti realizovali u 2023. godini.

Aktivnosti iz predmetnog Programa, odnose se na:

Konzervatorska i arheološka istraživanja: od planiranih pet projekata, tri projekta su u potpunosti realizovana, a dva će se realizovati u 2024. godini;

Konzervatorski projekti i sprovođenje konzervatorskih mjera: od planiranih 6 projekata, tri su u potpunosti realizovana, dva započeta i jedan se neće realizovati;
Edukacija i doedukacija: planiran je jedan projekat, koji je realizovan;
Popularizacija i prezentacija kulturne baštine: planiranih pet projekata je u potpunosti realizovano.

Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023. godinu - Ministarstvo kulture i medija je dana 27.12.2022. godine, objavilo Konkurs za dodjelu sredstava za sufinansiranje projekata Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara Crne Gore za 2023. godinu. Nakon toga Direktorat za kulturnu baštinu je pripremio Program za 2023. Vlada Crne Gore je, na sjednici od 26.04.2023. godine, na prijedlog Ministarstva kulture i medija, usvojila Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2023. godinu i donijela Zaključak broj 07-082/23-1921/2 od 04. maja 2023. godine. Realizacija projekata doprinosi unaprjeđenju stanja kulturnih dobara, širenju znanja o vrijednostima i značaju kulturne baštine, razumijevanju različitih kultura, uspostavljanju blagovremene saradnje između nadležnih institucija i vlasnika – držalaca kulturnih dobara, odnosno nosioca – čuvara nematerijalne baštine, kao i obezbjeđivanju uslova da ista, shodno svojoj namjeni, služe kulturnoj, naučnoj i edukativnoj potrebi pojedinaca i društva.

Program je obuhvatio je 45 projekata, od kojih je 13 projekata u okviru kojih se vrše arheološka i konzervatorska istraživanja, 20 projekata za izradu konzervatorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnim dobrima, 1 projekat za edukaciju i doedukaciju u oblasti kulturne baštine i 11 projekata popularizacije i prezentacije kulturne baštine, koji su se finansirali iz namjenskih, odnosno opštih prihoda budžeta Ministarstva za 2023. godinu, u ukupnom iznosu od 704.400,00 €, sa Aktivnosti 20 021 001 001 - Podrška istraživanju i zaštiti kulturnog nasleđa. Direktorat za kulturnu baštinu je u izvještajnom periodu vršio monitoring realizacije 45 projekata.

Saradnja s nevladinim sektorom – Komisija Ministarstva kulture i medija za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija, obrazovana Rješenjem broj 13-056/23-608/6 od 27.06.2023.godine, u skladu sa članom 32v Zakona o nevladinim organizacijama („Službeni list CG”, br. 39/11 i 37/17), objavila je Javni konkurs “(u daljem tekstu: Javni konkurs), za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblastima umjetnosti i kulture. Javni konkurs je sačinjen u skladu sa čl. 3 i 4 Pravilnika o sadržaju javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija i izgledu i sadržaju prijave na javni konkurs (“Službeni list CG”, broj 14/18) i čl. 2 i 3 Odluke o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2023. godini („Službeni list CG”, broj 151/22), kao prioriternih oblasti, između ostalih, utvrđene su kultura i umjetnost, koje su u nadležnosti Ministarstva kulture i medija. Sredstva koja su u skladu sa članom 32 stav 1 Zakona o nevladinim organizacijama („Službeni list CG”, br. 39/11 i 37/17), obezbijeđena za finansiranje projekata i programa u oblastima od javnog interesa koje realizuju nevladine organizacije, opredijeljena su u odgovarajućim procentima u odnosu na iznos utvrđen Zakonom i raspoređena na odgovarajuće budžetske pozicije organa državne uprave, među kojima je za Ministarstvo kulture i medija opredijeljeno 11,11%. Zaključkom broj 07-011/23-411/2 od 2. februara 2023. godine, Vlada Crne Gore je odobrila preusmjerenje sredstava s potrošačke jedinice Ministarstvo finansija na potrošačke jedinice obuhvaćene Odlukom o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2023. godini. Na osnovu navedenog zaključka, na potrošačku jedinicu Ministarstvo kulture i medija, odnosno na izdatak 4314 – Transferi nevladinim organizacijama, preusmjerena su sredstva u iznosu 421.171,77 €. Uz objavljivanje javnog konkursa, Komisija je objavila i Uputstvo broj 13-056/23-2391/2 od 21.07.2023. godine, u cilju davanja smjernica zainteresovanim nevladinim organizacijama, kao potencijalnim učesnicima Javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblastima kulture i umjetnosti.

S tim u vezi, predmetnim javnim konkursom predviđena je raspodjela 421.171,77 € za projekte i programe nevladinih organizacija u oblastima kulture i umjetnosti. Navedeni iznos, prema

propozicijama konkursa, podijeljen je na dvije kategorije, i to u odnosu na budžet projekta koji nevladina organizacija prijavljuje na konkurs. Naime, u okviru kategorije A bilo je planirano da se raspodijeli 121.171,77 € za projekte čija je vrijednost između 5.000,00 € i 10.000,00 €, a u okviru kategorije B 300.000,00 €, za projekte čija je vrijednost između 10.000,01 € i 35.000,00 €. Takođe, istim konkursom, kroz navedeno uputstvo, predviđeno da u slučaju nedovoljnog broja kvalitetnih predloga projekata po pojedinačnoj kategoriji, Ministarstvo može ostatak sredstava iz jedne, prebaciti u drugu kategoriju radi raspodjele. Kategorija A adekvatna je za organizacije koje u smislu operativnih i finansijskih kapaciteta nijesu dovoljno razvijene i koje nemaju mnogo iskustva u pisanju i sprovođenju projekata i upravljanju većim budžetom. Takođe, ova kategorija podrazumijeva projekte čije aktivnosti ne iziskuju prevelike troškove naročito u pogledu putovanja, opreme i robe i sl. Kategorija B adekvatna je za organizacije koje su sposobne iznijeti kompleksnije projekte, kao i projekte koje podrazumijevaju značajne troškove za realizaciju određenih aktivnosti. Tako npr. projekti poput organizovanja festivala, koji podrazumijevaju veći broj učesnika i širi spektar aktivnosti, čak i samo jedna projektna aktivnost poput nabavke skupocjene narodne nošnje neophodne za nastupe kulturno-umjetničkih društava, ili npr. adaptacija prostora za čuvanje nošnji, obuhvataju prilično velike novčane iznose. Zbog navedenog je omogućena i realizacija projekata veće vrijednosti, pa je gornja granica budžeta postavljena na 35.000 €. Radi uspješnije realizacije konkursa, te predstavljanja ciljeva i ostalih pojedinosti u vezi s konkursnim postupkom, Komisija je održala dvije info sesije u ponedjeljak, 31. jula i 7. avgusta 2023. godine, s početkom u 9 sati, u zgradi Ministarstva kulture i medija na Cetinju.

Na Javni konkurs podnijeto je ukupno 122 prijave od strane 114 nevladinih organizacija. Shodno navedenom, a na osnovu Rang liste projekata bodovanih od strane nezavisnih procjenjivača/ica broj od 06.12.2023. godine, ukupan iznos raspodijeljenih sredstava po predmetnom konkursu je 421.095,68 € (od čega 94.826,80 € u kategoriji A i 326.268,88 € u kategoriji B), što je za 76,09 € manje od ukupnih raspoloživih sredstava u iznosu 421.171,77 €, za 23 projekta.

Kontrole nad radom javnih ustanova iz oblasti kulturne baštine

Kontrola nad radom JU Crnogorska kinoteka- Ministarstvo kulture i medija – Direktorat za kulturnu baštinu je shodno ovlaštenjima iz člana 78 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", br. 78/18, 70/21 i 52/22) i člana 97 Zakona o kulturi ("Službeni list CG", br. 49/08 i 38/2012), izvršilo kontrolu nad radom JU Crnogorska kinoteka, dana 15.05.2023.

U odnosu na nadležnosti ovog Direktorata dana 24.10.2023. godine, JU Crnogorska kinoteka nas je obavijestila da je sprovela ponovni postupak izbora predstavnika zaposlenih za člana Savjeta JU Crnogorska kinoteka u skladu sa Statutom, te dostavila prateću dokumentaciju i informisala ovo ministarstvo da je izabrana ista predstavница iz reda zaposlenih, kao i u prethodnom postupku. Shodno tome, a nakon razmatranja dostavljene dokumentacije, ovaj Direktorat je utvrdio da je postupak sproveden u skladu sa odredbama Statuta te ustanove.

Kontrola nad radom JU Muzej savremene umjetnosti Crne Gore, sa predloženim mjerama - Ministarstvo kulture i medija – Direktorat za kulturnu baštinu je izvršio kontrolu, 15.09.2023. godine i tom prilikom, utvrdilo da su ispunjeni uslovi za obavljanje muzejske djelatnosti u pogledu odgovarajućeg muzejskog materijala, stručnog osoblja i sredstava za kontinuirano obavljanje djelatnosti, kao i da nijesu u potpunosti ispunjeni uslovi u pogledu prostora i opreme. Shodno navedenom, ovaj organ je izdao odobrenje za rad JU Muzej savremene umjetnosti Crne Gore na period od 3 godine.

Kontrola nad radom JU Narodni muzej Crne Gore, sa predloženim mjerama- Ministarstvo kulture i medija – Direktorat za kulturnu baštinu je izvršio kontrolu, 14.02. i 14.09.2023. godine na osnovu kojeg je utvrdilo da su djelimično ispunjeni uslovi za obavljanje muzejske djelatnosti u pogledu prostora, opreme i stručnog osoblja. Shodno izloženom, Ministarstvo

kulture i medija je sačinilo Rješenje kojim se izdaje odobrenje za rad JU Narodni muzej Crne Gore i ista obavezuje da od dana donošenja ovog rješenja u roku od tri godine:

- utvrdi prijedlog sa specifikacijom aktivnosti i sredstava za obezbjeđenje uslova u pogledu prostora i opreme

- obezbijedi funkcionalni minimum u pogledu stručnog osoblja, i to na poslovima: jednog kustosa istoričara u Istorijskom muzeju (Stalna postavka), dva kustosa u Njegoševom muzeju, jednog kustosa u Muzeju kralja Nikole, dva kustosa arheologa u Arheološkom muzeju, jednog kustosa etnologa u Etnografskom muzeju, po jednog muzejskog pedagoga u Umjetničkom muzeju, Arheološkom muzeju, Muzeju kralja Nikole i Njegoševom muzeju.

Nadzor u JU Narodni muzej Crne Gore u odnosu na Zaključke Vlade Crne Gore, broj 07-4652 od 15.10. 2020. godine - Ministarstvo kulture i medija - Direktorat za kulturnu baštinu izvršilo nadzor, dana 10. i 13.02. 2023. godine i shodno utvrđenom stanju, naložilo JU Narodni muzej Crne Gore da, u roku od 40 dana sprovede sljedeće mjere:

- objedini muzejsku dokumentaciju koja se nalazi van prostora predviđenog za istu i smjesti u prostoriju predviđenu za muzejsku dokumentaciju, kao i da popis navedene muzejske dokumentacije dostavi ovom ministarstvu;
- shodno odredbama člana 5 stav 7 Pravilnika o načinu vođenja, vrstama i sadržaju dokumentacije o muzejskom materijalu ("Službeni list CG", broj 53/11), zaključi svu muzejsku dokumentaciju vođenu po ranijim propisima, kao i onu nastalu stručnom obradom muzejskog materijala nakon donošenja odluka o: dodjeljivanju kodnih oznaka, broj 01-2347 od 27.11.2020. godine, sprovođenju postupka reinventarizacije, broj 01-2412 od 01.12.2020. godine, i radnim nalogom broj 01/1926 od 20.07.2022. godine;
- ovom ministarstvu dostavi Prijedlog odluke o kodnim oznakama organizacionih jedinica Muzeja koje imaju muzejski materijal, sa mjestom upisa u okviru inventarske oznake, a u skladu sa odredbama člana 3 Pravilnika o zaštiti muzejskog materijala i muzejske dokumentacije;
- ovom ministarstvu dostavi popis sistematizovanih muzejskih zbirki (oblasti/perioda), potpisan od strane rukovodioca i kustosa radnih jedinica: Etnografski muzej, Istorijski muzej (Stalna postavka, Muzej kralja Nikole i Njegošev muzej), Umjetnički muzej i Arheološki muzej, a u skladu sa djelokrugom rada navedenih muzeja koji je bliže uređen odredbama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Javne ustanove Narodni muzej Crne Gore.

Shodno izloženom, JU Narodni muzej Crne Gore je dana 11.09.2023. ovom organu dostavio dokumentaciju/ izjašnjenje u vezi sa navedenim.

Prezentacija kulturne baštine

U izvještajnom periodu Ministarstvo kulture i medija je obilježilo dva jubileja i to:

- Jubilej 50 godina UNESCO Konvencije o zaštiti prirodnog i kulturnog nasljeđa i izdalo publikaciju pod nazivom UNESCO mjesta svjetske baštine u Crnoj Gori u kojoj su predstavljena: Prirodno i kulturni-istorijsko područje Kotora, Nacionalni park Durmitor, Stećci srednjevjekovni nadgrobni spomenici (Lokaliteti Bare Žugića i Grčko groblje na Žabljaku i Grčko groblje u Plužinama), Venecijanski odbrambeni sistem 16-17 vijek (zidine Kotora);
- Jubilej 20 godina Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine i tim povodom ministarstvo je izdalo publikaciju pod istim nazivom u kojoj je predstavljeno 20 nematerijalnih kulturnih dobara Crne Gore.

➤ **Direktorat za razvoj kreativnih industrija**

Direktorat je novim kadrom nastavio u osnaživanju svojih potencijala i radom na strategiji, izradi direktorijuma potencijalnih korisnika finansijskih sredstava na konkursu za sufinansiranje u oblasti kreativnih industrija. Nastaviće da slijedi preporuke iz Nacionalnog programa razvoja kulture 2023-2027, kao i one iz Nacionalnog program razvoja kulture Crne Gore za period od 2023. do 2027. godine koji je osnovni strateški dokument kulturne politike, kojim se sistemski utvrđuju pravci djelovanja i načini sprovođenja kulturne politike, ali i kulturne politike sektora kreativnih industrija.

Podrškom projektima iz oblasti kreativnih industrija, pruža se podrška kreativnim preduzetnicima i firmama, da svoj kreativni i preduzetnički potencijal usmjere na održiv način i ekonomski valorizuju svoj rad u različitim oblastima. Osnaživanje ekonomske uloge kulturne baštine kroz savremenu prezentaciju neophodno je za ostvarivanje proaktivne uloge nepokretne i pokretne kulturne baštine i ekspanzija njenog značaja u skladu s njenim savremenim tumačenjem. Upotrebom savremenih digitalnih alata potrebno je obezbijediti kvalitetniji uvid i generisati uzbudljivo iskustvo, kada je u pitanju kulturno nasljeđe koje Crna Gora ima, i time obezbijediti njegovu značajniju identitetsku i ekonomsku dimenziju. Takođe, kreativne industrije su moćan alat kada su u pitanju savremene edukativne prakse usmjerene ka djeci i mladima. Sve prisutnija digitalna transformacija edukativnog procesa, nažalost, skopčana s padom opšteg obrazovanja, zahtijeva novi pristup u promovisanju kulture, razvoju publike i opšteg znanja.

Sektor kreativnih industrija je pozvan da svojim interaktivnim produkcijskim odgovorima, prvenstveno iz oblasti gejminga, 3D mapinga i VR praksi, aktivno učestvuje u podizanju kvaliteta obrazovanja i informisanosti mladih.

Takođe treba osnažiti vaninstitucionalni sektor kulture, međusektorsku, međuresornu i međunarodnu saradnju i razvoj publiku. Drugi strateški cilj, kroz četiri operativna cilja, obuhvata mjere i aktivnosti širenja kulturnog djelovanja van institucionalnog okvira ka drugim javnostima i poljima saradnju. Vrijedi poboljšati saradnju i ambijent rada vaninstitucionalnih aktera u kulturi, sektorskom analizom obuhvatiti promišljanje na temu učesovanja odnosno podrške NVO sektoru, umjetnicima i stručnjacima u kulturi.

Misija i vizija ovog direktorata je da unaprijedi odnosno da jasno definiše sektore koji pripadaju kulturnim i kreativnim industrijama u Crnoj Gori. U izradi je plan i program aktivnosti vezanih za korišćenje Hub-a u Kotoru, u saradnji sa konsultantima/partnerima iz zemlje i regiona.

Pregled realizovanih aktivnosti tokom 2023. godine

U 2023. godini je raspisan konkurs za sufinansiranje projekata od značaja za razvoj kreativnih industrija.

Cilj konkursa je bio podrška tržišno orijentisanim, inovativnim projektima i proizvodima kojima se promovise spoj kreativnosti i preduzetništva, s fokusom na multisektorski pristup i pozitivan uticaj na razvoj sektora kreativnih industrija i regionalnih klastera. Poseban dio konkursa je podrška za razvoja ženskog preduzetništva u cilju podsticanja učešća žena u oblasti kreativnih industrija.

Budžet konkursa iznosio je 200.000,00 eura, od čega je 100.000,00 eura bilo opredijeljeno za podršku razvoju ženskog preduzetništva u oblasti kreativnih industrija.

Konkursom je podržano 28 projekata u 5 kategorija: uspostavljanje ICT proizvoda; digitalne umjetnosti; dizajn (industrijski, modni i grafički); arhitektura; kreativno zanatstvo, podsticaj, očuvanje i razvoj tradicionalnih vještina i zanata u ukupnom iznosu od 199.971,00 eura.

Od ukupno 28 podržanih projekata ovim konkursom, podržan je 21 projekat žena preduzetnica, a iznos opredijeljene podrške iznosio je 136.936,00 eura.

➤ **Direktorat za medije**

Ministarstvo kulture i medija kontinuirano preduzima aktivnosti na donošenju Zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama. Utrvđen je Prijedlog zakona o audiovizuelnim medijskim uslugama, koji smo u julu 2023. godine uputili u proceduru međuresornog usaglašavanja. Prijedlog zakona je prvo upućen na mišljenje Agenciji za zaštitu konkurencije čije smo mišljenje dobili 22. septembra 2023. godine. U svakodnevnoj komunikaciji sa Sekretarijatom za zakonodavstvo (zvanično upućeno na mišljenje 19. jula) i, u skladu sa njihovim sugestijama vršimo korekcije i obezbjeđujemo stručno-metodološko jedinstvo u postupku pripreme zakona, drugih propisa i opštih akata u skladu sa Pravno-tehničkim pravilima za izradu propisa u zakona kao, sa Agencijom za elektronske medije kao i sa Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost iz nadležnosti Zakona o elektronskim komunikacijama, koji ta agencija direktno primjenjuje.

Nakon uvrštavanja svih sugestija Sekretarijata za zakonodavstvo u tekst Predloga, isti je upućen Ministarstvu finansija, Ministarstvu javne uprave, Zajednici opština Crne Gore, Ministarstvu ekonomskog razvoja i turizma, Ministarstvu pravde i Ministarstvu evropskih poslova na mišljenje.

Prijedlozi Zakona o medijima i Zakona o javnom medijskom servisu Crne Gore upućeni su na međuresorno usaglašavanje u IQ 2024. godine.

Usvojena Medijska strategija Crne Gore -Kao rezultat petnaestomjesečnog rada Radne grupe za razvoj strategije, i dobijanja pozitivnog mišljenja GSV-a, te sugestija i komentara od strane Savjeta Evrope i Evropske komisije, prijedlog strategije je poslat Vladi Crne Gore. Medijska strategija 2023 – 2027 usvojena je na 70. sjednici 43. Vlade Crne Gore, sa Akcionim planom za period 2023 – 2024. Ukupan budžet za realizaciju Medijske strategije procijenjen je na 24.230.000 EUR. Crna Gora, kako iz ugla pristupanja Evropskoj uniji, tako i snažne posvećenosti demokratskom uređenju društva unaprjeđuje slobodu izražavanja kao temeljno ljudsko pravo i osnov demokratskog društva.

Važnu ulogu u tom procesu imaju mediji, kao glavni komunikacioni kanal, sa zadatkom da svojim izvještavanjem informišu građane/ke o svim aktivnostima na domaćem i inostranom planu.

Sloboda izražavanja i nezavisni mediji su temeljne vrijednosti Evropske unije i važni elementi procesa evropskih integracija Crne Gore, a posebno kreiranje profesionalnih, odgovornih, transparentnih, ali i finansijski održivih medija, koji predstavljaju okosnicu svakog demokratskog društva.

Ovom Strategijom jasno će se definisati ciljevi, pravci razvoja, i budući planovi kako bi se obezbijedilo povoljno okruženje za slobodu informisanja, protok ideja i mišljenja u ostvarivanju javnog interesa, kao i uređeno medijsko tržište. Na ovaj način stvoriće se uslovi za rad, koji će doprinijeti unapređenju ambijenta za slobodno i profesionalno novinarstvo, odnosno da građanima/kama bude omogućeno pravo na istinite, pravovremene i cjelovite informacije.

Podrška medijskom pluralizmu- U skladu sa članom 21 Zakona o medijima („Službeni list CG”, broj 82/20) i članom 5 Pravilnika o raspodjeli sredstava za štampane medije i internetske publikacije („Službeni list CG”, br. 125/21 i 89/23) Ministarstvo kulture i medija raspisalo je Javni konkurs za finansiranje medijskih sadržaja u dnevnim i nedjeljnim štampanim medijima i na internetskim publikacijama i finansiranje operativnih troškova različitih mehanizama samoregulacije u 2023. godini u trajanju od 07.12.2023. godine do 22.12.2023. godine.

U naznačenom roku pristiglo je ukupno 54 prijave, od toga 4 za dnevne i nedjeljne štampane medije, 50 za internetske publikacije, kao i 3 zahtjeva za finansiranje operativnih troškova različitih mehanizama samoregulacije. Predviđeni iznosi sredstava za raspodjelu iz podfonda

za štampane medije i internetske publikacije iznosio je 416,882.83EUR, a 23,160.16EUR za finansiranje zahtjeva operativnih troškova različitih mehanizama samoregulacije.

Četiri prijavljena projekta za dnevne i nedjeljne štampane medije su ispunili uslove propisane Javnim konkursom i u skladu sa bodovnom listom ukupan iznos dodijeljenih sredstava dnevnim i nedjeljnim štampanim medijima iznosio je 119,645.35EUR.

Za drugu kategoriju medija, odnosno za internetske publikacije, za vrijeme trajanja konkursa pristiglo je 50 prijava. Od ukupnog broja prijavljenih projekata, svi su ispunili uslove propisane Javnim konkursom i u skladu sa bodovnom listom, Nezavisna komisija je, nakon početnih različitih stavova, usaglasila mišljenja i predložila iznose za finansiranje, kako. Rukovodeći se kriterijumima propisanim Javnim konkursom i Pravilnikom o raspodjeli sredstava za štampane medije i internetske publikacije, odnosno kvalitetom projekata i predviđenim iznosom za raspodjelu koji je bio na raspolaganju za finansiranje projekata internetskih publikacija, utvrđena je rang lista sa predloženim iznosima za finansiranje, koji odgovaraju broju dodijeljenih bodova, na prijedlog Nezavisne komisije. Ukupan iznos dodijeljenih sredstava za internetske publikacije iznosi 297,237.15EUR. Ministarstvo kulture i medija finansiralo je u 2023. godini operativne troškove mehanizama samoregulacije. Mehanizmi samoregulacije, uz zahtjev iz člana 19 stav 2 Zakona o medijima podnose izvještaj o broju razmatranih žalbi i donešenim odlukama po osnovu istih, za tri godine koje prethode godini objavljivanja konkursa.

Ukupan iznos dodijeljenih sredstava namijenjenih finansiranju zahtjeva operativnih troškova različitih mehanizama samoregulacije u 2023. godini iznosio je 23,160.16EUR.

Podrška štampanim neprofitnim medijima- U skladu sa članom 17 stav 3 Zakona o medijima i članom 5 Pravilnika o raspodjeli sredstava za štampane neprofitne medije, Ministarstvo kulture i medija raspisalo je Javni konkurs za finansiranje programskih sadržaja u štampanim neprofitnim medijima u 2023. godini u trajanju od 5. jula 2023. do 20. jula 2023. godine.

U naznačenom roku pristiglo je 10 prijava za finansiranje programskih sadržaja u neprofitnim štampanim medijima u 2023. godini. Vrijednovanje projekata vršila je tročlana Komisija, obrazovana Odlukom Ministarstva kulture i medija. Predloženi iznosi su rezultat bodovanja prijava u skladu sa kriterijumima iz člana 3 Pravilnika o raspodjeli sredstava za štampane neprofitne medije.

U odnosu na broj pristiglih prijava, u skladu sa članom 8, stav 1 Pravilnika o raspodjeli sredstava za štampane neprofitne medije, Komisija je konstatovala formalnu ispunjenost uslova za učešće na Javnom konkursu, te predložila 10 prijava za finansiranje programskih sadržaja u neprofitnim štampanim medijima u 2023. godini.

Rukovodeći se kriterijumima propisanim Javnim konkursom i Pravilnikom o raspodjeli sredstava za štampane neprofitne medije, odnosno kvalitetom prijava i predviđenim ukupnim iznosom za finansiranje prijava neprofitnih štampanih medija utvrđena je gore navedena rang lista, sa predloženim iznosima za finansiranje koji odgovaraju broju dodijeljenih bodova, na prijedlog Komisije.

Ukupan iznos koji je opredijeljen za finansiranje programskih sadržaja u štampanim neprofitnim medijima za 2023. godinu iznosi 60,000.00EUR.

Međunarodna saradnja – U oblasti međunarodne saradnje praćene su aktivnosti iz nadležnosti ovog Direktorata, s aspekta Poglavlja 10 – Informatičko društvo i mediji i Poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava. U kontekstu navedenog, predstavnici Direktorata za medije imali su kontinuirano učešće u aktivnostima radnih grupa predmetnih pregovaračkih poglavlja, kao i razmatranje i ocjenjivanje celeksa nadležne oblasti. Dodatno, predstavnici Direktorata za medije učestvovali su i imali izvještajne aktivnosti povodom Odbora za stabilizaciju i pridruživanje (januar 2023) i Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informatičko društvo i socijalnu politiku (oktobar 2023).

Predstavnici Direktorata za medije, u organizaciji Letonskog Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstvo kulture i Kancelarije ombudsmana, zajedno sa Savjetom Evrope, 5. i 6.

oktobra u Rigi, učestvovali su na međunarodnoj konferenciji o slobodi izražavanja i sigurnosti novinara. na temu „Pero je moćnije od mača? Suočavanje s današnjim izazovima za slobodu izražavanja i sigurnost novinara”.

TAIEX podrška za jačanje kapaciteta Ministarstva kulture i medija- Medijskom strategijom 2023-2027 sa pratećim Akcionim planom za period 2023-2024 predviđeno je formiranje mehanizma tijesne koordinacije za borbu govora mržnje, online uznemiravanja i dezinformacija sa obavezom izvještavanja o ovim slučajevima i pripremu preporuka za unapređenje stanja u medijima. Mehanizmom bi rukovili univerziteti u Crnoj Gori, koji bi u saradnji i uz podršku Ministarstva kulture i medija, te uz aktivnu saradnju sa Državnim tužilaštvom, Upravom policije, organizacijama civilnog sektora, medijima i drugim zainteresovanim subjektima sprovodili njegove aktivnosti. Realizacija navedene aktivnosti, odnosno proces formiranja navedenog mehanizma je u toku, a njegov će se rad zasnivati na tri komponente.

Prva komponenta je koncipirana tako da ovo tijelo predstavlja vid servisa za provjeru činjenica, po uzoru na EDMO (The European Digital Media Observatory), sa ciljem da građanima Crne Gore, u realnom vremenu, na dnevnom nivou, bude vidljivo ko širi dezinformacije u Crnoj Gori, odnosno, da takve medijske sadržaje jasno označi kao manipulativne. U tom cilju mehanizam bi trebalo da zaključi memorandum o saradnji sa medijima, koji bi na osnovu toga svakodnevno objavljivali saopštenja mehanizma u okviru svojih medijskih sadržaja u vezi sa sadržajem za koji je utvrđeno da je dezinformacija. Kada je riječ o govoru mržnje, mehanizam bi takođe radio na njegovom utvrđivanju, uzimajući sve raspoložive činjenice i na osnovu toga pripremio i podnio krivične prijave Državnom tužilaštvu na dalje postupanje.

Druga komponenta je kreiranje politike, gdje bi mehanizam pratio svjetske trendove i najefikasnije mehanizme za suzbijanje dezinformacija i govora mržnje, koji bi se sublimirali kroz izveštaje i studije, koje bi bile upućene svim relevantnim institucijama. Treća komponenta je koncipirana tako da mehanizam osmisli i bude nosilac kampanja (PR aktivnosti) kojima bi se podigla svijest o opasnostima širenja govora mržnje, online uznemiravanja i dezinformacijama.

➤ **Kabinet ministarke**

Aktivnosti Kabineta ministarke tokom 2023. godine bile su usmjerene na organizaciju bilateralnih i multilateralnih susreta, organizaciju konferencija, okruglih stolova, učešće ministarke na konferencijama, simpozijumima i programima, otvaranju izložbi, festivala, kao i na organizaciju drugih protokolarnih aktivnosti.

U cilju ostvarivanja javnog interesa u svim oblastima kulture i unapređenja institucionalne saradnje i ravnomjernog razvoja kulture u Crnoj Gori, realizovane su posjete lokalnim samoupravama, nacionalnim i opštinskim ustanovama kulture, kao i susreti s organizatorima manifestacija, festivala i organizacijama koje djeluju u raznim oblastima kulture i medija.

Kabinet ministarke je takođe, u kontinuitetu komunicirao sa medijima, objavljivao saopštenja i informacije o aktivnostima ministarke i Ministarstva, organizovao pres konferencije, odgovarao na pitanja novinara i pružao podršku prilikom priprema intervjua i TV gostovanja.

Kontinuirana aktivnost Kabineta ministarke je i koordiniranje radom Ministarstva, redovnim obavezama i zaduženjima, kao i komunikacija sa Vladom, Predsjedništvom, Skupštinom, NVO i strankama.

➤ **Međunarodna saradnja i evropske integracije**

U 2023. godini organizovani su bilateralni i multilateralni susreti na ministarskom nivou u zemlji i inostranstvu, a predstavnici Ministarstva kulture i medija su učestvovali na međunarodnim konferencijama i programima, otvaranjima izložbi, festivala i simpozijuma.

U izvještajnom periodu organizovan je niz bilateralnih susreta sa ambasadorima i šefovima misija međunarodnih organizacija u Crnoj Gori u cilju pospješivanja direktne saradnje u oblasti kulture i realizacije zajedničkih projekata, kao i bilateralni susreti sa ministrima kulture Rumunije, Sjeverne Makedonije, Republike Albanije i Islanda. Potpisani su Program saradnje u oblasti kulture između Ministarstva kulture i medija Crne Gore i Ministarstva kulture Republike Sjeverne Makedonije za period 2023-2026 i Program saradnje u oblasti kulture između Ministarstva kulture i medija Crne Gore i Ministarstva kulture Republike Albanije za period 2023-2025, a u fazi usaglašavanja su Program saradnje u oblasti kulture sa Republikom Azerbejdžan, Memorandum o saradnji sa Nacionalnim istraživačkim savjetom Italije, Program o kulturnoj saradnji između Ministarstva kulture i medija Crne Gore i Ministarstva kulture i inovacija Mađarske za period 2024-2027, kao i niz bilateralnih sporazuma o saradnji u oblasti kulture.

U domenu multilateralne saradnje, organizovano je učešće na konferencijama i programima, a realizovan je sastanak sa predstavnicima UNESCO u cilju razgovora o zaštićenim područjima na teritoriji Crne Gore. Potpisan je Memorandum o razumijevanju između Ministarstva kulture i medija i Kancelarije Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS).

➤ **Saradnja s UNESCO**

Lista svjetske baštine – Crna Gora ima četiri upisa na Listi svjetske baštine UNESCO, od čega dva samostalna: Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora (od 1979) i Nacionalni park Durmitor (od 1980). Dodatna dva upisa su novijeg datuma i riječ je o multinacionalnim nominacijama: Stećci - srednjovjekovna groblja (zajednički upis Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije) od 2016, kao i Venecijanska utvrđenja od XVI do XVII vijeka (zajednički upis Crne Gore, Hrvatske i Italije) od 2017. godine. Krajem 2021. godine, Bokeljska mornarica je upisana na UNESCO Reprezentativnoj listi nematerijalne svejske i kulturne baštine, kao prvo upisano nematerijalno dobro naše države. Praćenje stanja očuvanosti, kao i međunarodna i međuinstitucionalna saradnja na poboljšanju stanja zaštićenih dobara su prioriteti djelovanja Nacionalne komisije.

Raspisan je Četrnaesti godišnji konkurs UNESCO za finansiranje projekata iz **Fonda za kulturnu raznolikost**. Nije bilo prijavljenih projekata.

Venecijanska utvrđenja od XVI do XVII vijeka – u izvještajnom periodu organizovano je više online sastanaka sa predstavnicima transnacionalnog upisa iz Crne Gore, Hrvatske i Italije. Predstavnici Ministarstva kulture i medija učestvovali su u pripremi Izvještaja o stanju očuvanosti transnacionalnog dobra i Treće periodičnog izvještaja, koji predstavlja jedan od mehanizama praćenja razvoja mjesta svjetske baštine, u skladu sa Konvencijom.

U okviru obilježavanja 50 godina od donošenja UNESCO Konvencija o zaštiti svjetskog kulturnog i prirodnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija je izdalo dvojezičnu publikaciju UNESCO mjesta svjetske baštine u Crnoj Gori, u kojoj su prezentovani crnogorski nacionalni i transnacionalni upisi na Listu svjetske baštine. Takođe, povodom 20 godina od donošenja Konvencije o zaštiti nematerijalnog nasljeđa, upriličeno je veće posvećeno nematerijalnom nasljeđu, u Narodnom muzeju Crne Gore, koje je pratila publikacija MKU o nematerijalnoj baštini Crne Gore.

Saradnja i učešće na sastancima –Nastavljena je saradnja u okviru projekta „**Jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa za razvoj u Crnoj Gori**“, koji se finansira od strane UNESCO i Direktorata za kulturnu baštinu. Finalizacija ovog projekta očekuje se tokom 2024. godine.

Uspostavljena je saradnja na projektu **Kultura i kreativnost za Zapadni Balkan**, koji spovodi UNESCO, u partnerstvu sa British Council-om i Italijanskom Agencijom za razvoj. Ministarstvo kulture i medija djeluje kao pridruženi partner, kroz javne pozive institucijama, pojedincima i javnim ustanovama u Crnoj Gori, da apliciraju sa projektima od značaja za razvoj kulture, kulturne baštine i međuregionalne saradnje.

Održana je UNESCO radionica u Kotoru, 25-26. oktobra, na temu „**Ka jačanju težnji i prioriteta Jugoistočne Evrope u okviru razvoja Regionalnog akcionog plana za Konvenciju o svjetskoj baštini**“. Cilj radionice je priprema za izradu Regionalnog akcionog plana o implementaciji Konvencije o zaštiti svjetske baštine, za period od šest godina.

➤ **Učešće u IPA programima prekogranične saradnje**

Projekat 3C – Prekogranična razmjena sa ciljem razvoja kulture i kreativnih industrija, koji je finansiran u okviru Interreg IPA programa prekogranične saradnje Italija – Albanija – Crna Gora završen je u novembru 2023. godine. Ministarstvo kulture i medija je kao nosilac projekta zajedno sa partnerima realizovalo brojne aktivnosti u cilju promocije sektora kreativnih industrija, razmjene iskustava i umrežavanja aktera koji su zajedničkim radom doprinikli stvaranju regiona koji je povezan kreativnošću i znanjem. Najznačajniji rezultat projekta na teritoriji Crne Gore jeste rekonstrukcija Zgrade zatvora u Starom gradu Kotoru u kojem je 2021. godine uspostavljen Kreativni hab sa rezidencijalnim kapacitetima.

MKM je nastavilo sa aktivnostima na obezbjeđivanju donatorskih sredstava za realizaciju važnih infrastrukturnih projekata u oblasti kulture. U tom kontekstu, krajem 2023. godine usaglašen je Ugovor o subvenciji za projekat SA CREATIVITY u okviru Interreg IPA programa Južni Jadran na kojem je MKM nosilac, a projektni partneri Nacionalna turistička organizacija Crne Gore, Ministarstvo turizma Republike Albanije, Regija Pulja i Regija Molize iz Italije. Ukupna vrijednost projekta je gotovo 4.8 miliona eura, a cilj je unaprijeđenje infrastrukturnih uslova za razvoj kreativnih industrija i turističkih potencijala uključenih lokaliteta, s posebnim akcentom na kulturnom turizmu i održivom korišćenju nepokretnih kulturnih dobara.

Ministarstvo kulture i medija je u svojstvu vodećeg partnera zaključilo realizaciju projekta CULT Bike Route, u okviru Instrumenta za pretprijetupnu pomoć (IPA II) - Program prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora 2014-2020. Cilj projekta je uspostavljanje biciklističke rute u 12 opština na teritoriji Srbije i Crne Gore u cilju promocije kulturnog i prirodnog nasljeđa i promocije turističkih i kulturnih potencijala uključenih teritorija.

➤ **Učešće u programima Evropske unije**

Kreativna Evropa: Ministarstvo kulture i medija i Desk za Kreativnu Evropu nastavili su sa promocijom otvorenih poziva u okviru programa Kreativna Evropa koji su namjenjeni crnogorskom sektoru kulture i kreativnih industrija u cilju pospješivanja učešća naših umjetnika, institucija i organizacija i njihove konkurentnosti na evropskom nivou. MKM, Filmski centar Crne Gore i Desk za Kreativnu Evropu (Kultura i MEDIA) su u 2023. godini organizovali info dane i obuke sa ciljem promocije otvorenih konkursa u okviru programa Kreativna Evropa i izgradnje kapaciteta crnogorskog kulturnog, kreativnog i audiovizuelnog sektora za značajnije učešće u projektima oba potprograma. Događaji su bili izuzetno uspješni, a aktivnosti na promociji poziva će biti nastavljeni i u 2024. godini.

➤ **Učešće u programima Savjeta Evrope**

Dani evropske baštine: Ministarstvo kulture i medija Crne Gore obilježilo je manifestaciju Dani evropske baštine 2023. godine, kroz temu „Živo nasljeđe“. Ministarstvo je putem javnog poziva na koji su se prijavili brojni subjekti podržalo ukupno 32 projekta koje je sprovelo 18 realizatora, u iznosu od 12.435 eura, a koji su organizovani u periodu od 25. septembra do 30. septembra

U okviru ovog programa, upućen je i poziv za Mlade kreatore evropske baštine, takmičenje za djecu i mlade, koje ima za cilj da podstakne istraživanje, otkrivanje i interpretaciju kulturne baštine.

➤ **Ostali međunarodni programi i manifestacije**

Crna Gora je tokom 2023. godine nastavila učešće u aktivnostima Evropske mreže za književnost i knjige Traduki, panevropske mreža European Film Promotion, Forumu slovenskih kultura, međunarodna fondacija Ana Lind, Bijenalu mladih umjetnika Evrope i mediterana, potpornom fondu za kinematografiju Eurimages. Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija Crne Gore, uz učešće Muzeja savremene umjetnosti Crne Gore, kao izvršnog producenta i organizatora projekta, autorski projekat "It Takes an Island to Feel This Good", savremene crnogorske vizuelne umjetnice Darje Bajagić i kustoskinje Ane Simone Zelenović, će predstavljati Crnu Goru na 60. Venecijanskom bijenalu savremene umjetnosti, na lokaciji Complesso dell'Ospedaletto, na adresi Barbaria de le Tole.

4. PLAN INTEGRITETA, KADROVSKI POSLOVI, JAVNE NABAVKE I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

Saglasno Zakonu o sprječavanju korupcije ("Sl. list CG", br. 53/14 i 42/17), Ministarstvo kulture i medija je dostavilo Izvještaj o sprovođenju plana integriteta za 2023. godinu.

Ministarstvo kulture i medija je u 2023. godini u kontinuitetu ažuriralo podatke o državnim službenicima i namještenicima kroz Centralnu kadrovsku evidenciju, odnosno HRMIS program. Ministarstvo je u toku 2023. godine izradilo Plan integriteta, koji se primjenjivao u izvještajnom periodu, koji je dostavljen nadležnom organu i objavljen na internet stranici ministarstva.

Radi sprovođenja sistema finansijskih kontrola i upravljanja u Ministarstvu kulture i medija, sačinjena su dva interna pravila, radi pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korišćenja budžetom odobrenih sredstava ministarstvu, koji je objedinjen kroz Knjigu internih procedura Ministarstva kulture i medija i objavljen na sajtu Ministarstva.

Kadrovskim planom Ministarstva kulture i medija za 2023. godinu planirano je popunjavanje za 18 izvršilaca, od čega pet izvršilaca iz kategorije visoko-rukovodnog kadra, jedan izvršilac iz kategorije ekspertsko-rukovodnog kadra i 12 izvršilaca iz kategorije ekspertske kadra, raspisan je jedan konkurs, za popunu jednog radnog mjesta iz kategorije visoko-rukovodnog kadra, jedan javni oglas za popunu pet radnih mjesta iz kategorije ekspertske kadra, jedan javni oglas za popunu jednog radnog mjesta iz kategorije izvršnog kadra i jedan interno oglas za popunu radnog mjesta iz kategorije ekspertsko-rukovodnog kadra

Ministarstvo kulture i medija u izvještajnom periodu realizovalo je Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem za 2024. godinu, za javne ustanove iz oblasti kulture.

Ministarstvo kulture i medija je u skladu sa Zakonom o državnim nagradama ("Sl. list CG", br. 17/19), vršilo administrativno tehničke poslove za potrebe dodjele državne nagrade – Trinaestojulska nagrada, kojom prilikom je Žiri za dodjelu iste donio Odluku o dodjeli tri nagrade za 2023. godinu: Romanu Simoviću, violinisti, Naodu Zoriću, slikaru i Predragu Uljareviću, dipl. Pravniku.

➤ **Javne nabavke i državna pomoć**

Donijet je Plan javnih nabavki Ministarstva kulture i medija broj 13-426/23-114/1 od 19.01.2023. godine.

U 2023. godini sprovedeno je 5 jednostavnih nabavki putem zahtjeva za dostavljanje ponuda i 299 jednostavnih nabavki putem direktne pogodbe.

U oktobru 2023. godine izvršen je inspekcijski nadzor u Službi za javne nabavke i državne pomoći od strane inspektora za javne nabavke u odnosu na sprovedene postupke u 2023. godini i konstatovan je rad Službe u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama u sprovođenju postupaka javnih nabavki i u kontroli realizacije ugovora.

Takođe, u decembru 2023. godine dostavljen je Izveštaj o kršenju antikorupcijskih pravila u postupcima javnih nabavki i Analiza rizika u vršenju kontrole u postupcima javnih nabavki za 2023. godinu.

U skladu sa Uredbom o načinu planiranja i sprovođenja centralizovanih javnih nabavki („Sl. list CG“, br. 69/20, 105/20, 139/22 i 29/23), Upravi za katastar i državnu imovinu su dostavljeni podaci za sprovođenje 5 postupaka javnih nabavki.

Realizovane su aktivnosti koje se odnose na podnošenje Prijave državne pomoći za 2023. godinu i Izveštaja o dodijeljenoj državnoj pomoći za 2022. godinu, kao i ažuriranje Registra dodijeljene državne pomoći.

➤ **Slobodan pristup informacijama**

Tokom 2023. godine, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", br. 44/12 i 30/17), Ministarstvu je podnijeto 76 zahtjeva, od kojih je 37 rješenja kojim se usvaja zahtjev, osam rješenja je djelimično jer se pristup dijelu informacije usvaja, a dio se odbija, a 21 rješenja su o odbijanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Od 76 pristiglih zahtjeva, tri zahtjeva su proslijeđena nadležnom državnom organu i opštinskoj javnoj ustanovi, od jednog zahtjeva je stranka odustala, a na tri je odgovoreno obavještenjem koje sadrži link sa traženim informacijama.

Svi predmeti riješeni su u zakonskom roku, u izvještajnom periodu izjavljeno je 5 žalbi, od čega 2 zbog ćutanja administracije, po kojima je drugostepeni organ (Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama), donio rješenje o odustanku od žalbi, jer je o zahtjevima Ministarstvo riješilo u zakonom predviđenom roku. Po 3 žalbe drugostepeni organ nije odlučio u izvještajnom periodu. 1 rješenje Ministarstva iz 2022. godine je poništeno rješenjem Agencije po žalbi MANS-a, pa je Ministarstvo kulture i medija u 2023. godini, donijelo rješenje u ponovnom postupku.

Saglasno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, Ministarstvo kulture i medija je u 2023. godini donijelo Vodič za slobodan pristup informacijama i isti je objavljen na internet stranici ministarstva i dostupan na linku: [VODIČ za pristup informacijama u posjedu Ministarstva kulture i medija \(www.gov.me\)](#)

Ministarstvo kulture i medija od dana njegovog osnivanja 06.05.2022. godine, otpočelo i tokom 2023. godine, sprovelo aktivnosti ma ažuriranju i proaktivnom objavljivanju dokumenata koja nastaju u radu ovog ministarstva, čime se postiže transparentnost rada i afirmiše integritet i legitimnost organa. Takođe, svi podaci o načinu rješavanja zahtjeva unose se u informacioni sistem Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Takođe, krajem 2023. godine, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama izvršila je nadzor nad proaktivnim objavljivanjem informacija i dostavljanjem akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama, kojom prilikom je Zapisnikom o nadzoru konstatovano da kod Ministarstva kulture i medija nijesu utvrđene nepravilnosti u primjeni odredbi Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

5. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE

Ministarstvo kulture i medija je, zaključno sa IIIQ 2023. godine, od ukupno 45, realizovalo 27 zaključaka, 1 zaključak nije realizovalo, dok 17 zaključaka zaključno sa navedenim periodom nije dospjelo na izvršenje.

6. PREDLOG MJERA ZA UNAPREĐENJE STANJA PO OBLASTIMA ZA KOJU JE MINISTARSTVO OSNOVANO

➤ Kulturno-umjetničko stvaralaštvo

- Unapređenje godišnjeg Konkursa za sufinansijsku podršku projekata i programa u oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva, kao i procedura za monitoring i izvještavanje o realizaciji projekata;
- Kontinuirani nadzor nad radom ustanova iz pozorišne i filmske djelatnosti (JU Crnogorsko narodno pozorište, JU Kraljevsko pozorište "Zetski dom" JU Filmski Centar Crne Gore) kroz praćenje godišnjeg plana i programa rada institucije;
- Praćenje implementacije Zakona o kulturi, u pogledu podsticanja međunarodne saradnje, razmjene programa i gostovanja, zastupljenosti i ravnomjernog regionalnog razvoja teatra kao i u pogledu veće dostupnosti sadržaja licima sa invaliditetom;
- Veće angažovanje umjetničkog kadra u nacionalnim teatrima;
- Razvoj filmske i pozorišne djelatnosti kroz podršku u obezbjeđivanju prostornih i tehničkih kapaciteta;
- Stvaranje uslova da se pozorišne predstave igraju i izvan matičnih scena;
- Digitalizacija bioskopskih sala u gradovima Crne Gore (Plužine, Danilovgrad, Tuzi, Žabljak).
- podrška muzičkim festivalima od posebnog značaja;
- podrška talentovanim mladim umjetnicima;
- podrška folklornim i horskim ansamblima, koji se bave čuvanjem kulturne baštine;
- podrška obrazovnim institucijama koje se bave muzičkom umjetnošću u obezbjeđivanju materijalnih uslova za rad i razvoj umjetnika (kupovina muzičkih instrumenata);
- podrška za realizaciju kompleksnih muzičko-scenskih projekata;
- podrška istraživačkim projektima
- Izmjena zakonodavnog okvira u oblasti kulture (Izmjene i dopune Zakona o kulturi);
- Priprema i implementacija strategije za međunarodnu promociju crnogorskog književnog stvaralaštva gostovanjima na relevantnim sajmovima knjiga poput Sajma knjiga u Lajpcigu (mart 2024);
- Razmatranje aktivnosti na otkupu knjiga za potrebe biblioteka;
- Bolje širenje informacija o javnim pozivima i konkursima u domenu književnosti, prevođenja i izdavačke djelatnosti;
- Organizovanje radnih sastanaka sa izdavačima, predstavnicima Traduki mreže i evropskim izdavačkim kućama, kako bi došlo do potencijalnih prevoda, kao i obuke naših izdavača u domenu prodaje autorskih prava i efikasnijeg međunardnog predstavljanja crnogorskih pisaca i spisateljica;
- Uraditi istraživanja regionalnih iskustva i realizovanje konceptualizacije modela Agencije za knjige
- izmjena propisa u oblasti kulture, kinematografije, manifestacija i festivala od posebnog značaja, kao i sprovođenje postupka širokih konsultacija sa predstavnicima strukovnih udruženja, kroz organizovanje više sastanaka.

➤ **Kulturna baština**

- Izrada strateškog dokumenta o zaštiti i upravljanju kulturnom baštinom;
- Izrada informacionog sistema kulturnih dobara;
- Izmjene i dopune normativnih akata iz oblasti kulturne baštine;
- Jačanje institucionalnog sistema iz oblasti kulturne baštine sa posebnim akcentom na konzervatorsku djelatnost;
- Završetak izrade digitalnog registra kulturnih dobara;
- Konstituisanje Savjeta za upravljanje Područjem Kotora;
- Kreiranje Liste prioriteta nepokretnih kulturnih dobara u najvećem riziku od propadanja koji zahtijevaju hitnu sanaciju (objekti javnih ustanova, fortifikacioni, sakralni, memorijalni, infrastrukturni i drugi objekti ...), koja će biti osnov za donošenje Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2024. godinu;
- Donošenje novih rješenja o utvrđenoj kulturnoj vrijednosti i sticanju statusa kulturnog dobra;
- Jačanje kadrovskih kapaciteta u kulturnoj baštini;
- Nominovanje novih dobara na UNESCO Listu svjetske baštine (materijalnih i nematerijalnih), kroz pojedinačne i serijske nominacije.

➤ **Međunarodna saradnja i evropske integracije**

- Pospješivanje međunarodne saradnje u oblasti kulture kroz komunikaciju diplomatskim kanalima i direktno sa relevantnim institucijama kulture iz drugih zemalja iniciranjem potpisivanja memoranduma o saradnji i implementaciji zajedničkih projekata;
- Podsticanje učešća crnogorskih institucija kulture u međunarodnim fondovima čija je Crna Gora članica, s posebnim akcentom na program Kreativna Evropa i IPA programe prekogranične saradnje, sa ciljem investicija u infrastrukturu i pospješivanja konkurentnosti crnogorskog kulturnog i kreativnog sektora.

➤ **Kreativne industrije**

- Dalji razvoj i unaprijeđenje sektora kreativnih industrija, uz definisanje koncepta za upravljanje kreativnim habovima i organizaciju programskog sadržaja u skladu sa politikom MKM u oblasti kreativnih industrija i Nacionalnim programom razvoja kulture.

➤ **Finansijsko poslovanje**

- Iznaci najbolje mehanizme finansiranja javnih ustanova kulture u saradnji sa Ministarstvom finansija, a u skladu sa preporukama DRI
- Unaprijediti monitoring i evaluaciju namjenskog trošenja sredstava koja se dodjeljuju kroz ugovore o sufinansiranju projekata/programa u svim oblastima kulture i medija

➤ **Kadrovski kapaciteti**

- U narednom periodu potrebno je sagledati postojeću organizacionu strukturu i u skladu sa analizom stanja kadrovskih kapaciteta i obaveza u oblastima za koje se osniva Ministarstvo kulture i medija, donijeti novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i

sistematizaciji i u skladu sa analizom obazbijediti jačanje kadrovskih kapaciteta popunjavanjem upražnjenih radnih mjesta.

➤ **Javne nabavke**

- Unaprijediti sistema planiranja potreba za javnim nabavkama roba i usluga unutar organizacionih jedinica.

➤ **Kapitalni projekti u oblasti kulture**

- Kontinuirano stvarati neophodne uslove za infrastrukturna ulaganja u oblasti kulture kroz podršku države i međunarodnih partnera.

➤ **Saradnja sa NVO**

- Obezbeđivati kontinuiranu podršku projektima i programima NVO-o u skladu sa zakonom.

7. PODACI IZ FINANSIJSKOG IZVJEŠTAJA MINISTARSTVA

Zakonom o budžetu za 2023. godinu budžet Ministarstva kulture i medija iznosio je 25,879,497.30 i to za četiri Programa:

1) Zaštita, očuvanje i razvoj kulturne baštine – 9.138.622,52 €,

2) Produkcija i umjetničko stvaralaštvo – 13.470.945,17 €.

3) Mediji – 1.692.411,48 €.

4) Upravljanje ljudskim i materijalnim resursima Ministarstva kulture i medija – 1.577.518,12

Tekući budžet nakon preusmjeravanja iznosio je 25.964.453,83 €.

Planirani budžet je uvećan na izdatku 4314 – Transferi nevladinim organizacijama za 421.171,77 € i izdatku 4630 – Otplata obaveza iz prethodnih godina u iznosu od 120.832,91 €. Izvršenje budžeta Ministarstva kulture i medija za 2023. godinu, koji uključuju i realizaciju 12 aktivnosti preko kojih se obezbeđuju sredstva javnim ustanovama kulture iznosi 22.182.068,88 € što iznosi 85,43% tekućeg budžeta.

8. PREGLED AKTIVNOSTI ZA ORGANE UPRAVE NAD KOJIMA MINISTARSTVO VRŠI NADZOR

➤ **Uprava za zaštitu kulturnih dobara**

Uprava za zaštitu kulturnih dobara (u daljem tekstu: Uprava), sa sjedištem na Cetinju i područnim jedinicima u Kotoru i Mojkovcu, tokom 2023. godine, u cilju zaštite i valorizacije kulturnih dobara, realizovala je aktivnosti koje se odnose na upravne i sa njima povezane stručne poslove i to:

Integralna zaštita – studije zaštite kulturnih dobara, mišljenja na planska dokumenta i davanje smjernica – Uprava je u izvještajnom periodu izradila 2 studije zaštite kulturnih dobara i izdala 9 mišljenja, saglasnosti i smjernica na/za prostorno plansku dokumentaciju.

Odobrenja za vršenje arheoloških i konzervatorskih istraživanja – Uprava je izdala 16 rješenja – odobrenja za sprovođenje istraživanja.

Konzervatorski uslovi – Uprava je izdala 1068 konzervatorskih uslova za izradu konzervatorskih projekata za sprovođenje konzervatorskih mjera na kulturnim dobrima, kao i 52 saglasnosti na projektnu dokumentaciju na osnovu izdatih konzervatorskih uslova.

Uspostavljanje zaštite kulturnih dobara – Uprava je prihvatila 15 inicijativa, 4 odbila i sačinila 2 elaborata o valorizaciji kulturnih vrijednosti, donela 3 rješenja o uspostavljanju prethodne zaštite i 2 rješenja o utvrđivanju statusa kulturno dobro.

Ostale aktivnosti – Uprava je: izdala 115 mišljenja za izvoz kulturnih dobara, umjetnina van granica Crne Gore; 5 mišljenja na ponudu prava preče kupovine; uputila 19 zahtjeva Upravi za inspekcijske poslove; izdala 5 mišljenja za potrebe istraživanja i eksploatacije sirovina; izdala 85 rješenja po zahtjevima za slobodan pristup informacijama; preduzimala aktivnosti iz domena svoje nadležnosti, na realizaciji Odluka Komiteta za svjetsku baštinu iz 2014, 2016. i 2018. godine, sve u cilju zaštite izuzetnih univerzalnih vrijednosti Prirodno i kulturno historijskog područja Kotora; izdala 200 mišljenja o potrebi izrade Pojedinačne procjene uticaja na baštinu (HIA studija), rješenjem usvojila 1 Pojedinačnu procjenu uticaja na baštinu (HIA studija), dok su izrađene 2 Pojedinačne procjene, 3 su u izradi, a 3 su prosljeđene UNESCO-u.

Kadrovski i prostorni kapaciteti – Uprava koristi objekte na Cetinju i Kotoru. Poslove obavlja kroz dva sektora i dvije područne jedinice u Kotoru (za teritorije opština Kotor, Tivat, Herceg Novi i Budva) i Mojkovcu (za teritorije opština Andrijevića, Bar, Berane, Bijelo Polje, Danilovgrad, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Plav, Plužine, Pljevlja, Podgorica, Rožaje, Šavnik, Ulcinj i Žabljak), sa 33 zaposlena lica. Imajući u vidu složenost poslova koje obavlja ovaj organ, evidentan je nedovoljan broj kadrovskih kapaciteta, s iskustvom u ovoj oblasti. Iz tog razloga, neophodno je raditi na jačanju kadrovskih kapaciteta u Upravi, kako bi se odgovorilo složenim poslovima koje obavlja ovaj organ.

➤ **Državni arhiv Crne Gore**

Aktivnosti Državnog arhiva (u daljem tekstu: Arhiv), koji je samostalni organ državne uprave osnovan za vršenje arhivske djelatnosti na području Crne Gore, u 2023. godini, bile su usmjerene na: realizaciju redovnih obaveza i zadataka iz arhivske djelatnosti; rješavanje problema nedostajućeg kadra; obuke i usavršavanja postojećeg kadra u zemlji i inostranstvu; stvaranje uslova za kontinuirani proces digitalizacije arhivske građe; proširivanje kapaciteta za smještaj, čuvanje i zaštitu arhivske građe; saradnju sa državnim organima, ustanovama i drugim subjektima u Crnoj Gori; međunarodnu saradnju; pravno uređenje procedura i unaprjeđenje izdavačke djelatnosti; realizaciju manifestacije „Neđelja arhiva“; održavanje objekata Arhiva i poboljšanje uslova i kvaliteta rada i druge aktivnosti.

Kadrovski kapaciteti: U dijelu kadrovske politike nastavljene su aktivnosti na jačanju kadrovskih kapaciteta i stvaranju novog kadra. Budžetom za 2023. godinu, opredijeljena su sredstva i dobijena saglasnost za raspisivanje javnih oglasa i zapošljavanje ukupno 7 novih službenika i pripravnika shodno prioritetima, pored 5 postupaka koji su započeti u 2022. godini (3 radna mjesta iz kategorije visokog rukovodnog kadra, 1 radno mjesto iz kategorije ekspertskog kadra, 1 radno mjesto iz kategorije izvršnog kadra). Od navedenog broja postupaka započelih 2022. godini, 4 postupka su okončana u 2023. godini, a popuna 1 radnog mjesta iz kategorije izvršnog kadra je okončana početkom 2024. godine.

Od dobijene saglasnosti za raspisivanje javnih oglasa za zapošljavanje 7 novih službenika i namještenika i pripravnika, postupak je okončan za 2 radna mjesta iz kategorije ekspertski kadar, dok nijesu realizovani postupci po javnim oglasima za radna mjesta jednog službenika i jednog namještenika. Po javnim oglasima za pripravnike, 2 postupka za pripravnike su u toku, dok 1 postupak nije realizovan iz razloga što nije bilo kandidata koji su ispunjavali uslove javnog oglasa. U 2023. godini, nastavljeno je unaprijeđivanje službenika u viša zvanja, shodno Zakonu i prema rezultatima rada, čime je nastavljan započeti proces vrjednovanja rada najboljih službenika, a istovremeno otvaranja prostora za nove službenike na radnim mjestima u početnim zvanjima, kao prvi preduslov za stvaranje novog kadra na zdravim osnovama.

Obuke i usavršavanja postojećeg kadra: Službenici Državnog arhiva pohađali su obuke, kroz edukacije službenika i namještenika koje se vrše po programu obuka koje je sprovodila Uprava za ljudske resurse: "Rješavanje konfliktnih situacija", "Obuka za vođenje centralne

kadrovske evidencije”, ”EDMA - način upravljanja elektronskim podacima”, ”Javne nabavke”, ”Emocionalna intelegencija”, ”Timski rad”, ”Slobodan pristup informacijama”, ”Mirno rješavanje radnih sporova”, ”Kancelarijsko poslovanje”, ”Upravni postupak”, ”Elektronski sistem javnih nabavki”, Onlajn Sajber obuka ”Informaciona i sajber bezbjednost (primjeri prijetnji, uticaji), rizici, načini i savjeti zaštite, kao i ISO Standard - najbolja praksa”

Konferencije, seminari, savjetovanja, informativni skupovi na kojima su učestvovali službenici DACG tokom 2023.godine: Naučna i kulturna konferencija ”Dani Mula’ u Kotoru, IV Međunarodnoj konferenciji bibliotekara, arhivista i muzeologa - LAM 2023, Cetinje, u organizaciji Nacionalne biblioteke Crne Gore, Međunarodni naučno-stručni skup ”Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke”, Kotor, u organizaciji Državnog Arhiva i Opštine Kotor, Naučni skup o nadbiskupima Andriji i Vicku Zmajeviću u Kotoru, Međunarodna arhivistička konferencija ”Izazvovi uspostavljanja sistema zaštite, upravljanja i korištenja elektronskih zapisa”, u Tuzli, Manifestacija ”Dani nauke 2023” u Kotoru, u organizaciji Fakulteta za pomorstvo i Ministarstva nauke, Skup bibliotekara ”Biblioteke Boke - nekad i sad”, u Kotoru, Učešće na Znanstveno-stručnom skupu ”Reparations” - 4. susretu konzervatora-restauratora arhivskog gradiva, knjižnične građe i umjetnina na papiru u Rijeci, ICARUS konferencija u Skoplju, Konferencija ”Zajedno oblikujemo budućnost” u Podgorici, Okrugli sto ”Crna Gora - juče, danas, sutra” u organizaciji Pravnog fakulteta Podgorica i udruženja pravnika Crne Gore, onlajn konferenciji Eureka3D Konzorcijum i ICA-PAAG serija vebinara - ”Transformacija kulturne baštine: od 2D do 3D digitalizacije”, u organizaciji ICA, online webinar u organizaciji Međunarodnog savjeta za arhive (ICA), na temu: ”Audiovizualno arhiviranje za socijalnu pravdu”, Učešće na konstitutivnoj sjednici Odbora za izradu publikacije ”Kulturna istorija Crne Gore” u organizaciji Centra za kulturu Cetinje i FCJK Cetinje, ”Grad Svač - istorijski značaj i potencijali za turističku valorizaciju”, predavanje na Uneverzitetu Mediteran - Fakultetu za turizam u Baru.

Digitalizacija: U 2023. godini nastavljen je rad na stvaranju uslova za digitalizaciju arhivske građe, vezano za ranije predloženi jedan od mogućih modela realizacije ovog veoma zahtjevnog posla, kroz opciju angažovanja specijalizovanih firmi koje se bave digitalizacijom, nabavke opreme i drugih segmenata – model koji je potrebno u saradnji sa Ministarstvom kulture i medija, Ministarstvom finansija i drugim resorima od važnosti za ovaj proces razmotriti sa svih aspekata, te zajednički sagledati i druge opcije, kako bi u krajnjem bio odabran najbolji, najefikasniji i najekonomičniji model. Kako u 2023.godini, izuzev Ministarstva kulture i medija, nije bilo odgovora od drugih resora od važnosti za ovaj proces, očekujemo nastavak aktivnosti i konkretnije rezultate po ovom pitanju u 2024. godini.

Prostorni kapaciteti: Problem prostornih kapaciteta je iz godine u godinu sve izraženiji, pa je u nekim slučajevima već dovedeno u pitanje vršenje poslova osnovne djelatnosti Državnog arhiva. Problem nedostatka prostora najizraženiji je na Cetinju, gdje se čuva najznačajnija arhivska građa. Aktivnosti na rješavanju ovog problema započete su prije gotovo deceniju, ali se nijesu odvijale planiranom dinamikom, pa je ovo pitanje ostalo neriješeno. Urađena je projektna dokumentacija i planirano je da radovi počnu još 2014. godine, ali to nije bilo moguće zbog neslaganja izvođačkog projekta sa DUP i UP istorijsko jezgro, te nijesu dobijene potrebne saglasnosti, tako da ovaj problem još uvijek nije riješen.

Tokom 2022. godine ponovo je aktuelizovana ova tema i otpočeo je proces stvaranja svih neophodnih administrativnih i drugih preduslova za realizaciju. Ovaj proces nastavljen je i u 2023. godini, pa se u 2024. godini, u saradnji sa Ministarstvom kulture i medija, očekuju konkretni rezultati na zaokruživanju administrativnih preduslova i obezbjeđivanju finansijskih sredstava, kako bi u najskorije vrijeme otpočeli radovi i projekat izgradnje novog objekta uz objekat DACG na Cetinju u potpunosti bio realizovan.

Kako je u gotovo svim organizacionim jedinicama izražen problem nedostajućih kapaciteta za smještaj, čuvanje i zaštitu arhivske građe i/ili neodgovarajućeg kvaliteta prostora za rad, tokom 2023.godine radilo se na rješavanju ovog problema u svim odsjecima, po prioritetima i shodno finansijskim mogućnostima.

Problem nedostajućih kapaciteta je krajem 2022.godini u potpunosti riješen u Pljevljima, adaptacijom i opremanjem novih prostorija od preko 200 m², za proširivanje deopoa i za novu čitaonicu, te renoviranjem i opremanjem postojećih prostorija, koje su otvorene u toku „Nedelje

arhiva“ 2023. Nastavljene su redovne aktivnosti na renoviranju i opremanju radnih prostorija nekoliko arhivskih odsjeka, shodno prioritetima i finansijskim mogućnostima, kao i aktivnosti na iznalaženju rješenja za obezbjeđivanje novih, adekvatnih prostorija za rad Odsjeka za istoriju radničkog pokreta i Odsjeka za zaštitu registratorske i arhivske građe van Arhiva, u Podgorici, proširenje prostornih kapaciteta AO Podgorica, AO Budva, AO Bijelo Polje i drugim odsjecima u kojima je najizraženiji problem nedostatka prostornih kapaciteta i neadekvatnih uslova za rad.

Saradnja sa državnim organima, ustanovama i drugim subjektima u Crnoj Gori: Tokom 2023. godine ostvarena je saradnja sa Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti (CANU), u okviru koje je realizovan izdavački projekat “Akcije crnogorskih banaka štedionica i akcionarskih društava 1863-1946”. Nadalje, u okviru projekta CANU "Leksikon školstva Crne Gore" ostvarena je saradnja na način obezbjeđivanja skenirane dokumentacije, odnosno izložbi "Razvoj školstva u Ulcinju kroz arhivska dokumenta i fotografije" i "Prosvjeta u Podgorici".

Sa Nacionalnom bibliotekom "Đurđe Crnojević" realizovan je zajednički projekat „Stare raglednice u zbirkama Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ i Državnog arhiva Crne Gore – *bibliografija*“, koja je predata za štampu.

U saradnji sa Opštinom Kotor organizovan je prvi Međunarodni naučno-stručni skup “Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke”, koji je održan 01-02. juna 2023. Godine, u okviru “Nedelje arhiva 2023”, u Kotoru, uz učešće 31 autora iz 5 država.

U saradnji sa Ministarstvom kulture i medija, 02.08.2023. godine, u svečanoj sali “Ivan Crnojević”, u Vladinom domu na Cetinju, realizovana je Prezentacija arhivske građe Knjaževine/Kraljevine Crne Gore, preuzete iz Centralnog arhiva istorijskih zapisa u Varšavi; U izložbenoj sali Ministarstva kulture i medija predstavljena je izložba dokumenta "Konzularna predstavništva Crne Gore 1880-1914"(18. 04.2023.g.); U okviru programa proslave Njegoševog dana – crnogorskog praznika kulture, u izložbenom prostoru Ministarstva kulture i medija, postavljena je izložba DACG "Dokumenta o Njegošu u crnogorskim i ruskim arhivima".

Zaključeni su Sporazumi o saradnji sa Pomorskim fakultetom i Filozofskim fakultetom Univerziteta Crne Gore, a tokom 2023 ostvarena je i konkretna saradnja sa ovim fakultetima(učešće Istorijskog arhiva Kotor na Danima nauke Kotor 2023; Predstavljanje izložbe dokumenata i fotografija DACG "Prosvjeta u Podgorici" na Filozofskom fakultetu u Nikšiću).

Takođe, sa JU SEŠ "Mirko Vešović" Podgorica potpisan je Ugovor o obavljanju praktičnog obrazovanja učenika u Arhivskom odsjeku Podgorica.

Sa Prijestonicom Cetinje ostvarena je saradnja u vezi rješavanja višedecenijskog problema krajnje neuglednog prilaza zgradi DACG na Cetinju – prilaz je uređen i izgrađen je parking prostor.

Pored navedenog, ostvarena je saradnja sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara u dijelu redovnih poslova i aktivnosti ova dva organa, procedure u vezi sa izdavanjem konzervatorskih uslova za izradu projektne dokumentacije, davanja saglasnosti na projekte i dr.

Tokom izvještajnog perioda nastavljena je redovna komunikacija i saradnja sa Ministarstvom kulture i medija, centrima za kulturu, lokalnim muzejima i bibliotekama, opštinama i drugim subjektima.

Međunarodna saradnja: U okviru međunarodne saradnje, u 2023. godini realizovani su brojni projekti i nastavljene aktivnosti na obnavljanju kontakata i stvaranju novih partnerstava sa Arhivima i drugim srodnim institucijama i asocijacijama: obnovljena je i produbljena saradnja sa Arhivom Republike Bugarske i u toku su završne procedure koje prethode potpisivanju Sporazuma o saradnji; nastavljene su aktivnosti na obnavljanju saradnje sa Arhivom Turske; 22. juna, u Varšavi je potpisan Sporazum o saradnji sa Državnim arhivom Poljske; 27. septembra, na Cetinju je potpisan Sporazum o saradnji sa Arhivom Bosne i Hercegovine; započete su aktivnosti na ostvarivanju saradnje i realizaciji zajedničkih projekata po ranije potpisanom Sporazumu o saradnji sa Državnim arhivom Sjeverne Makedonije; U cilju prikupljanja informacija o građi koja se nalazi u drugim arhivima, a tiče se Crne Gore i pribavljanja kopija te arhivske građe, ali i ostvarivanja različitih oblika saradnje, nastavljena je

komunikacija sa Arhivom Jugoslavije u Beogradu, kao i više državnih arhiva u okruženju i šire. Najznačajnija aktivnost DACG na polju međunarodne saradnje u 2023. godini bila je realizacija povraćaja u Crnu Goru, poslije više od 100 godina, arhivske građe iz vremena Knjaževine/Kraljevine Crne Gore – arhive Ministarstva vojnog i druge građe koja je pronađena u Centralnom arhivu istorijskih zapisa u Varšavi. Tokom 2022. godine i u prvoj polovini 2023. godine zaokružene su sve formalne pretpostavke i ovaj izuzetan gest Arhiva Poljske i naša uspješna saradnja krunisana je svečanom primopredajom predmetne arhivske građe u Varšavi 22. juna 2023. godine.

U okviru događaja bugarsko-crnogorskog prijateljstva "Slavni Crnogorci koji su dali svoj doprinos razvoju Bugarske", u organizaciji Amabsade Crne Gore u Republici Bugarskoj, 20. septembra 2023. godine, na Vojnoj akademiji "G. S. Rakovski", u Sofiji, predstavljena je izložba dokumenata Državnog arhiva „Konzularna predstavništva Crne Gore 1880-1914“. U toku boravka u Bugarskoj, 19.09.2023. godine održan je sastanak u Akademiji nauka Bugarske sa direktoricom Naučnog arhiva Bugarske akademije nauka, prof. Lizbet Ljubenovom, na kojem je razgovarano o mogućnostima za ostvarivanje saradnje i predstavljanju izložbi Državnog arhiva Crne Gore u izložbenom prostoru Akademije u narednom periodu.

Na polju međunarodne saradnje, DACG je učestvovao u *projektu velike izložbe povodom obilježavanja 110 godina od Balkanskih ratova*, koja je realizovana u organizaciji Arhivske agencije „Arhivi“ Republike Bugarske.

Međunarodne konferencije, savjetovanja, seminari na kojima su učestvovali službenici Državnog arhiva tokom 2023. godine: IV Međunarodna konferencija bibliotekara, arhivista i muzeologa - LAM 2023 u organizaciji Nacionalne biblioteke Crne Gore – Cetinje; Međunarodni naučno-stručni skup "Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke", u organizaciji Državnog Arhiva i Opštine Kotor – Kotor; Međunarodna arhivistička konferencija "Izazvovi uspostavljanja sistema zaštite, upravljanja i korištenja elektronskih zapisa" – Tuzla; Znanstveno-stručni skup "Reparations" - 4. susreti konzervatora-restauratora arhivskog gradiva, knjižnične građe i umjetnina na papiru – Rijeka; ICARUS Konferencija "Zajedno oblikujemo budućnost"- Skoplje; Onlajn konferencija Eureka3D Konzorcijum i ICA-PAAG serija vebinara - "Transformacija kulturne baštine: od 2D do 3D digitalizacije" u organizaciji Međunarodnog savjeta za arhive (ICA); Online webinar na temu: "Audiovizualno arhiviranje za socijalnu pravdu" u organizaciji Međunarodnog savjeta za arhive (ICA).

Obnovljena su članstva u organizacijama ICA (Međunarodni arhivski savjet) i ICARUS (Međunarodni centar za arhivska istraživanja).

Izdavačka djelatnost: U toku 2023. godine štampana su sljedeća izdanja: „Izveštaji crnogorskog poslanika u Carigradu Mitra Bakića 1885-1887“, knjiga 2 - Srđan Pejović i Vukota Vukotić; Zbornik dokumenata OK KPJ Kolašin u NOR-u, Knjiga II, 1943-1945. godina - mr Jadranka Selhanović, Biljana Drašković i Dragoslav Bojović; "Akcije crnogorskih banaka, štedionica i akcionarskih društava 1863-1946" - Srđan Pejović(suizdavaštvo sa CANU);

Krajem 2023. godine, pripremljena je i predana na štampu knjiga „Stare raglednice u zbirka Nacionalne biblioteke „Đurđe Crnojević“ i Državnog arhiva Crne Gore – bibliografija“ – Danijela Radulović i Ana Pejović(suizdavaštvo sa Nacionalnom bibliotekom „Đurđe Crnojević“).

Sajmovi i festivali: Državni arhiv učestvovao je na 17. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja i na IX Internacionalnom sajmu knjiga Podgorica 2023.

„Nedelja arhiva 2023“: U periodu od 29. maja do 02. juna 2023. godine, Državni arhiv je organizovao tradicionalnu manifestaciju "Nedelja arhiva" sa brojnim aktivnostima na teritoriji cijele države, pod poznatim sloganom "Čuvajmo arhive".

U okviru programa "Nedelje arhiva" 2023. godine realizovan je rekordan broj aktivnosti - više od 100 aktivnosti, u svim arhivskim odsjecima, širom Crne Gore: izložbe i prezentacije dokumenata; promocije publikacija Državnog arhiva; organizovanje naučno-stručnog skupa, posjete Arhivu i arhivskim odsjecima od strane učenika osnovnih i srednjih škola; održavanje časova istorije; predavanja o važnosti pisane kulturne baštine, značaju, funkciji i ulozi Arhiva u državi i društvu; posjete predstavnika Ministarstva kulture i medija, predstavnika lokalnih samouprava i registratura; predstavljanje plakata, distribuiranje propagandnih materijala; gostovanja na radiju i televiziji i druge aktivnosti.

Izložbe, promocije publikacija, prezentacije arhivske građe realizovane u okviru "Neđelje arhiva 2023": Internet izložba "SNO Bar u godinama obnove i razvoja (1945-1955), autor Zoran Đakonović, načelnik arhivskog odsjeka Bar; Fotodokumentarna izložba "Razvoj školstva u Ulcinju kroz arhivska dokumenta i fotografije", autorka Ljiljana Bulatović, načelnica AO Ulcinj, sa saradnicima iz ovog odsjeka; Izložba dokumenata i fotografija "Prosvjeta u Podgorici", autorke Biljana Drašković, načelnica arhivskog odsjeka Podgorica i službenica AO Podgorica Sandra Marković; Fotodokumentarna izložba "Elektroindustrija "Obod" - Omaž Petru Sinanoviću Nagibu", autorka Zorica Živković, načelnica AO Cetinje; "Izložba dokumenata iz legata dr Miloša Miloševića", autorka izložbe Jelena Mršulja, samostalna savjetnica I, Istorijski arhiv Kotor. Postavka izložbe "Ličnog fonda Bocarić Anastasa (1864-1944)", autorka izložbe Julija Bajković, načelnica AO Budva. Promocija Zbornika dokumenata "Izveštaji Mitra Bakića crnogorskog poslanika u Carigradu 1885-1887" knjiga I, priređivači pok. Predrag Vukić, Vukota Vukotić i Srđan Pejović - Nikšić; Prezentacija najznačajnije arhivske građe fonda Političko-Upravni Mletački arhiv - PUMA (1687-1797), AO Herceg Novi. *"Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke":* Kao najznačajniji dio programa "Neđelje arhiva 2023", u organizaciji Državnog arhiva i Opštine Kotor održan je prvi Međunarodni naučno-stručni skup "Miloš Milošević i kulturna tradicija Boke", 1-2. juna 2023.godine, u Kotoru. Na skupu je, u okviru četiri tematske sesije, (I - Arhivistika, bibliotekarstvo, muzeologija; II - Istorija pomorstva, pomorci i Bokeljska mornarica; III - Proučavanje, dokumentacija i zaštita kulturne baštine; IV - Umjetnost i pjesništvo;) svoje radove prezentovao 31 autor iz 5 država, uključujući Crnu Goru; U Istorijskom arhivu Kotor, realizovana je *Izložba dokumenata iz legata dr Miloša Miloševića*.

U okviru programa "Neđelja arhiva 2023" svečano su otvorene nove prostorije za rad arhivskog odsjeka Pljevlja, novi depo i čitaonica.

Poboljšanje uslova i kvaliteta rada i održavanje objekata: U okviru održavanja objekata i poboljšanja uslova rada završena je sanacija kompletnog krova objekta AO Berane, kao i manje hitne intervencije na krovu objekta AO Herceg Novi; vršeni su radovi na elektroinstalaciji i vodovodnoj instalaciji, molerski i drugi radovi na redovnom održavanju, shodno prioritetima, u više odsjeka: Istorijski arhiv Kotor, AO Kotor, AO Bijelo Polje, AO Danilovgrad, kao i manje popravke i hitne intervencije u brojnim odsjecima; otvorene su nove prostorije površine od preko 200m² za proširenje depoa i novu čitaonicu u Pljevljima.

Tokom 2022.godine pripremljena je sva neophodna dokumentacija, administrativni i drugi preduslovi i obezbijedena finansijska sredstva u Budžetu za 2023.godinu za radove na sanaciji krova objekta Državnog arhiva na Cetinju koji godinama prokišnjava i za uvođenje centralne klimatizacije za posljednji sprat. Međutim, nije uspjela javna nabavka Uprave za imovinu 2023, jer nije bilo prijavljenih ponuđača, pa se nastavak i realizacija očekuje u 2024.godini.

U toku 2023.godine, u saradnji sa Prijestonicom Cetinje, riješen je višedecenijski problem krajnje neuglednog prilaza zgradi DACG na Cetinju - asfaltiran je i uređen prilaz zgradi Državnog arhiva, te obezbijeden slobodan prolaz do ulaza u objekat, izgrađen parking i shodno Zakonu obezbijedeno je jedno parking mjesto za vozila osoba sa invaliditetom; Izrađen je Glavni projekat adaptacije objekta Državnog arhiva u cilju prilagođavanja za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, u skladu sa kojim je u planu realizacija adaptacije, po segmentima. Takođe 2023.godine, u sjedištu DACG, na Cetinju, istaknut je raspored radnih prostorija sa imenima zaposlenih i istaknuta imena i zvanja zaposlenih na vratima svih radnih prostorija na Brajevom pismu. Tokom 2024. godine planirano je adaptiranje ulaza u zgradu radi pristupa licima sa invaliditetom-prilagođavanje ulazne zone.

U cilju cjelovite i preventivne zaštite i adekvatnog čuvanja arhivske građe vršene su nabavke potrebnih materijala i sredstava za potrebe Odjeljenja za tehničku zaštitu arhivske građe, nabavka arhivskih kutija, arhivskih polica i drugih sredstava i opreme; Shodno zakonskim obavezama po pitanju preventivne zaštite arhivske građe, kao i zapošljenih i korisnika koji dolaze u kontakt sa njom, dva puta u toku godine vršeni su uobičajeni tretmani u cilju dezinfekcija, dezinskcija i deratizacije; Vršena je nabavka i isporuka sredstava za higijenu u

svim odsjecima, kao i održavanje higijene u svim arhivskim odsjecima i depoima; Izvršena je kontrola i servis protivpožarnih aparata i javljača požara u svim arhivskim odsjecima.

Budžet: Zakonom o budžetu za 2023.godinu Državnom arhivu su opredijeljena sredstva u iznosu od 2.247.383,09€; Na 31.12.2023.godine utrošena sredstva su iznosila 2.149.024,29€; Sopstveni prihodi na kraju 2023.godine su iznosili 35.834,65eur.

Aktivnosti na realizaciji redovnih obaveza i zadataka iz arhivske djelatnosti koje se odnose na kontrolu, zaštitu, preuzimanje, smještaj, sređivanje, obradu i korišćenje arhivske građe od značaja za državu i jedinice lokalne samouprave, odvijale su se u organizacionim jedinicama Državnog arhiva, shodno Programu rada za 2023.godinu.

9. PREGLED AKTIVNOSTI JAVNIH USTANOVA IZ OBLASTI KULTURE

Javne ustanove iz oblasti kulturno-umjetničkog stvaralaštva

➤ JU Crnogorsko narodno pozorište

Shodno svom programskom konceptu, CNP je u 2023. godini realizovao dominantno premijerna i reprizna izvođenja pozorišnih predstava, kao i muzičke i filmske segmente, izdavačke projekte i aktivnosti u sklopu obilježavanja jubileja – 70 godina Crnogorskog narodnog pozorišta. Repertoar CNP-a realizovan je na Velikoj sceni i na Sceni Studio.

Ukupno je realizovano 178 programa, što uključuje programe izvedene na matičnoj sceni i gostovanja (128 programa izvedenih u CNP-u, 23 gostovanja i 27 gostujućih predstava na sceni CNP).

Tokom 2023. godine, CNP je imao 32.950 posjetilaca.

CNP je gostovalo na šest (6) manifestacija i festivala, na kojima je osvojeno sedam (7) nagrada.

Premijere - U kategoriji novih produkcija, u 2023. godini realizovano je šest (6) premijera: "Ujka Vanja", Anton Pavlovič Čehov, režija Mirko Radonjić, premijera: 3. mart 2023, Velika scena; "Mali bračni zločini", Erik Emanuel Šmit, režija Marija Đurić i Pavle Bogojević, premijera: 12. maj 2023, Scena Studio; "Nesporazum", Alber Kami, režija Damjan Pejanović, premijera: 13. jun 2023, Velika scena; "Brod", tekst i režija Ana Đorđević, premijera: 3. oktobar 2023, Velika scena; „Posjeta“, Fridrih Drenmat, režija Aleksandar Morfov, premijera: 1. novembar 2023, Velika scena; „671-Lov“, tekst i režija Hana Rastoder, premijera: 26. decembar 2023, Scena Studio.

Osim premijera, repertoar su u izvještajnom periodu činila i 12 repriznih izvođenja predstava na Velikoj sceni i Sceni Studio.

Marketing i promotivne aktivnosti - Marketing i PR aktivnosti CNP u 2023. godini bile su usmjerene na promociju repertoara i drugih programskih sadržaja, odnosno novih produkcija, repriznih predstava, ali i na obilježavanje jubileja 70 godina rada i postojanja nacionalnog teatra.

Zadržan je kontinuitet dobre saradnje i stalne prisutnosti u svim štampanim i elektronskim medijima, kao i internet portalima.

CNP je svakodnevno zastupljeno u domaćoj javnosti u elektronskim medijima najčešće u emisijama iz kulture kolažnog karaktera u kojima se najavljuju aktuelne predstave i događaji, ili predstavljaju glumci i umjetnici nacionalnog teatra. Programi CNP-a (premijere, gostovanja, učešće CNP-a na festivalima) posebno se tretiraju u okviru informativnog programa (centralne informativne emisije), kao i u emisijama iz kulture i umjetnosti.

Javnost se o svim programima i aktivnostima CNP-a informisala putem redovnih konferencija za medije, štampanjem i distribucijom mjesečnih repertoara (afiša), postera, plakata i kataloga, koji se dostavljaju širokom krugu potencijalnih korisnika na teritoriji Podgorice

(fakulteti, škole, institucije kulture, javne ustanove, turistička organizacija, aerodrom, preduzeća, hoteli, kafići itd), ali i drugih crnogorskih gradova.

Važan instrument u okviru PR aktivnosti u 2023. godini bila je internet prezentacija CNP-a (web sajt www.cnp.me), i društvene mreže - Facebook i Instagram koje su imale veliku posjećenost, a kojima CNP postiže jedan od svojih strateških ciljeva – interaktivnost i uspostavljanje neposrednije komunikacije sa najširoom publikom.

Kadrovski kapaciteti - Iz domena opštih, pravnih i kadrovskih poslova realizovane su sljedeće obaveze:

- Rad Savjeta CNP obezbjeđivan je u kontinuitetu. Održano je 11 sjednica na kojima su razmatrana različita pitanja iz nadležnosti Savjeta, uz pripremljene materijale i dokumentaciju neophodnu za odlučivanje;
- U oblasti normativne djelatnosti, a u cilju unapređenja pravne infrastrukture usvojeno je pet (5) novih akata a u istom kontekstu započeo je rad na izradi još tri (3) akta.
- U odnosu na zaštitu autorskih prava CNP je blagovremeno pokretalo proceduru posredstvom specijalizovanih agencija u zemlji i regionu, kao i kroz direktnu komunikaciju s nosiocima tih prava i prevodiocima i obezbjeđivalo sredstva za te naknadu;
- Izvršeno je usklađivanje zarada zaposlenih s izmjenama Granskog kolektivnog ugovora za oblast kulture iz marta 2023. godine, donošenjem privremenih rješenja o zaradi;
- Formirana je radna grupa i pristupilo se izmjenama Kolektivnog ugovora JU CNP i njegovo usklađivanje s Granskim kolektivnim ugovorom;
- U Zakonom o radu propisanoj proceduri, a uz saglasnosti nadležnih državnih organa, sproveden je postupak prijema u radni odnos na određeno vrijeme četiri nova zaposlena (po jedan izvršilac za radna mjesta arhivar i domar i dva scenska dekoratera);
- Realizovana je, u skladu s propisima, transformacija ugovora o radu s određenog na neodređeno vrijeme za tri glumca, muzičkog i filmskog urednika, dramaturga i šefa računovodstva, dok je po sili zakona (starosna penzija) radni odnos prestao za petoro zaposlenih Istovremeno, na osnovu sporazumnog raskida ugovora radni odnos prestao je jednom zaposlenom.
- U skladu sa zakonom i propisanom procedurom, pripremljeni su dosijei i 31. januara 2023. godine dostavljeni zahtjevi Ministarstvu, odnosno Komisiji za dodjelu zvanja dramskim umjetnicima, za dodjelu zvanja prvaka glumcima Ani Vujošević, Nadi Vukčević i Srđanu Grahovcu, dok se odluka još uvijek čeka;
- Uredno su realizovane i sljedeće obaveze: subvencije kod Zavoda za zapošljavanje – Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom povodom priznatog prava na mjesečne subvencije zaposlenih u CNP za šest (6) zaposlenih, obavezni zdravstveni pregledi zaposlenih na osnovu Akta o procjeni rizika na radnom mjestu; kontinuirana komunikacija s advokatom – punomoćnikom u vezi sa četiri spora koje CNP vodi i neophodna kontinuirana saradnja s Ministarstvom unutrašnjih poslova povodom organizovanja unutrašnje službe zaštite;
- Izvršen je inspeksijski nadzor nad postupcima u oblasti javnih nabavki za period 2019-2023. godina, po osnovu anonimne inicijative i tim povodom je zapisnički konstatovano da su sve procedure i izvještaji sprovedeni u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama i u propisanim rokovima;
- Imenovana je Komisija za dodjelu jednokratnih pomoći zaposlenima od strane Savjeta (Odluka br. 2873/3 od 23.06.2023. godine), na osnovu Granskog kolektivnog ugovora za oblast kulture i Pravilnika o uslovima ostvarivanja prava i načinu isplate jednokratne pomoći za zaposlene. Komisija je zasijedala kvartalno, a na sjednicama je razmatrala i odobrila 19 podnijetih zahtjeva;

- Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta CNP za 2022. godinu blagovremeno je pripremljen i dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije (u daljem tekstu: ASK), kojoj su takođe u zakonskom roku za 2023. godinu dostavljeni i izvodi iz evidencija poklona, sponzorstava i donacija;
- CNP se uključilo u Program stručnog osposobljavanja i po tom osnovu je pet pripravnika uspješno završilo rad tokom 2022-2023. godine, a istovremeno je proces nastavljen prijemom novih korisnika i u 2023-2024. godini u umjetničkom i finansijskom sektoru;
- Nastavljena je kontinuirana i konstruktivna saradnja s reprezentativnim sindikalnim organizacijama CNP i Sindikatom kulture Crne Gore putem raznih vidova pomoći zaposlenima i uplatom sredstava za stambeni fond;
- Svi zakonom propisani izvještaji o poslovanju CNP blagovremeno su dostavljani na utvrđenim obrascima ministarstvima nadležnim za poslove finansija i kulture, uz interno izvještavanje za potrebe Uprave Pozorišta.
- JU CNP na osnovu člana 30 stav 1, 33 stav 2 Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Službeni list Crne Gore“ broj 44/12, 030/17), člana 4 Uredbe o naknadi troškova u postupku za slobodan pristup informacijama („Službeni list Crne Gore“ br. 066/16, 121/12), postupajući po Zahtjevu br. 5157 od 4.12.2023. godine Centra za demokratsku tranziciju iz Podgorice, dostavilo je Rješenje kojim se omogućio pristup informaciji o predmetima umjetničke i kulturne vrijednosti.
- Broj i vrsta izdatih uvjerenja i drugih isprava o činjenicama o kojima se vodi službena evidencija 29.

Prostorni i tehnički kapaciteti - Poslovi Tehničkog sektora odnose se na stvaranje dobrih uslova za kvalitetnu realizaciju programskih sadržaja na matičnoj sceni, ali i na gostovanjima. Pored izrade scenografije za premijerne predstave, u ovom izvještajnom periodu realizovano je i niz investicionih i tekućih aktivnosti na objektu CNP, od kojih izdvajamo: Sanacija 2/3 krovne površine iznad Velike sale zbog prokišnjavanja, kao i sanaciju atmosferske kanalizacije i oštećenja nastalih neovlašćenim postavljanjem energetskih kablova u trafostanici; Adaptacija prostora za potrebe Arhiva CNP i potpuno opremanje; Adaptacija prostora za potrebe Službe za opšte, pravne i kadrovske poslove i potpuno opremanje; Zamjena obloga Velike sale i ulaznih holova i toplih podova u dijelu garderoba; Zamjena visokonaponske trafostanice; Uvećani su i poboljšani prostorni kapaciteti scenske rekvizite; Nabavljena je kontrolno upravljačka jedinica scenske rasvjete za LED i pametnu rasvjetu, kao i 3D štampač i 3D skener.

Kao ključni problemi prostornih i tehničkih kapaciteta mapirani su: dotrajalost fasadnih i krovnih površina, zastarjelost scenske tehnike i izraženog nedostatka mladog i stručnog kadra iz domena scensko-tehničke produkcije, koje je posebno kritično u odjeljenjima tona, SKS i elektroodržavanja, onemogućena je funkcionalnost objekta u punom kapacitetu zbog tereta i svojinskih ograničenja evidentiranih posjedovnim listom na parceli i samoj zgradi CNP.

Komplementarne djelatnosti - U oblasti komplementarnih djelatnosti CNP je realizovao značajan broj izdavačkih, muzičko-scenskih, filmskih i drugih pratećih programa i to: obilježen je jubilej 70 godina Crnogorskog narodnog pozorišta, te u okviru izdavačke djelatnosti objavljene su dvije monografije; Održano je 10 muzičkih i muzičko-scenskih programa i koncerata renomiranih solista i ansambala, dok je iz oblasti filmskog programa, prikazano pet (5) domaćih ostvarenja.

Realizovan je i niz pratećih programa: bilbord izložba, okrugli sto povodom Njegoševog dana – crnogorskog praznika kulture, Teatrovizija, TEDx konferencija, humanitarni koncert, program „Ljubomir Đurković u sjećanju“, predstava “Politička istorija žena Crne Gore”, režija Marija Perović.

Budžet - Budžet CNP pretežno čine sredstva iz opštih prihoda, odnosno sredstva opredijeljena Zakonom o budžetu Crne Gore i sopstveni prihodi. Zakonom o budžetu za 2023. godine za CNP je bilo opredijeljeno 2.863.689,01 eura, od kojeg iznosa je 14.364,58 eura

vraćeno, tako da stvarni opšti prihodi iznose 2.849.324,43 eura. U izvještajnom periodu sopstveni prihodi CNP-a su iznosili 250.306,08 eura. Namjenskih prihoda nije bilo. Po osnovu bruto zarada potrošeno je 1.694.288,06 (1.691.117,24 od Budžetskih sredstava i 3.170,82 od sopstvenih prihoda), a prosječna neto zarada iznosila je 776,84 eura. Direktni troškovi realizovanih programa, premijera i repriznih izvođenja predstava u 2023.godini su iznosili 507.887,97 eura, što ne uključuje zarade zaposlenih i druge naknade zaposlenih u umjetničkom sektoru.

➤ **JU Kraljevsko Pozorište „Zetski dom“**

Tokom 2023. godine na matičnoj sceni i gostovanjima u zemlji realizovano je 110 programa: 55 predstava, 2 premijere, 20 gostovanja na matičnoj sceni, 13 gostovanja van matične scene, 16 koncerata i književnih večeri. Van granica Crne Gore 4 gostovanja. U okviru navedenog broja, na sceni su realizovane i ispitne predstave studenata Fakulteta dramskih umjetnosti Cetinje, program dodjele nagrade za filantropiju „Iskra“ u organizaciji Fonda za aktivno građanstvo, kao i određeni programi Prijestonice (dodjela nagrada za najboljeg sportistu godine). Programima na matičnoj sceni prisustvovalo je 7414 posjetilaca.

Premijere - U kategoriji novih produkcija, tokom 2023. godine realizovane su dvije premijere i to: 1."Jastučko" - U septembru je održana premijera predstave "Jastučko", koju je po tekstu Martina Mekdone režirao Andrija Rašović. Uloge su tumačili: Nemanja Todorović, Ognjen Sekulić, Stefan Vuković, Pavle Prelević i Nevena Penava; 2.“Robinzon Kruso, priručnik za apokalipsu“ - Predstava “Robinzon Kruso, priručnik za apokalipsu“ je nastala kao proizvod rada u okviru programa STUDIO Kraljevskog pozorište “Zetski dom” prema motivima istoimenog djela Danijela Defoa, u režiji Petra Pejakovića. Uloge u predstavi, namijenjenoj djeci i mladima, ali i svim uzrastima, tumače: Jelena Laban, Jelica Vukčević, Marija Maša Labudović, Ognjen Sekulić, Goran Vujović i Nemanja Todorović, kao i dvanaest polaznika kulturno-obrazovnog segmenta “Studio” Kraljevskog pozorišta: Anđela Laličić, Anika Mirković, Anastasija Miljenović, Aleksa Martinović, Danilo Lagator, Elena Vuletić, Iskra Rakčević, Jana Popović, Luka Perišić, Lazar Martinović, Monika Todorović i Helena Konstantinović.

Repertoar - Pozorište je u prošloj godini imalo na repertoru deset aktivnih predstava iz sopstvene produkcije i to: 1. "Jastučko" (rd. Andrija Rašović); 2. "Robinzon Kruso" (rd. Petar Pejaković); 3. "Predsjednice" (rd. Radmila Vojvodić); 4. "Obožavateljka" (rd. Ana Vukotić); 5. "Tobelija, Mimikrija" (rd. Mirjana Medojević); 6. "Leptir" (rd. Andraš Urban); 7. "Pod oba Sunca" (rd. Boris Liješević); 8. "Bog masakra" (rd. Siniša Evtimov); 9. "Ana Karenjina (rd. Mirko Radonjić) i 10. "Hasanaginica" (scena generacija).

Nagrade - U toku 2023. godine Kraljevsko pozorište “Zetski dom” je na 2 festivala takmičarskog karaktera osvojilo 4 nagrade i to:

- Ansambl predstave „Ana Karenjina“ osvojio je nagradu Judita za najbolje umjetničko ostvarenje dramskog programa 69. Splitskog ljeta. Žiri u sastavu: filmski reditelj i scenarist Andrija Mardešić, kostimografkinja Sonja Obradović i teatrološkinja Višnja Kačić Rogošić jednoglasno su odlučili nagraditi ansambl predstave „Ana Karenjina“ u režiji Mirka Radonjića, a koprodukciji Kraljevskog pozorišta Zetski dom i Dramskog studija Prazan proctor;
- Predstava „Pod oba sunca“ osvojila tri nagrade na 63. internacionalnom teatarskom festivalu MESS u Sarajevu i to: nagrada za najbolju glumicu Varji Đukić, Nagrada Steli Mišković najbolju scensku adaptaciju i treće mjesto po izboru publike.

Međunarodni projekti - Tokom prošle godine Pozorište je, u skladu sa obavezama koje podrazumijeva učešće u “European theatre convention” mreži, platilo obračunatu godišnju kontribuciju. U okviru razmjene umjetničkog i stručnog kadra, dramaturg Kraljevskog pozorišta „Zetski dom“ Rajko Radulović učestvovao u je programu Transformacije – Obnova evropskih pozorišta i publike nakon kovida, uz podršku EU programa za kulturu Kreativna

Evropa. Program je bio realizovan u Prešernovom gledališću u Kranju u periodu 22-31. mart 2023. godine, dok je predstavnik Kraljevskog pozorišta "Zetski dom" bio u prilici da učestvuje u radu na realizaciji najnovije predstave tog teatra i prisustvuje programskim segmentima festivala 53. Nedjelja slovenačke drame.

Govoreći o međunarodnoj saradnji, Kraljevsko pozorište "Zetski dom" je, imajući u vidu da je član Evropske rute istorijskih pozorišta, ozvaničilo saradnju sa Narodnim pozorištem iz Sombora koje je takođe član Evropske rute istorijskih pozorišta (Jadranska ruta). Saradnja podrazumijeva Međusobna gostovanja i razmjenu programa, eventualnu koprodukciju koja bi se odnosila na djela iz kulturne baštine dviju zemalja, svjetske kulturne baštine, savremene domaće i strane drame, kao i drugih muzičko-scenskih djela; Razmjenu umjetnika i drugog umjetničkog i stručnog kadra, u cilju jačanja umjetničko-produkcionih i stručnih kapaciteta.

Pored saradnje sa Narodnim pozorištem iz Sombora, a baštineći kvalitet produkcija i jasnu umjetničku profilaciju, potpisan je sporazum sa Narodnim teatrom iz Bitolja. Sporazumi pored gore navedenog podrazumijevaju razmjenu programa minimum jednom godišnje, počevši od 2024. godine, u skladu sa umjetničkom politikom pozorišta koje je domaćin.

U 2023. godini potpisan je protokol o saradnji i sa Beogradskim dramskim pozorištem, tačnije predmet protokola je razmjena predstava na festivalu „Naši dani“. Protokol je obavezao Kraljevsko pozorište „Zetski dom“ da će odigrati ukupno tri predstave u Beogradskom dramskom pozorištu i to „Leptir“, „Ana Karenjina“ i „Predsjednice“, dok je Beogradsko dramsko pozorište gostovalo sa predstavama: „Noć Helvera“, „Čitač“, „Demokratija“.

Produkcija Kraljevskog pozorišta "Jastučko" promovisana je na veb-sajtu Evropske teatarske konvencije.

Saradnja - Pozorište je tokom prošle godine nastavilo saradnju s institucijama i organizacijama javnog, privatnog i nezavisnog sektora u kulturi, kao i obrazovanju. Među njima su: Crnogorsko narodno pozorište sa kojim je potpisan sporazum o saradnji koji podrazumijeva, između ostalog, razmjenu predstava minimum jednom mjesečno, Gradsko pozorište Podgorica, jedan broj centara za kulturu među kojima su: Centar za kulturu Tivat, Centar za kulturu Danilovgrad, Centar za kulturu Kolašin, Kulturni Centar Bar, Prijestonica Cetinje, Fakultet dramskih umjetnosti Cetinje, predškolske i školske ustanove sa Cetnja, Dramski studio Prazan prostor Podgorica, Turistička organizacija Prijestonice Cetinje.

Marketing i promotivne aktivnosti - Mimo standardnih promotivnih aktivnosti, pozorište je u 2023. godini u saradnji sa Turističkom organizacijom Cetinje koristilo toteme kod Fakulteta za crnogorski jezik i književnost, kao i totem na Dvorskom trgu kod Centra za kulturu Cetinje (bivši atelje "DADO"). Takođe, početkom pozorišne godine štampani su flajeri za pojedinačne predstave, kao i mjesečni repertoari, ali i čaše i flaše sa grbom Kraljevskog pozorišta "Zetski dom". U cilju poboljšanja vizuelnog identiteta pozorište je počelo da koristi vektorizovanu verziju grba, uz prethodnu saglasnost Savjeta pozorišta. Preporuka Savjeta je da se u narednom periodu uradi knjiga grafičkih standarda kako bi pozorište imalo uniformisan vizuelni identitet.

Takođe, može se konstatovati značajno prisustvo Pozorišta u javnosti (veb-sajt, društvene mreže Instagram, Facebook), uz kontinuiranu i intenzivnu saradnju s gotovo svim medijima u Crnoj Gori: Pobjeda, Vijesti, Dan, Dnevne novine, Radio Crne Gore, Radio Cetinje, Radio Budva, TV Cetinje, Televizija Crne Gore, Gradska RTV Podgorica, TV Vijesti, TV7, TV Budva, Portal RTCG, Portal Analitika, Antena M, CDM, Aktuelno, Standard, Portal Cetinjski list, Gradski portal, MNE Magazin, Pozornica.me, Kolektiv,... Takođe, obezbijedena je i fizicka distribucija mjesečnih repertoara na cijeloj teritoriji Prijestonice Cetinje. Konstantnim PR aktivnostima koje su rezultirali stotinama tekstova u medijima, desetinama radio i TV gostovanja, intervjuima, kontinuiranim objavama na društvenim mrežama, ulagali su se dodatni naponi za animiranje publike.

Novost u službi produkcije i marketinga je i podcast Kraljevskog pozorišta "Zetski dom" pod nazivom "Art Department" gdje se kroz pola sata razgovora publika upoznaje sa procesima rada, kao i raznim umjetnicima iz oblasti pozorišne djelatnosti. Podcast se mimo Youtube kanala prezentuje na društvenim mrežama i prema nezvaničnim informacijama sa terena dopire do nove pozorišne publike.

Kadrovski kapaciteti - Tokom 2023. godine, na osnovu saglasnosti nadležnih organa državne uprave, sprovedene su procedure javnog oglasa za radna mjesta: Sekretarica umjetničke službe, Garderoberka i Čuvar/ka pa je nakon zakonom sprovedenog postupka, u radni odnos na neodređeno vrijeme primljena 3 izvršioca.

Po osnovu ugovora o djelu i dalje je angažovan jedan broj lica radi nesmetanog funkcionisanja službi (higijeničarke, menadžerka za odnose sa javnošću, majstor tona, hostese, suflerka, scenski dekorater, računovodstvena službenica, šminkerka, video snimatelj, montažer itd) Ipak, kadrovski deficit i dalje je izrazen u svim službama, što je u suprotnosti sa statusom nacionalnog teatra, iziskuje angažovanje eksternih saradnika, time i dodatna finansijska sredstva, kao i nestabilnost u funkcionisanju sistema.

Takođe, službenica za javne nabavke je prisustvovala Trećoj regionaloj konferenciji Instituta za ekonomiju i pravo - Javne nabavke primjena u praksi.

Tokom 2023. godine u Pozorištu je jedno lice uspješno završilo program stručnog osposobljavanja (diplomirani glumac).

Prostorni i tehnički kapaciteti - U okviru raspoloživih sredstava, tokom 2023. godine nastavljene su aktivnosti na unapređenju prostornih i tehničkih kapaciteta: molerski radovi gledališta i radovi koji se tiču gletovanja uz prethodno dobijenu saglasnost Uprave za zaštitu kulturnih dobara, kao i ponovno farbanje u postojećoj zlatnoj boji ornamentalnih segmenata portala scene. Takođe, zamjena preko trideset lampi na obodu balkona i galerije Pozorište koje su identičnog izgleda kao autentične lampe.

Zbog olakšanog funkcionisanja biljetarnice, za potrebe iste kupljen je softver putem kojeg publika može da izvrši pregled aktuelnih programa pozorišta, rezerviše mjesto itd. Kako bi biljetarnica uz postojeći software bila u potpunosti funkcionalna kupljen je lap top i matični štampač za karte.

Tokom godine redovno je održavan postojeći prilično dotrajali vozni park, dok je za potrebe nemetanog svakodnevnog prevoza kupljen auto marke Tiguan. Postojeći kombi se popravljao u više navrata, dok je za Audi i Ladu nivu poslat dopis o rashodovanju ova dva vozila jer nijesu u funkciji.

U 2023. godini je završeno obnavljanje scene ukupne površine 170 kvadratnih metara u smislu hoblovanja, zaštite i premazivanja.

Ostale aktivnosti realizovane u 2023.godini: Obrazovno – kulturni segment "Studio" - Programski segment "Studio", koji se realizuje kroz kreativno-pedagoške radionice za djecu i mlade iz Prijestonice, u cilju razvoja talenta i njihovih kreativnih potencijala, nastavljen je u toku 2023. godine pod vođstvom pozorišnog reditelja i pedagoga Petra Pejakovića, dok je njegova realizacija do sada u finalu podrazumijevala produkciju predstave.

Kreativno – pedagoške radionice su se u periodu od januara do aprila odvijale u Galeriji 42° Fakulteta likovnih umjetnosti na Cetinju, bez bilo kakve finansijske nadoknade. U maju mjesecu u Biznis centru na Cetinju, dok se nastavak radionica odvijao u Kraljevskom pozorištu Zetski dom. Premijera predstave "Robinzon Kruso" koja je proizašla iz segmenta "Studio" bila je 23. oktobra 2023. godine, a dan kasnije reprizno igranje.

Izdavačka djelatnost – Kraljevsko pozorište „Zetski dom” izdavač je knjige autora Luke Milunovića o pozorišnom životu, kulturnom ambijentu i društvenim prilikama od završetka uređenja pozorišta, do početka formiranja stalnog državnog, profesionalnog pozorišta. Drugo prošireno i dopunjeno izdanja knjige „Pozorište Zetski dom 1884 - 1896“ koje tretira razvoj redovnog pozorišnog života u Crnoj Gori do svečanog otvaranja uređenog prvog crnogorskog pozorišnog zdanja objavljeno je i promovisano prošle godine. I to izdanje kao i prvo nastalo je iz potrebe autora da podsjeti na ono što su 1884. godine neimari Zetskoga doma zapisali:

„Zetski dom” valja da bude za Crnu Goru kušaonica umne snage i umnijeh sposobnosti njenijeh sinova, škola u kojoj će Crnogorci polagati ispit zrelosti i dobijati svjedočanstvo, da su dostojni da stupe u kolo obrazovnijeh naroda.”

Godinu dana predstavljen je nastavak pomenutog izdanja, koji obuhvata period od 1897. do 1909. godine, a čiji sadržaj čine: domaća scenska produkcija, gostovanje trupa i solista iz inostranstva, te dio o uređenju Zetskoga doma, angažovanom osoblju i institucijama pod

njegovim krovom. U dodatku autor nam predstavlja i podatke o pozorišnom životu u drugim sredinama Crne Gore u istom periodu i o pozorišnoj kritici.

Na 324 stranice monografija sadrži Dijalog - Varja Đukić i Aleksandar Milosavljević, tekstove Milene Dragičević-Šešić, Blagote Erakovića, Borisa Liješevića, Kruna Lokotara, Vesne Čučić, Miroslava Minića i Stele Mišković, iscrpne navode iz kritika i prikaza pozorišnih predstava, teatrografiju, filmografiju, bibliografiju.

Izvori dokumentacije su Jugoslovensko dramsko pozorište, Crnogorsko narodno pozorište, Kraljevsko pozorište Zetski dom, Grad teatar Budva, Dah teatar, CZKD, Atelje 212, Barski ljetopis, Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“, Sibila d.o.o. Knjižara Karver. Direktor fotografije je Duško Miljanić, grafičko oblikovanje monografije potpisuje Nikola Latković, saradnica na pripremi monografije bila je Anđela Mujović, saradnik na izboru materijala Miroslav Minić, dok je za korekturu bila zadužena Lidija Kaluđerović.

Izdavač monografije je Sibila d.o.o. Podgorica. Objavljivanje su podržali Ministarstvo kulture i medija Crne Gore, Crnogorsko narodno pozorište, Kraljevsko pozorište Zetski dom, Opština Herceg Novi, Sekretarijat za kulturu Glavni grad Podgorica.

Suizdavač Antologije savremene crnogorske drame na poljskom jeziku "Otwarte Zakonczenie /Wybor wspolczesnego dramatu czarnogorskiego". Ova Antologija je zapravo prava antologija crnogorske savremene drame na nekom stranom jeziku. Projekat je dobra platforma za promociju i u nastanku projekta je povezo tri institucije da budu suizdavači. Knjiga je posebno značajna za naše dramske pisce, a samim tim i pozorišta u kojima su ti tekstovi imali svoje izvedbe. To je i doprinos istoriji savremenog pozorišta, posebno što se ti dramski tekstovi kroz ovakve projekte i teatrološki valorizuju i nude drugim pozorišnim sistemima kroz prevođenje. Muzički program, koncertne aktivnosti i ostalo - Po već ustaljenoj praksi, Kraljevsko pozorište Zetski dom godinama organizuje koncerte u aprilu, mjesecu poštovanja džeza. U 2023. godini, 12. aprila u sklopu "Mjeseca poštovanja džeza" nastupili su muzičari Slaven Ljujić i Baptiste Herbin. Nastup pomenutih muzičara organizovan je u saradnji Turističkom organizacijom Cetinje. U istom mjesecu, 28. aprila otvoren je 48. Muzički festival mladih Crne Gore na kojem je nastupila Lizaveta Bormotova. Dan kasnije, 29. aprila održan je 48. Muzički festival mladih Crne Gore. Scenska postavka kantate pisane za sopran, bariton i kamerni orkestar "Apolon i Dafne" G.F. Hendla, autorski projekat Sare Vujošević-Jovanović, izvedena je krajem aprila u 18 sati u Kraljevskom pozorištu „Zetski dom“, u okviru 48. Muzičkog festivala mladih Crne Gore. Koncert "Pjesme ljubavne ispjevane su i bez riječi" u kojem su učestvovali: Sara Vujošević Jovanović (sopran), Dimitri Grinih (bariton), Anja Abramović Vujović (klavir) i Tanja Ševaljević Bogdanović (violina) održan je 4. novembra. Novogodišnji koncert učenika ŠOMO "Savo Popović" upriličen je krajem decembra. Dana 06. februara 2023. Kraljevsko pozorište Zetski dom je bilo domaćin Fondu za aktivno građanstvo koji je dodijelilo nagrade i priznanja za filantropiju „Iskra“.

Filmski program - Kraljevsko pozorište Zetski dom je 2023. godine bilo domaćin filmskom festivalu LINDEN FEST. Prikazani su sljedeći filmovi: Duga (Rainbow), Aleksandar Vujović Crna Gora, 2020, 17'; Porfyri Lemonia, Dimitris Andjus, Grčka, 2022, 13'; Just Like Water, Manos Triantafillakis Grčka, 2020, 13'; Zaustavite Dunav i skazaljke stare, Sali Saliji – Sallini Turska/ Srbija, 2022, 64' ; Sve ono između nas, Anja Kečalović Crna Gora, 2022, 18'54"; Dark Chocolate, Liu Chang, Rusija, 2022; 8'12"; Džoli, Aleksa Bujišić, Crna Gora, 2022, 14'45". Manja, Nikola Končarević, Srbija, 2023; 93', The Forger (Der Passfälscher), Maggie Peren, Njemačka, Luksemburg, 2022, 116'; Heroji, Goran Nikolić, Srbija, 2022, 70'; Dead for a dollar, Walter Hill, Kanada, USA, 2022, 107'; Ovuda će proći put, Nina Ognjanović, Srbija, 2023, 82'; Poslije zime, Ivan Bakrač, Crna Gora, 2021, 101'; Hitrovka, znak četvorice (Хитровка. Знак четырех), Karen Šahnazarov, Rusija, 2023, 129'; Selekcija kratkometražnih i dugometražnih dokumentarnih filmova; Selektor: Sead Šabotić Žiri: Milorad Milatović, Petar Komnenić.

Selekcija dugometražnih dokumentarnih filmova: 20 Days in Mariupol, Mstyslav Chernov, Ukrajina, 2023, 94'; Svjetla Sarajeva, Srđan Perkić, Bosna i Hercegovina, 2022, 74'; Sarajevo

safari, Miran Zupanič, Slovenija, 2023, 75'; Niko vredan pomena, Svetislav Dragomirović, Njemačka, Srbija, 2022, 73'; Game of truth, Fabienne Lips-Dumas, Belgija, 2021, 88'
Selekcija kratkometražnih dokumentarnih filmova: Hope, Juhani Koivumäki, Finska, 2023, 17'; Povratak kući, Nikola Polić, Srbija, 2023, 16'; Procenti života, Vladimir Perović, Srbija, 2023, 18'; BabaJanja, Ante Zlatko Stolica, Hrvatska, 2022, 15'; Na kraju puta, Ivana Todorović, Srbija, 2022, 19'; Večera sa Ljubom, Divna Stojanov, Crna Gora, 2022, 14'; Majčino mlijeko, Isaac Knights-Washbourn, Srbija —2022 —18'; Bjelko, Almir Zoletić, Bosna i Hercegovina, 2021, 27'; Kamp, Milutin Milošević, Srbija, 2021, 10'; Kunac, Michele Bulešić, Hrvatska, 2022, 12'; Panorama, Djuly Gava, Daniel Leão, Brazil, 2022, 17'; Stories of Congo, Milovan Gurkin, Mađarska, 2023, 24'; Tunes of Sanatorium, Leylakhanim Ganbarli, Azerbejdžan, 2022, 15'; Insight, Emma Braun, Austrija, 2022, 20'; Kayu Besi, Max Sängner, Andrianus "Oetjoe" Merdhi, Njemačka, 2022, 28' Fighting the shadow, Nadiya Rodekina, Poljska, 2022, 21'; The Trip, Rimantas Oičenka, Litvanija, 2022, 25'; Inkluziv, Zvonimir Grujić, Srbija/Crna Gora, 2022, 28'; Razglednica, Hana Rastoder, Srbija/Crna Gora, 2022, 11'; Početak nečeg lijepog, Ilija Zeković, Srbija/Crna Gora, 2022, 26.

Budžet: Zakonom o budžetu za 2023. godinu, dodijeljena sredstva Pozorištu iznosila su: 839.798,76€. U odnosu na sopstvene prihode, Pozorište je prodajom predstava i određenog kontingenta ulaznica prihodovalo 13.049,55 € . Izvršenje budžeta u 2023. godini je 90,37%. Pozorište je u 2023. godini realizovalo 758.960,92€ budžetskih sredstava, 3.000€ IPA sredstava i 12.913,88€ sopstvenih prihoda.

➤ **JU Muzički centar Crne Gore**

JU Muzički centar Crne Gore u 2023. godini je realizovao 25 koncerata Crnogorskog simfonijskog orkestra među kojima su koncerti sa svjetski istaknutim solistima: Ivom Pogoreličem, Romanom Simovićem, Simonom Trpčeskim, Žan-Pol Gasparijanom, Sretenom Krstićem itd. 18 koncerata različitih kamernih sastava; 26 umjetničkih programa izdavačko-edukativnog sektora, među kojima su materijal MATINEE programa u izvođenju mladih muzičara, muzikološka i etnomuzikološka predavanja; master klasovi istaknutih umjetnika; promocija knjige „Narodno muzičko stvaralaštvo u Crmnici“, autora dr Slobodana Jerkova; 4 baletske predstave Crnogorsko baletskog ansambla.

Dakle, MCGG je tokom 2023. godine realizovao **81 programsku aktivnost**.

Među navedenim programskim aktivnostima spadaju i gostovanja eksternih produkcija, kojih je bilo sedam, kao i gostovanja ove institucije van granica zemlje, kojih je bilo osam.

Pored umjetničkih programa održane su i dvije audicije za prijem novih članova CSO-a, kao i jedna audicija za prijem članova u Crnogorski baletski ansambl.

Gostovanja – U okviru gostovanja u MCGG, umjetnički program realizovali su:

SPD „Jedinstvo“ iz Kotora, Opera Nova iz Kragujevca, pijanista Tampei Nakamura, The Belgrade Dixieland Orchestra, Makedonska filharmonija, poljski ansambl Wrloclaw Baroque-Vroclavski barokni ansambl.

Koncerti CSO su organizovani u Podgorici, Cetinju, Baru, Kotoru, Herceg Novom, Budvi.

Crnogorski baletski ansambl je svečano otvorio Jadranski festival igre u Budvi premijernim izvođenjem baletske predstave „Meditern“, a istom baletskom predstavom je zatvorio festival Barski ljetopis.

Van granica naše zemlje predstavljen je ciklus kamerne muzike pod nazivom „Muzički centar Crne Gore u Beogradu“, u okviru kog su nastupili: sekset „Brass & Beat“, duo „Arsduo“, klavirski kvintet „Perastum“ i Duvački kvintet CSO, potom koncert CSO sa solistom Romanom Simovićem na festivalu BEMUS, beograd, promocijom muzike za dokumentarne filmove Krunisanje kralja Nikole, Predaja Skadra i Blakanski ratovi i predavanje o filmskoj muzici dr Jelene Jovanović Nikolić u Beogradu, baletskom predstavom „Meditern“ na festivalu Dani savremenog plesa „Ujedinjeni kroz ples“, Sarajevo i koncert Gudačkog kvinteta CSO na Sedmici crnogorske kulture u Tirani.

Saradnje – Kao i prethodnih godina, MCCG je nastavio saradnju sa brojnim institucijama, među kojima ističemo saradnju sa osnovnim školama sa teritorije Podgorice, Umjetničkom školom za muziku i balet „Vasa Pavić“, Muzičkom akademijom sa Cetinja, Filharmonijom Sjeverne Republike Makedonije, Sekretarijatom za kulturi i sport Glavnog grada, Centrom za kulturu Prijestonice Cetinje, kompanijom Porto Novi, Turističkom organizacijom Bar, Opštinom Kotor i Turističkom organizacijom Kotor, Turističkom organizacijom Budva, Kulturnim centrom Bar, Kulturnim centrom Žabljak, Kulturnim centrom Beograd, Srpskim narodnim pozorištem iz Novog Sada.

U 2023. godini potpisan je memorandum o saradnji i partnerstvu sa Institutom za umjetničku igru iz Beograda sa ciljem razvijanja baletske umjetnosti i ostalih pravaca umjetničke igre, kao i sa Ministarstvom prosvjete Crne Gore, cijeneći da kvalitetno obrazovanje iz oblasti muzičke kulture i umjetnosti predstavlja neophodan i ključan stub cjelovitog razvoja djece i mladih.

Međunarodni projekti- U cilju jačanja postojećih kontakata, stvaranja novih, saradnje i mogućnosti učešća u okviru nacionalnih i EU projekata sa institucijama, udruženjima, kompanijama i NVO sektorom, uz predstavljanje aktivnosti i programa MCCG od koncerata CSO, preko kamernih koncerata, inicijativa edukativnog sektora, baleta i projektnih linija, sektor za međunarodnu saradnju MCCG koji je tokm 2023. godine realizovao: preko 150 sastanaka u Crnoj Gori; inostranstvu i preko online platformi; prošao 6 obuka za pisanje evropskih projekata od kojih je 1 sertifikovana u organizaciji Naučno tehnološkog parka Crne Gore; učestvovao na 7 događaja – INFO dani EU fondova i projekata u organizaciji lokalnih, regionalnih i evropskih ministarstva; učestvovao na 3 nacionalne i 1 međunarodnoj konferenciji, pripremio i predao 5 EU projekata- 3 Culture and Creativity for the Western Balkans (CC\$WBS), 1 British Council i 1 Cultural Grant Assistance of Japan preko Japanske agencije za međunarodnu saradnju JICA-2 u procesu evaluacije, 3 odbijena. MCCG kao članica mreže MEDINEA (Mediterranean INCubator of Emerging Artist) podržao je audiciju mladih muzičara u Tirani, na kojoj je iz Crne Gore izabran Danilo Bujušić violinista, koji je učestvovao i na Festivalu Aix-en-Provence kao član Mediteranskog orkestra mladih. Svjetski stručnjaci kao i pedagozi i muzičari Londonskog simfonijskog orkestra su bili na raspolaganju mladim muzičarima tokom festivala u Francuskoj.

Marketing i promotivne aktivnosti – Djelatnost MCCG najavljuju i prate gotovo svi crnogorski mediji (TV, štampani mediji, portal, radio) dok se aktivnosti najavljuju ili emituju u TV emisijama, na web sajtu MCCG, socijalnim mrežama (Facebook, Instagram, viber, putem e-maila adresa), pravljena je i šira marketinška kampanja i van granica Crne Gore zbog koncerata u Beogradu i Tirani.

Kadrovski kapaciteti- U JU MCCG je tokom 2023. godine usvojen Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta od kojih su 3 novoootvorena radna mjesta predviđena novom sistematizacijom, i na kraju godine je broj zaposlenih u MCCG bio 93 od 142 sistematizovana radna mjesta. Najveći broj nepopunjenih radnih mjesta odnosi se na umjetničke ansamble. Preko Uprave za ljudske resurse u Programu stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem bilo je nagažovano jedno lice visokoškolac (diplomirani muzički umjetnik-smjer oboa).

Budžet- Sve aktivnosti realizovane su u sklopu sredstava budžeta koji je u 2023. godini iznosio 2.548.057,06 eura.

➤ **JU Filmski centar Crne Gore**

Filmski centar Crne Gore (u daljem tekstu: FCCG), u 2023. godini je realizovao veliki broj aktivnosti u cilju podizanja kvaliteta filmske produkcije i komplementarnih djelatnosti u Crnoj Gori, kao i promocije crnogorske kinematografije na internacionalnom planu.

Prioritetna aktivnost i prethodne godine bila je prikupljanje namjenskih sredstava od naknade za filmski fond, koje je realizovano planiranom dinamikom, a čime se obezbjeđuju uslovi za sprovođenje Nacionalnog programa razvoja kinematografije.

Konkursi – Filmski centar je u skladu sa Zakonom o kulturi, Zakonom o kinematografiji, Pravilima o sufinansiranju proizvodnje kinematografskih djela i Pravilima o načinu postupku i kriterijumima za sufinansiranje komplementarnih djelatnosti realizovao:

1. Konkurs sa sufinansiranje proizvodnje kinematografskih djela, a na osnovu Odluke Savjeta od 24.11.2023. godine podržani su projekti za sufinansiranje u iznosu od 1.470.000€ u sljedećim kategorijama:

- razvoj scenarija - podržano 8 projekata;
- razvoj projekta - podržano 2 projekta;
- kratkometražnog igranog filma - podržano 4 projekta;
- dugometražni igrani film - podržano 4 projekta;
- kratkometražni dokumentarni film - podržan 1 projekat;
- dugometražni dokumentarni film - podržana 2 projekta;
- animirani film - podržan 1 projekat;
- filmovi u proizvodnji - podržana 4 projekta;
- manjinske koprodukcije - podržano 9 projekata;

2. Konkurs za sufinansiranje komplementarnih djelatnosti, na kome je podržano 14 projekata u iznosu 99.400€.

Digitalizacija bioskopa – FCCG je u partnerstvu s Ministarstvom kulture i opštinama, potpisao Ugovor o digitalizaciji bioskopskih sala i to: Ljetnje scene Centra za kulturu Bar, KIC „Budo Tomović“, Centar za kulturu Danilovgrad, Centar za kulturu Malesija -Tuzi. U digitalizaciju bioskopskih sala kao osnove za razvoj prikazivačke djelatnosti i razvoj publike, Filmski centar je uložio 274.000€.

Promotivne aktivnosti i festivali – FCCG je svoje aktivnosti i aktuelnu crnogorsku filmsku produkciju predstavio na sljedećim festivalima: Market When East Meets West (Trst, Italija); Internacionalni filmski festival u Berlinu, na sopstvenom štandu u okviru Evropskog filmskog marketa (Njemačka); Kanski filmski festival u okviru Paviljona jugoistočne Evrope (Francuska) i Sarajevo film festival.

Crnogorski filmski projekti su postigli veliki uspjeh na specijalizovanim, prestižnim evropskim radionicama: projekat „Primavera“ osvojio je CineLink nagradu Filmskog centra Srbije u iznosu od 10.000€ na koproduktionom marketu u Sarajevu; projekat „Kontraadmiral“ nagrađen je Beldocs nagradom na drugom izdanju industrijskog foruma Al Jazeera Documentary, kao i specijalno priznanje za crnogorski projekat „Estavela“ na trećem izdanju The Balkan Way – Series Rough Pitch posvećen igranim TV serijama u razvoju u organizaciji Creative Europe Desk Hrvatska sa partnerima.

Takođe, veliki broj crnogorskih projekata je dobio finansijsku podršku na konkursima za manjinske koprodukcije fondova zemalja iz regiona i Evrope: Albaniji, Bosni i Hercegovini, Češkoj, Hrvatskoj, Kosovu, Sjevernoj Makedoniji i Srbiji, u ukupnom iznosu od 161.000€.

Saradnja i članstvo u međunarodnim organizacijama –Filmski centar Crne Gore je član sledećih tijela i radnih grupa:

- European Film Promotion
- European Audiovisual Observatory
- EFARN
- SEE Cinema Network
- EURIMAGES
- EFAD
- EUFCN
- EWA

U 2023. godini FCCG je bio pokrovitelj nagrade na festivalu BELDOCS u Beogradu, u programu Beldocs Industry i Sarajevo Film Festivalu, u programu CineLink.

Nacionalni predstavnici u Evropskoj audiovizuelnoj opservatoriji i fondu Eurimages učestvovali su u radnim grupama i redovnim skupštinskim zasjedanjima. Održane su i redovne sjednice. Dugometražni igrani film „Poslednji nomad“ od strane Eurimages-a je podržan sa iznosom od 150.000€.

Međunarodna saradnja i promocija: U okviru CIRCE PLUS projekta prekogranične saradnje između Italije, Albanije i Crne Gore, Filmski centar potpisao je Memorandum o saradnji sa Nacionalnim centrom za kinematografiju Albanije, dok je tokom filmskog festivala u Kanu potpisan i Sporazum o saradnji Filmskog centra CG sa Nacionalnim centrom za kinematografiju Jermenije.

Filmski centar CG je u programu CineLink Co-Production Marketa, dodijelio nagradu Film Centre of Montenegro CineLink Award najboljem izabranom projektu u iznosu od 10.000€.

Podsticajne mjere za inostrana snimanja – U 2023. godini, za povraćaj dijela sredstava utrošenih za snimanje u Crnoj Gori prijavljen je jedan projekat.

Na polju podsticajnih mjera za inostrane producente, program „Film in Montenegro“ predstavljen je na ključnim evropskim filmskim marketima, a posebno je promovisan u okviru događaja „A Sunday in the Country“ koji je Filmski centar organizovao u partnerstvu sa Evropskom filmskom akademijom u Crnoj Gori, a zatim i u Istanbulu u okviru „TRT 12 Punto“ festivala, kao i na Sarajevo Film Festivala u okviru programa „CineLink Industry Days“ na panelu posvećenom podsticajnim mjerama.

Razvoj animacije: Za potrebe razvoja sektora animacije izrađen je Strateški okvir za razvoj animacije u Crnoj Gori.

Unapređenje interne kontrole projekata: Intenzivirana je saradnja sa internim revizorima Centra kako bi se poboljšala finansijska kontrola projekata. Izrađena je posebna baza podataka o projektima, što omogućava efikasno praćenje finansijskih tokova. Ova praksa obezbjeđuje detaljan uvid u dinamiku isplata sredstava za pojedinačne projekte, doprinoseći transparentnosti i efikasnosti u sprovođenju programa.

Studentski filmovi: Na osnovu Ugovora o saradnji sa Univerzitetom Crne Gore i Fakultetom dramskih umjetnosti, Filmski centar je organizovao konkurs za sufinansiranje studentskih projekata završnih godina studija Fakulteta dramskih umjetnosti gde je podržano 3 projekata. Razvoj deficitarnog kadra u kinematografiji: U svrhu rješavanja problema deficitarnog stručnog kadra u oblasti kinematografije, završeno je 9 programa obrazovanja. U saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, licencirani su programi obrazovanja odraslih za sticanje ključne vještine: rasvetlivači, prvi pratilac kamere, drugi pratilac kamere, šarfer, scenski radnik, DIT, kino operater, pomoćnik režije i sekretarica režije.

Razvoj softverskog rješenja - U 2023. godini realizovano je i isporučeno softversko rješenje kao krajnji proizvod dobijen od izabranog ponuđača, u skladu sa sprovedenom javnom nabavkom. Ovo softversko rešenje obuhvatilo je sljedeće ključne funkcionalnosti: sprovođenje konkursa za sufinansiranje kinematografskih djela, upravljanje projektima i aktivnostima u okviru procesa sufinansiranja, praćenje vremena i troškova povezanih sa kinematografskim djelima, statistički pregled ključnih indikatora i performansi sistema. Cilj je poboljšanje svakog procesa i segmenta u sprovođenju konkursnih procedura, evaluaciji i kontroli.

Kadrovski kapaciteti – Od ukupno devet radnih mjesta planiranih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, u 2023. godini bilo je osam zaposlenih i dva angažovana lica po osnovu ugovora o djelu.

Stručno osposobljavanje zaposlenih - Na ovogodišnjem izdanju programa EAVE Marketing Workshop (European Audiovisual Entrepreneurs) koje se održalo u novembra u Luksemburgu jedna od selektovanih učesnica je bila savjetnica za međunarodnu saradnju i promociju u Filmskom centru Crne Gore. Ovaj trening program za filmske profesionalce okupio je 36 učesnika iz zemalja širom svijeta, koji će, u narednim danima, dobiti cjelovit pregled najnovijih trendova i alata u filmskom marketingu, uključujući AI i marketing na društvenim mrežama. European Audiovisual Entrepreneurs – EAVE je organizacija za profesionalnu obuku, razvoj projekata i umrežavanje za audiovizuelne producente

Budžet – Od planiranih opštih i namjenskih prihoda iz tekućeg budžeta za 2023. godinu u iznosu od 2.344.419,26€, realizovano je 2.162.053,56€. Od ovog iznosa na opšte prihode odnosi se 1.544.933,61€, dok su obveznici primjene Zakona o kinematografiji, u dijelu uplate naknada za filmski fond, uplatili 588.200€. Sredstva su u cjelosti namjenski utrošena. Iz sredstava Media deska realizovano 18.912,77€. Iz sredstava međunarodnog IPA projekta CIRCE nije bilo prihoda.

Javne ustanove iz oblasti kulturne baštine

➤ **JU Crnogorska kinoteka**

Crnogorska kinoteka (u daljem tekstu: Kinoteka) je u 2023. godini uspješno realizovala dinamičnu programsku i arhivsku djelatnost, dodatno intenzivirajući svoj rad.

Arhivski sektor - Tokom 2023. godine nastavljeno je pikerisanje, pregled, kataloška obrada i digitalizacija filmskog materijala kinotečke kolekcije, u kojoj se nalazi materijal „Lovćen filma“, „Filmskog studija Titograd“, „Zeta filma“, „Dunav filma“, „Filmskih novosti“, „Zastava film“, materijal koji je 80-ih distribuirao u Crnoj Gori „Savez sovjetskih društava za prijateljstvo i kulturne odnose sa inostranstvom“, televizijski materijal Televizije Titograd, koji se prezervira, sinhronizuje i digitalizuje shodno dugogodišnjoj saradnji sa RTCG, kao i kolekcija po Ugovoru o saradnji sa Crnogorskim narodnim pozorištem. Prilikom posjete Opštini Žabljak preuzeli smo vrijedan materijal na trajno čuvanje na filmskoj traci 35mm i 16mm.

Ukupno je pikerisan, pregledan i kataloški obrađen 915 naslova, u ukupnoj dužini od 740.203 metara, na formatima filmske trake 16mm i 35mm. U dijelu digitalne prezervacije naše filmske baštine, skenirano je i digitalno obrađeno na Cintel Blackmagic skeneru 51 naslov u dužini od 21.865 metara; na Scanstation skeneru odrađeno je 24000 metara filmske trake 16mm; digitalizovano je 195 naslova VHS-a. Nezavisno od kinotečog materijala skenirali smo i film`Mesonjetorja` za potrebe Albanske kinoteke koji je na 35mm traci, a ukupne dužine 2370 metara.

Sakupili smo većinu filmova, koji su u obavezi po Zakonu o kinematografiji da dostave kopiju filma (Sl. list Crne Gore, br. 042/15;084/18 od 26.12.2018. i Član 18, stav 1) a finansirani do strane Filmskog centra Crne Gore.

Programski sektor-Tokom 2023. godine JU Crnogorska kinoteka je uspješno kreirala, producirala i realizovala preko 30 programa edukativnog i promotivnog karaktera u cilju njegovanja predstavljanja domaće i strane kulture i kinematografije, kako domaćoj tako i stranoj publici u Crnoj Gori i inostranstvu. Godina je započela retrospektivom najpoznatijih filmova proslavljenog crnogorskog, hrvatskog i jugoslovenskog reditelja Veljka Bulajića – od 19 – 24. januara u kino - sali Crnogorske kuće u Vrbasu, u organizaciji Crnogorskog vijeća i Crnogorske nacionalne zajednice Srbije, uz podršku Crnogorske kinoteke. Povodom Dana sjećanja 2023. godine, Ambasada Italije u saradnji sa Crnogorskom kinotekom, premijerno je prikazala dokumentarac „Diaries from the Holocaust. The shoah of the adolescents“. – 27. januar, kino- sala „Gojko Kastratović“. Realizovana autorska izložba „Iskra vječnog plamena“, mr Marine Radulović. Izložba je otvorena 3. Marta. U okviru saradnje Fakulteta dramskih umjetnosti – Cetinje, Univerziteta Crne Gore sa JU „Crnogorska kinoteka“, realizovana je smotra studentskih ispitnih vježbi i diplomskih filmova realizovanih tokom poslednje decenije. Crnogorska kinoteka se po prvi put predstavila na 17. Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga i obrazovanja i tom prilikom dobila posebno priznanje za očuvanje filmske baštine i razvoj filmske kulture u Crnoj Gori. 18. Aprila otvorena je izložba fotografija iz kadrova filma „Zle pare“ reditelja Velimira Stojanovića koju je selektovala i postavila akademska slikarka mr Marina Radulović. Filmska groznica subotnje večeri – program započeo 18. marta. Prikazano je ukupno 16 kulturnih filmova, zaključno sa 1. julom. Izuzetno posjećen program, u kontinuitetu, koji će se nastaviti u 2024. godini. Crnogorska kinoteka i ove godine učestvovala je u obilježavanju manifestacije Dani evropske baštine (The European Heritage Days), koji predstavljaju zajedničku inicijativu Savjeta Evrope i Evropske komisije i ujedno su najrasprostranjeniji kulturni događaj u kojem učestvuju akteri širom Evrope. Festival španskog

filma "Španski metar" tradicionalno je održan u Crnogorskoj kinoteci od 9-14. Oktobra. Manifestacija je počela projekcijom kratkometražnih igranih filmova španskih režisera Karlosa Saura (1932 - 2023) i **Gaizke Urestija**, koji je i producent. Organizatori manifestacije su Ambasada Kraljevine Španije u Beogradu i Podgorici i JU Crnogorska kinoteka, u saradnji sa Institutom Servantes u Beogradu. Pod okriljem Evropske filmske akademije (EFA) i ove godine obilježio se Mjesec evropskog filma – Month of European Film, od 1. novembra do 9. decembra. Ovoj inicijativi pridružila se i Crnogorska kinoteka, kao novi partner u Crnoj Gori, a uz podršku Filmskog centra Crne Gore. Ovim programom, širom Evrope, slavi se raznolikost evropske filmske produkcije. Ljubitelji filmske umjetnosti bili su u prilici da premijerno pogledaju više nagrađivanih evropskih ostvarenja. Manifestacija „BalkanofilmoFilija 2023“ Paris-Berlin-Washington-Podgorica održana je u Crnogorskoj kinoteci 27. i 28. Septembra.

Međunarodna saradnja-Tokom 2023. Godine JU Crnogorska kinoteka nastavljen je kontinuiran rad na međunarodnom planu. Crnogorska kinoteka učestvovala je na značajnim kinotečkim evropskim festivalima "Il cinema ritrovato" u Bolonji kao i "Lumiere film festival" u Lionu i Festivalu nitratnog filma u Beogradu. JU Crnogorska kinoteka se 2023. godine u Tirani predstavila prilikom obilježavanja manifestacije "Dani crnogorske culture u Albaniji" Po pitanju razmjene arhivske građe i programskih sadržaja u cilju osnaživanja i međukulturalne saradnje, potpisani su i realizovani memorandum o saradnji sa Kinotekama Sjeverne Makedonije, Hrvatskim filmskim arhivom, Jugoslovenskom kinotekom, Kinotekom BiH, Kinotekom RS, Evropskom filmskom akademijom, SEE Cinema Festivalom, TRT(turska nacionalna televizija), Albanskim centrom za kinematografiju te Amasadom Kraljevine Španije, Ambasadom Italije u Crnoj Gori. U 2023. Godini okončan je projekat Interreg IPA CBC (Italija-Albanija-Crna Gora).

Kadrovski kapaciteti- Crnogorska kinoteka ima 27 (dvadesetsedam) stalno zaposlenih dok je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji ustanove predviđeno 25 (dvadesetpet) radnih mjesta sa 28 (dvadesetosam) izvršilaca. U okviru Programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem koji sprovodi Vlada Crne Gore nijesmo imali pripravnika.

Budžet - Kinoteka je shodno Zakonu o budžetu za 2023. godinu dobila sredstva u iznosu od 568,956.00 eur, od vlastite djelatnosti ostvarila je sopstvenih prihoda u iznosu od 15,236.73 eur a po konkursima i ugovorima o finansiranju projekata obezbijeđeno je 97,585.06 eur. Ukupni rashodi u 2023. godini iznosili su 645,020.75 eur od čega se iznos od 516,119.08 eur. Odnosi na budžetska sredstva dobijena od Ministarstva kulture i medija a iznos od 128,901.67 eur na sopstvena sredstva.

Stanje gotovine na kraju izvještajnog perioda je 600.24 eur.

➤ **JU Pomorski muzej Crne Gore**

JU Pomorski muzej Crne Gore (u daljem tekstu: Pomorski muzej/Muzej) je u 2023. godini nastavio obavljanje poslova muzejske djelatnosti.

Sakupljanje muzejskog materijala – Muzej je otkupio 7 predmeta za potrebe popunjavanja: Pomorsko-tehničke, Etnografske i Istorijsko-umjetničke zbirke, a putem donacija dobijeno je 30 predmeta. Svi predmeti su stručno obrađeni po muzeološkim standardima, i adekvatno izloženi ili pohranjeni. Tokom 2023. godine bibliotečki fond je uvećan za 334 knjige, od čega je 289 dobijeno putem poklona, 32 je dopunjeno razmjenom za Godišnjak Pomorskog muzeja, 13 je otkupljeno.

Istraživanje – Obačljeno je terensko i istraživanje radi otkupa muzejskog materijala, kao i zbog stručnog i naučnog rada na izložbenoj i izdavačkoj djelatnosti.

Matična muzejska djelatnost – Nastavljen je rad na zbirci fotografija, do sada je popisano, obrađeno i skenirano 4.700 fotografija. Nastavilo se sa sistematskim obrađivanjem, izučavanjem i prezentacijom kulturne baštine pomorske prošlosti Crnogorskog primorja, i to kroz obradu predmeta iz pomorsko - tehničke zbirke, dopunu podataka i istraživanje sa naglaskom a kartografiju, završena je replika vesla sa srednjovjekovne galije, urađen je kataloški popis keramike iz etnografske zbirke, u pisanoj i elektronskoj formi.

Zaštita muzejskog materijala i muzejske dokumentacije – Tokom 2023. godine završena je restauracija sa konsolidacijom, voskovno-smolastom smjesom jednog kulturnog dobra na osnovu konzervatorskog projekta, kao i izvještaj o izvedenoj restauraciji sa konsolidacijom. Urađena je i muzejska dokumentacija o sprovedenom postupku zaštite sa foto i konzervatorskom dokumentacijom (*Slika Bitka kod Patrasa, Okršaj kapetana Boža Radimira protiv Tripolitanskih gusara 1758. godine, Leon Coronato, Okršaj kapetana Marka Ivanovića kod Patrasa 1751. godine*).

U skladu sa propisima, sproveden je pregled i izvršene preventivne mjere zaštite na muzejskom materijalu koji je izložen u stalnoj postavci.

Započeta je izrada konzervatorsko -restauratorskih projekata i sprovođenje konzervatorskih mjera na sljedećim muzejskim predmetima koji su kulturno dobro:

- Umivaonik, IB 350 / Zbirka namještaj, posuđe i ukrasni predmeti;
- Avan sa tučkom, IB 800/801 / Zbirka namještaj, posuđe i ukrasni predmeti
- Brodsko kormilo / Zbirka pomorsko tehnička
- Doglasalo, IB 1329 / Zbirka pomorsko tehnička
- Inklinometar, IB 893, Zbirka pomorsko tehnička
- 4 sablje i 2 kratka bodeža, Etnografska zbirka, oružje

Nastaviće se rad na obilježavanju muzejskih predmeta, pakovanju u adekvatnom materijalu za odlaganje istih, prvenstveno onih deponovanih, i to na osnovu zaključaka revizije, tj. potvrđenog stanja, kao i izrada konzervatorskih listova zatečenog stanja po zbirkama.

Stručna obrada muzejskih predmeta i muzejska dokumentacija Nastavljen je primarni zadatak stručne obrade muzealija po savremenim metodološkim principima, u tom pravcu i rad na tematskim zbirkama: Istorijsko-umjetničkoj, Pomorsko-tehničkoj i Etnografskoj. Kroz tematske izložbe predstavljena je kulturna baština u zemlji i inostranstvu. Stručni kadar je nastavio rad na formiranju kvalitetne fotodokumentacije. Na savremen način stručno je obrađen veliki dio pomorske dokumentacije, kako iz Pomorskog muzeja, tako i iz privatnih zbirki.

Tokom 2023. godine nastavljeno je vođenje stručne dokumentacije u skladu sa Pravilnikom o načinu vođenja, vrstama i sadržaju dokumentacije o muzejskom materijalu („Sl. List Crne Gore“, br. 53/11 od 11.11.2011), sa akcentom na primarnoj dokumentaciji.

Pored navedenog, radilo se na stručnoj obradi izvora u cilju iznalaženja podataka za povraćaj muzejskih predmeta koji su u prošlosti ustupljeni drugim ustanovama. Nastavljeni su poslovi na stručnoj obradi muzejskih predmeta koji nijesu bili detektovani tokom revalorizacije i izradi elaborata o revalorizaciji pokretnog kulturnog dobra Zbirke biblioteke Pomorskog muzeja do 1964. godine, kao i zbirki u kojima je uočena greška.

Revizija muzejskog materijala i muzejske dokumentacije – Na osnovu člana 21 stav 4 Zakona o muzejskoj djelatnosti („Službeni list CG“, broj 49/10), započet je postupak revizije muzejskog materijala.

Na osnovu člana 25 stav 3 Zakona o bibliotečkoj djelatnosti (“Sl. List CG” broj 49/10) i člana 10 stav 1 Pravilnika o postupku, rokovima i načinu vršenja revizije bibliotečkih fondova (“Sl. List CG” 20/11) nastavljen je rad na Reviziji bibliotečkog fonda, na osnovu odluke br. 213/20 od 09.11.2020.

Prezentacija muzejskog materijala – Muzej je organizovao i realizovao 34 programske aktivnosti (10 izložbi, dva stručna predavanja, dvije edukativne radionice, učetvovao u obilježavanju Njegoševog dana, ali i Dana nauke i inovacije, imao dvije projekcije filma, otvorio muzejsku knjižaru, organizovao manifestaciju Podvodni kulturni predjeli Crne Gore-predavanja, panel diskusije i aktivnosti, učestvovao na Četvrtoj međunarodnoj konferenciji bibliotekara, arhivista i muzeologa).

Izdavačka djelatnost – Muzej je u 2023. godini bio izdavač dva zbornika radova, i muzejskih kataloga koji su pratili izložbenu djelatnost. Promovisali smo 5 knjiga, kako domaćih tako i međunarodnih autora.

Međunarodna saradnja se realizovala kroz razmjenu muzejskih izložbi, i promociju knjiga. Nastavljena je saradnja sa Hrvatskim pomorskim muzejem iz Splita i Centrom za kulturu grda

Krka, kao i učešće u nekoliko online seminara u okviru Asocijacije Pomorskih muzeja Mediterana, čiji je član i Pomorski muzej. Muzej je aktivni član ICOMOS-a i ICOM-a, ali i AMMM i COBISS-a.

Kadrovski kapaciteti i organizacija – U odnosu na važeći Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, koji predviđa 26 radnih mjesta sa 30 izvršilaca, Pomorski muzej zapošljava 18 lica. Ova ustanova djelatnost obavlja kroz dvije organizacione jedinice, za muzejske i opšte poslove.

Prostorni kapaciteti – Pomorski muzej raspolaže prostorom površine 1.567m², što je za sada dovoljno i odgovara potrebama muzeja. Uz redovno tehničko održavanje tokom 2023. godine u Pomorskom muzeju su realizovane brojne investicije u zgradi, od kojih izdvajamo: pregrađivanje kancelarije direktora u cilju funkcionalnijeg korišćenja prostora, iste su adaptirane i opremljene kancelarijskim namještajem, prostor nekadašnje suvenirnice prenamljen je za muzejsku knjižaru, stolice namjenjene posjetiocima muzeja i biblioteke su tapacirane, a u cilju rasterećenja biblioteke napravljen je ugradni ormar za smještaj bibliotečke građe. Stara oprema u stručnoj službi je zamjenjena kupovinom dva računara, jednog monitora, jednog projektora, prešiščivača vazduha, i ekrana u odjeljenju Bokeljske mornarice.

Ukupna vrijednost navedenih investicija iznosi 17936,06 €.

Budžet – Shodno Zakonu o budžetu za 2023. godinu, Pomorski muzej je dobio sredstva u iznosu od 329414,57 €, a od vlastite djelatnosti ostvario je sopstveni prihod u iznosu od 167195,01 €.

➤ **JU Narodni muzej Crne Gore**

Muzej je u 2023. godini, nastavio sa obavljanjem poslova i zadataka koji su mu dodijeljeni zakonom i osnivačkim aktom, kao i realizacijom obaveza po determinisanim zaključcima Vlade Crne Gore. Oni se prvenstveno odnose na obimne i zahtijevne stručne poslove, koji su uslijedili nakon okončanja prve sveobuhvatne revizije muzejskog materijala i muzejske dokumentacije u Narodnom muzeju Crne Gore. U okviru poslova koje je Muzej obavljao nakon revizije muzejskog materijala i muzejske dokumentacije, posebno se radilo na realizaciji sljedećih zadataka: ustanovljavanje svih propisanih oblika dokumentacije; formiranje baze podataka; popisu cjelokupnog muzejskog fonda; obradi i reinventarizaciji muzejskog materijala; reorganizaciji muzejskih zbirki; kategorizaciji i preregistraciji fondova sa statusom kulturno dobro i preventivnoj zaštiti cjelokupnog fonda. Pored navedenog,

Muzej je u 2023. godini, radio na realizaciji 65 planiranih aktivnosti i 68 dodatnih koje nijesu bile obuhvaćene planom za 2023. godinu, koje se odnose na: na obavljanje muzejske djelatnosti, sprovođenje konzervatorsko restauratorskih intervencija na objektima i predmetima; edukativne i turističke sadržaje; arheološka istraživanja; izložbenu, izdavačku i promotivnu djelatnost; međunarodnu saradnju i obilježavanje značajnih datuma iz istorije Crne Gore. Organizovano je 17 izložbi.

Zaštita muzejskog materijala i muzejske dokumentacije vršena je u okviru pet radionica Konzervatorsko-restauratorske službe koje su tokom izvještajnog perioda kroz postupak konzervatorske zaštite obradili 1368 muzejski predmet, u skladu sa Planom konzervacije muzejskog materijala za period 2023-2027.

Istraživanja. U okviru aktivnosti Arheološkog muzeja Crne Gore, vršena su sistematska istraživanja paleolitskog lokaliteta Crena Stijena (Petrovići, opština Nikšić) i sondažna arheološka istraživanja lokaliteta Močila (Sinjački krš – Zagora, Cetinje).

Prezentacija muzejskog materijala vršena je kroz realizaciju muzejskih izložbi stalnog i privremenog tipa, kao i kroz saradnju sa turističkim organizacijama, operaterima, obrazovnim i drugim subjektima, pa je NMCG u ovom periodu ostvario 214.971 posjeta u svim muzejskim jedinicama, što je oko 43% više u odnosu na 2022. godinu.

Kadrovski kapaciteti. Narodni muzej trenutno ima zaposleno 123 lica.

Organizacija. NMCG je organizovan u četiri muzeja (Istorijski muzej, koji čine: Stalna postavka, Njegošev muzej, Muzej kralja Nikole, Mauzolej Petra II Petrovića Njegoša na Lovćenu; Arheološki muzej, Etnografski muzej i Umjetnički muzej), dvije službe - opštih i stručnih poslova i jednog odjeljenja.

Prostorni kapaciteti. NMCG raspolaze sa 9 objekata sa preko 16.000 m².

Budžet. NMCG je shodno Zakonu o budžetu za 2023. godinu dobio sredstva u iznosu od 2.665.343,14 €. Od budžetskih sredstava realizovano je 2.167.121,72 €. U periodu 01.01.2023 - 31.12.2023. godine NMCG je ostvario sopstvene prihode u iznosu od 871.390,73 €.

➤ **JU Prirodnjački muzej Crne Gore**

Prirodnjački muzej Crne Gore (u daljem tekstu: Muzej) je u 2023. godini realizovao brojne aktivnosti. prezentacija muzejskih zbirki kroz izložbe i manifestacije, naučni rad kroz terenska i laboratorijska istraživanja, kao i aktivnosti na edukaciji djece kroz radionice.

Sakupljanje muzejskog materijala – Realizovana su brojna terenska istraživanja u cilju sakupljanja muzejskog materijala i popunjavanja foto i video dokumentacije. Kustosi su tokom 2023. godine realizovali ukupno 79 terenskih dana.

Istraživanje i dokumentovanje muzejskog materijala – kustosi su, nakon sakupljanja materijala na terenu i njihove laboratorijske obrade – konzervacije i determinacije, unijeli u Inventarnu knjigu – elektronsku bazu Muzeja 3.915 novih predmeta.

Zaštita muzejskog materijala i muzejske dokumentacije – Pošto je depo Muzeja, onaj njegov dio koji je opremljen sistemima tehničke zaštite, adekvatnim plakarima za smještaj muzejskog materijala i sistemom za održavanje optimalne vlažnosti i temperature vazduha koji su definisani Pravilnikom o zaštiti muzejskog materijala, već gotovo popunjen muzejskim materijalom, prinuđeni smo da usporimo tempo sakupljanja novog prirodnjačkog materijala i da se ograničimo pretežno na sakupljanje vrsta kojih još uvijek nema u našim zbirkama, a nastanjuju Crnu Goru.

Urađena je konzervacija i revitalizacija pojedinih muzejskih predmeta, kao i izrada novih preparata i modela. Osim rada na svježem muzejskom materijalu, izrađuju se i osteološki preparati – skeleti pojedinih kičmenjaka. Za potrebe tematskih izložbi konzervatorsko-preparatorska radionica izrađuje modele pojedinih muzejskih predmeta, od vještačkih materijala.

Redovno se bavlja kontrola i dopunjavanje rastvora za konzerviranje kod više stotina primjeraka mokrih zbirki.

Muzejska dokumentacija i stručna obrada muzejskog materijala odnosila se na 3.915 unosa u elektronsku inventarnu knjigu, pri čemu su predmeti, stručno i naučno obrađeni i fotografisani. Osim primarne, vodi se i sekundarna i tercijarna dokumentacija koju čine štampani materijali kao prateći materijal izložbi i manifestacija organizovanih od strane Prirodnjačkog muzeja. Takođe, vodi se i fototeka koja se ažurira foto i video materijalom kojim se dokumentuju sve aktivnosti Prirodnjačkog muzeja.

Prezentacija muzejskog materijala u 2023. godini se odvijala kroz niz tematskih izložbi, kako u galeriji Prirodnjačkog muzeja, tako i u drugim gradovima Crne Gore i regiona. Ukupno je realizovano 10 tematskih izložbi, praćenih edukativnim radionicama, kao i tri manifestacije. Izložbe su, osim u Podgorici, realizovane i u Kotoru, Nikšiću, Pljevljima, a u regionu u Beogradu, Novom Sadu i Vršcu.

Programi saradnje su se odnosili na saradnju s institucijama u Crnoj Gori i regionu. Prirodnjački muzej Crne Gore je uspostavio konkretnu saradnju sa Prirodnjačkim muzejom u Beču, kao i sa Prirodnjačkim muzejom S. Makedonije (Prirodonaučni muzej na S. Makedonija).

Saradnjom sa Ministarstvom kulture i medija, Prirodnjački muzej je učestvovao u realizaciji projekta „Dani evropske baštine 2023“. U relizaciji programskih aktivnosti ostvarena je saradnja i sa Ministarstvom nauke i tehnološkog razvoja, Univerzitetom Crne Gore, Zavodom za geološka istraživanja, Inovaciono preduzetničkim centrom Tehnopolis – Nikšić, JU Kulturni centar Bar, Parkom prirode Piva, Agencijom za upravljanje zaštićenim područjima opštine Podgorica, JPU „Đina Vrbica“ Podgorica, Opštinom Tivat, Agencijom za zaštitu životne sredine.

Međunarodna saradnja i projekti – Prirodnjački muzej Crne Gore, uz NVO Prona, organizator je svih do sada održanih manifestacija “Evropska noć istraživača”. Tako je i za

dvogodišnji period 2022-2023. dobijen grant Projekat 101061684 pod nazivom MONTENIGHT 2022 AND 2023 – SHAPING FUTURE, koji je i uspješno realizovan. Finansiran je od strane European Research Executive Agency, delegiranim od strane European Commission.

Projekat „Kratkoročna naučna mobilnost“, finansiran od strane Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore, Prirodnjački muzej je iskoristio za saradnju sa institucijama u regionu i stručno usavršavanje kustosa iz različitih oblasti. Partnerske institucije su: Biološki inštitut Jovan Hadži ZRC SAZU u Ljubljani, Departman za biologiju i ekologiju Prirodno – matematičkog fakulteta u Novom Sadu i Institutu Ruđer Bošković u Zagrebu - Laboratorij za biološku raznolikost.

Organizacija i kadrovski kapaciteti – Muzej djelatnost obavlja u okviru tri organizacione jedinice: Sektor muzejskih zbirki, Sektor za zajedničke muzejske i konzervatorsko-preparatorske poslove i Služba za pravne, finansijske i opšte poslove. U 2023. godini, bilo je 25 zaposlenih lica i jedan volonter. Muzej posjeduje licencu za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti.

Prostorni kapaciteti – Muzej je smješten u prizemlju objekta čiji sprat koristi JP Nacionalni parkovi Crne Gore. Raspolaze sa prostorom od 260m². Izložbena galerija Prirodnjačkog muzeja nalazi se u zakupljenom galerijskom prostoru od 293m², u Podgorici, ulica Oktobarske revolucije 74. Skladišni prostor površine 61m² nalazi se u ulici Bulevar Veljka Vlahovića bb, Stari Aerodrom. Prostorni kapaciteti Muzeja predstavljaju ključni ograničavajući faktor u radu, budući da ne zadovoljavaju minimum propisanog prostora za zaštitu muzejskog materijala i muzejske dokumentacije, kao ni za obavljanje muzejskih poslova.

Budžet – Zakonom o Budžetu za 2023. godinu, Muzeju su opredijeljena budžetska sredstva u iznosu od 497.037,14 €, od kojih je tokom 2023. godine realizovano 477.314,05 € (96%). Sopstveni prihodi u 2023. godini su iznosili 2.700,00 €, a EU donacije 63.617,13 €, dok su transferi iznosili 53.159,18€.

➤ **JU Muzej savremene umjetnosti Crne Gore**

JU Muzej savremene umjetnosti Crne Gore je organizovan nakon transformacije JU Centar savremene umjetnosti Crne Gore, Odlukom o organizovanju Javne ustanove Muzej savremene umjetnosti Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, broj 37/23).

Izložbe – U oblasti unapređenja međunarodne saradnje, dogovorena je izložba islandskog umjetnika Erro`-a u 2024. godini sa Muzejom umjetnosti u Reykjaviku dok je sa Ibere Camargo muzejom dogovoreno predstavljanje crnogorskih i brazilskih umjetnika u Porto Alegre i Podgorici 2025.godine. Uspostavljena je saradnja sa Muzejom savremene umjetnosti u Ljubljani i u Skoplju. Muzej je organizovao izložbe (istraživačke, edukativne, samostalne, kolektivne, retrospektivne) iz svojih muzejskih zbirki kroz sljedeće projekte: izložba „Pokloni i rezidencije“ u Dvorcu Petrovića, Perjaničkom domu, Botaničkoj bašti i parku; projekat “Laboratorija kolekcije umjetnosti nesvrstanih zemalja”, kroz koje je realizovana izložba Duhovna dekolonizacija, u galerijskom prostoru Botaničke baste, predavanje Sam Durant-a, američkog konceptualnog umjetnika iz Berlina; predavanje umjetnice, istraživačice i spisateljice iz Beča Ane Hoffner, izložba Constellations of Multiple Wishes (Konstelacije višestrukih želja), / Mosaic Rooms, London; Vaje v zbirki / Exercises in a Collection / Vježbe u kolekciji u Moderna + Muzej savremene umjetnosti Metelkova Ljubljana, Kolekcije solidarne budućnosti / Zbirne na solidarno prihodnost u saradnji sa Muzejom moderne i savremene umjetnosti Koroška, u Slovenj Gradcu i u Crnogorskoj galeriji umjetnosti „Miodrag Dado Đurić“, izložba „Šum“ u saradnji sa Muzejom savremene umjetnosti u Zagrebu. Pored izložbi iz zbirki, Muzej je realizovao samostalnu izložbu crnogorske umjetnice Ane Mitrović “Instagram Panteon” u Perjaničkom domu, kolektivnu vajarsku izložbu „Niz” u Galeriji Muzeja, izložbu Nacionalni svemirski program kolektiva ILUSTRESS u Galeriji Muzeja, izložba otkupljenih radova „Akvizicije“ u Galeriji Muzeja i Perjaničkom domu i retrospektivnu izložbu Branislava Bana Sekulića u Dvorcu Petrovića koju prati prvo monografsko izdanje Muzeja. Održane su sljedeće promocije i predavanja: predavanje "Obilje drugosti", slovenačke umjetnice Maje Smrekar; promocija monografije umjetnice Šejle Kamerić „Mother is a bitch”

u Skoplju; predavanje "Automatizovane slike i savremene filmske prakse" Jelene Mišeljić. Muzej je otpočeo aktivnosti na projektu Istraživanje pojava u vizuelnim umjetnostima na teritoriji Crne Gore koja će rezultirati izložbama u narednim godinama na kojim će se predstaviti crnogorski umjetnici. U toku je i istraživanje i utvrđivanje kulturne vrijednosti zbirke predmeta Galerije umjetnosti nesvrstanih zemalja "Josip Broz Tito" radi izrade Elaborata i upisa ove zbirke u Registar kulturnih dobara Uprave za zaštitu kulturnih dobara. U toku je rad na Publikaciji koja objedinjuje dvogodišnje istraživanje kroz projekat "Laboratorija kolekcije umjetnosti nesvrstanih zemalja". Izvršena je obrada i sistematizacija muzejskog materijala u šest muzejskih zbirki. Muzej je otkupio 19 umjetničkih djela za svoje zbirke. Urađen je novi sajt Muzeja. Žiri je donio Odluku o izgledu etalona loga Muzeja na osnovu međunarodnog konkursa. Određen je novi prostor za predstavljanje Crne Gore na 60. Venecijanskom bijenalu umjetnosti u kompleksu „ Ospedaletto”, a međunarodni žiri je donio Odluku da Crnu Goru na ovoj prestižnoj međunarodnoj manifestaciji predstavlja umjetnica Darja Bajagić. Muzej je pripremio projektni zadatak za novu zgradu, a Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je objavilo konkurs za izradu idejnog rješenja za novu zgradu Muzeja savremene umjetnosti 10.11.2023. godine. U izvještajnom periodu, Muzej je iskoristio opredijeljena sredstva za saniranje postojećih izložbenih prostora i ulaganje u umjetničku opremu.

Marketing i promotivne aktivnosti – Muzej je svoje programe promovisao putem zvaničnih kanala (sajt, društvene mreže, pres konferencije) uz odličnu prezentaciju u štampanim medijima i na televizijama kroz izvještaje o izložbama, intervju e i gostovanja direktora i kustosa.

Gostovanja –Muzej je svoj fond prikazao u okviru projekta „Laboratorija kolekcije umjetnosti nesvrstanih zemalja` na izložbama: *Konstelacije višestrukih želja* u galeriji Mosaic Rooms u Londonu ; *Vježbe u kolekciji u Moderna* + Muzej savremene umjetnosti Metelkova u Ljubljani; *Kolekcije solidarne budućnosti* u Muzeju moderne i savremene umjetnosti Koroška, u Slovenj Gradcu.

Umjetnički fond – Muzej je upotpunio fond otkupom 19 umjetničkih radova.

Kadrovski kapaciteti –Savjet je u julu 2023. godine donio Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Uz potvrdu o obezbijedenim sredstvima od strane resornih ministarstava, Muzej je obezbijedio nedostajući kadar putem javnih oglasa. Ukupan broj zaposlenih u Muzeju za izvještajni period iznosi 49. Takođe, 16 zaposlenih se stručno usavršavalo u 2023. godini za šta je Muzej dobio finansijska sredstva Zakonom o budžetu.

Budžet – Budžet je u 2023. godini iznosio 1. 210.256,50 €.

➤ **JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore**

JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore (u daljem tekstu: Centar) je u 2023. godini ukupno pokrenuo 57 projekata od čega je realizovano 42 projekta, započeto 15 projekata i obavljeno 10 konsultanskih usluga.

Od značaja je učešće u realizaciji brojnih projekata sa eminentnim univerzitetima i naučnim organizacijama, ali i crnogorskim institucijama. Zaposleni su učestvovali na stručnom seminaru u Rimu, Italija kao i na međunarodnom projektu „Integrating Neanderthal Legacy: From Past to Present (iNEAL) u Haifi, Izrael. U okviru Područnog odjeljenja u Kotoru realizovane su brojne aktivnosti iz djelokruga rada Centra.

Organizaciona transformacija - JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore radio je u izvještajnom periodu aktivno na izradi novog Statuta a čije donošenje obezbjedjuje da se funkcije Centra vrše na način koji će doprinijeti kvalitetnom i efikasnom ispunjavanju obaveza ovog pravnog lica.

Postojanje odgovarajućeg kadrovskog potencijala je neophodan preduslov za uspješno organizovanje konzervatorske i arheološke djelatnosti. S toga se ovom pitanju mora poklanjati značajna pažnja. Zbog specifičnosti poslova, odgovarajući kadar je, većim dijelom moguće obezbijediti prijemom pripravnika i njihovom višegodišnjom obukom i usavršavanjem.

Kadrovski kapaciteti – Centar zapošljava 60 lica, umjesto 95 lica kako je predviđeno sada važeći Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. U toku godine jedan zaposleni stekao je zakonske uslove za starosnu penziju.

U cilju ispravnog postupanja zaposlenih, počev od momenta osnivanja, organizuje se osposobljavanje i stručno usavršavanje za zaposlene u Centru, međutim u izvještajnoj godini nije bilo korisnika stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Organizovane su stručne konsultacije i više sastanaka sa službenicima Centra. Obavljen je veći broj posjeta pojedinim odsjecima i organizovani su sastanci za pojedina stručna pitanja. Nastavljena je aktivnost na striktnoj primjeni međunarodnih standarda i normi za konzervatorsku i arheološku djelatnost.

Organizacija – Centar djelatnost obavlja na Cetinju u dijelu objekta (dio prizemlja, prvi i drugi sprat), dok Područna jedinica Centra u Kotoru koristi objekat Palate Drago (suteran i prizemlje).

Prostorni i tehničko-tehnološki kapaciteti - Centar raspolaže sa 1.385,06 m² neto površine na Cetinju i 324 m² neto površine u Kotoru. U okviru Sektora za arheologiju na Cetinju prostorni kapaciteti se odnose na kancelarijski prostor, konzervatorske ateljee i depo.

Kancelarijski prostor je u odnosu na potrebe i vrstu posla neadekvatan i tehničko-tehnološki nedovoljno opremljen. Ateljei su tehničko-tehnološki nedovoljno opremljeni, nemaju sistem za ventilaciju, odnosno odvođenje toksičnih isparenja. Depo je prostorno neuslovan i neprimjeren čuvanju pokretnih nalaza i ne zadovoljava zakonske norme prostora ove namjene. Prostor Područnog odjeljenja u Kotoru (Palata Drago) je krajnje neuslovan za obavljanje poslova iz djelokruga rada Centra. U Centru ne postoji laboratorija za hemijsko-fizičke analize stanja i uzroka propadanja kulturnih dobara.

Pregled i analiza budžeta institucije - (Izvod iz Zakona o budžetu): Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu („Službeni list Crne Gore” br. 124/2023 od 31.12.2023. godine) odobrena su sredstva za JU Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore i to u iznosu od 1.223.830,47 € (eura). Ovaj iznos obuhvata opšte prihode kao i projekciju sopstvenih prihoda koje je Centar planirao da ostvari u toku 2023. godine. Opšti prihodi iznosili su 1.143.610,47 eura dok je projekcija sopstvenih iznosila 80.220,00 eura.

Ukupna preostala sredstva na računu JU Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore na kraju 2023. godine iznose 224.453,45 eura.

Biblioteka za slijepe Crne Gore (u daljem tekstu: Biblioteka) je u 2023., realizovala 28 umjetničkih programa, i to 1 izložba, 5 književnih večeri, 1 okrugli sto, 2 tribine i 16 redovnih i 2 vanredne projekcije filmova u verziji prilagođenoj za korisnike Ustanove.

Redovna djelatnost – Biblioteka je pribavila 687 novih publikacija. Na korišćenje je ustupljeno 21.453 bibliografske jedinice, od čega putem poštanske dostave 6.155, a putem kućne dostave 1.499. Preko novog servisa, onlinebiblioteke ustupljeno je 8.423 a neposredno je preuzeto 547 bibliografskih jedinica. Broj jedinica bibliotečke građe ustupljenih na korišćenje uvećan je za oko 49,33 % u odnosu na isti period prošle godine, koje uvećanje je najvećim dijelom uslovljeno uvođenjem online servisa posudbe publikacija.

Tokom 2023., broj urađenih kataloških zapisa uvećan je za 86,73 %, u odnosu na 2022., dok je broj redigovanih kataloških zapisa uvećan za 21,63 % u odnosu na isti period prošle godine. U Biblioteci je urađeno 106 novih publikacija u Daisy formatu, što je za 4,7% više u odnosu na prethodnu godinu, kao i 24 nove publikacije na Brajevom pismu što je uvećanje za 1 bibliografsku jedinicu.

Realizovano je 12 novih brojeva mjesečnika “Glas”, koji izlazi u audio formi i 6 novih brojeva časopisa “Tačke kulture”, koji izlazi kao dvomjesečnik na Brajevom pismu.

Prezentacija rada i rezultata Ustanove obavljana je putem internet i facebook stranice Biblioteke, kao i preko elektronskih i štampanih medija.

Programi – Kroz razmjenu publikacija sa bibliotekama „Dr Milan Budimir“ iz Beograda i Bibliotekom iz Sarajeva, Biblioteka je obogatila svoj fond za 96 novih publikacija. U elektronskom katalogu Biblioteke, urađena je stručna obrada 760 bibliografskih jedinica pa je na kraju godine u njemu bilo 8.416 jedinica bibliotečke građe.

Biblioteka je dobila 4 vrijedne donacije a isti broj donacija je uručen od strane naše Ustanove raznim subjektima.

Međunarodna saradnja – Biblioteka je članica bibliotečke asocijacije IFLA, pa su predstavnici Ustanove učestvovali u radu redovne godišnje skupštine IFLE, krajem avgusta 2023. u Rotterdamu. Obavljena je posjeta Beogradskom sajmu knjiga i upriličen susret sa kolegama iz Biblioteke "Dr Milan Budimir". Predstavnicu Biblioteke je u sklopu šire delegacije boravila u studijskoj posjeti Prirodnjačkom muzeju u Beču radi istraživanja mogućnosti saradnje na pisanju projektnih aplikacija.

Kadrovski i prostorni kapaciteti – Biblioteka poslove obavlja sa 13 zaposlenih, u tri organizacione jedinice, a sistematizovano je 32. Koristi iznajmljeni objekat od 540m² za koji godišnja zakupnina iznosi 31.500€.

Budžet – Zakonom o Budžetu za 2023. Biblioteci su opredijeljena budžetska sredstva u iznosu od 337.738,31 €, od kojih je tokom godine realizovano 311.106,43 € (92%). Transferi su iznosili 19.778,77€.

➤ JU Biblioteka za slijepe Crne Gore

Biblioteka za slijepe Crne Gore (u daljem tekstu: Biblioteka) je u 2023., realizovala 28 umjetničkih programa, i to 1 izložba, 5 književnih večeri, 1 okrugli sto, 2 tribine i 16 redovnih i 2 vanredne projekcije filmova u verziji prilagođenoj za korisnike Ustanove.

Redovna djelatnost – Biblioteka je pribavila 687 novih publikacija. Na korišćenje je ustupljeno 21.453 bibliografske jedinice, od čega putem poštanske dostave 6.155, a putem kućne dostave 1.499. Preko novog servisa, online biblioteke ustupljeno je 8.423 a neposredno je preuzeto 547 bibliografskih jedinica. Broj jedinica bibliotečke građe ustupljenih na korišćenje uvećan je za oko 49,33 % u odnosu na isti period prošle godine, koje uvećanje je najvećim dijelom uslovljeno uvođenjem online servisa posudbe publikacija.

Tokom 2023., broj urađenih kataloških zapisa uvećan je za 86,73 %, u odnosu na 2022., dok je broj redigovanih kataloških zapisa uvećan za 21,63 % u odnosu na isti period prošle godine. U Biblioteci je urađeno 106 novih publikacija u Daisy formatu, što je za 4,7% više u odnosu na prethodnu godinu, kao i 24 nove publikacije na Brajevom pismu što je uvećanje za 1 bibliografsku jedinicu.

Realizovano je 12 novih brojeva mjesečnika "Glas", koji izlazi u audio formi i 6 novih brojeva časopisa "Tačke kulture", koji izlazi kao dvomjesečnik na Brajevom pismu.

Prezentacija rada i rezultata Ustanove obavljana je putem internet i facebook stranice Biblioteke, kao i preko elektronskih i štampanih medija.

Programi – Kroz razmjenu publikacija sa bibliotekama „Dr Milan Budimir“ iz Beograda i Bibliotekom iz Sarajeva, Biblioteka je obogatila svoj fond za 96 novih publikacija. U elektronskom katalogu Biblioteke, urađena je stručna obrada 760 bibliografskih jedinica pa je na kraju godine u njemu bilo 8.416 jedinica bibliotečke građe.

Biblioteka je dobila 4 vrijedne donacije a isti broj donacija je uručen od strane naše Ustanove raznim subjektima.

Međunarodna saradnja – Biblioteka je članica bibliotečke asocijacije IFLA, pa su predstavnici Ustanove učestvovali u radu redovne godišnje skupštine IFLE, krajem avgusta 2023. u Rotterdamu. Obavljena je posjeta Beogradskom sajmu knjiga i upriličen susret sa kolegama iz Biblioteke "Dr Milan Budimir". Predstavnicu Biblioteke je u sklopu šire delegacije boravila u studijskoj posjeti Prirodnjačkom muzeju u Beču radi istraživanja mogućnosti saradnje na pisanju projektnih aplikacija.

Kadrovski i prostorni kapaciteti – Biblioteka poslove obavlja sa 13 zaposlenih, u tri organizacione jedinice, a sistematizovano je 32. Koristi iznajmljeni objekat od 540m² za koji godišnja zakupnina iznosi 31.500€.

Budžet – Zakonom o Budžetu za 2023. Biblioteci su opredijeljena budžetska sredstva u iznosu od 337.738,31 €, od kojih je tokom godine realizovano 311.106,43 € (92%). Transferi su iznosili 19.778,77€.

➤ **JU Nacionalna biblioteka crne gore "Đurđe Crnojević" – Cetinje**

Popunjavanje fondova: NBCG je u 2023. godini, kroz sve vidove nabavke, obogatila svoje fondove sa oko 6.000 naslova, od čega su: 5.062 naslova knjiga (9.894 primjerka), 511 naslova serijskih publikacija (7.553 broja), preko 420 naslova neknjižne građe: 43 razglednice, 4 plana grada, 5 naslova CD-a (20 primjeraka), 10 naslova štampanih muzikalija (15 primjeraka), 226 plakata (263 primjerka), 5 gravura, 2 atlasa, 126 izložbenih kataloga (377 primjeraka), itd.

Korišćenje fondova u prostorijama Biblioteke: : Odjeljenje nacionalnog fonda, legata i stare i rijetke knjige – korisnika 351, korišćeno 397 knjiga, 6589 sv. novina i 570 časopisa i dato 1539 bibl. informacija. Osnovni fond - korisnika 1970, korišćeno 6251 knjiga, 4597 sv. novina, 6022 br. časopisa i dato 4255 bibl. informacija; Međubiblioteka pozajmica – 69 zahtjeva, 363 knjige.

Revizija i reorganizacija smještaja fonda novina: Revizija fonda novina (međuratni period) 449 naslova (789 sv.); Nastavak izmještanja pomoćnih fondova radi boljih uslova čuvanja: fonda viškova i fonda rezervi monografskih i serijskih publikacija.

Revizija fondova: Revizija i tehnička obrada (jugoslovenska produkcija) 11 naslova (575 svesaka); Revizija fonda crnogorske periodike 749 naslova (3.184 sv.).

Matična služba: Ažurirani matični kartoni za 38 školskih biblioteka, unijeti statistički podaci za 21 narodnu biblioteku. Ukupan broj upisanih biblioteka u centralni registar i dalje je 181. Izvršen je stručni obilazak referenta Matične službe svih 20 narodnih i Unverzitetске biblioteke. U 6 biblioteka članica COBISS.CG, pružena stručna pomoć. Predstavnici NBCG su tokom februara, septembra i decembra obišli deset sadašnjih i potencijalno budućih članica sistema COBISS.CG, bi se razmotrili modaliteti za podsticanje aktivnijeg učešća u bibliotečko-informacionom sistemu COBISS.CG kod biblioteka koje su već učlanjene u sistem, odnosno kako bi buduće članice upoznali sa svim prednostima učlanjenja u bibliotečko-infomacioni sistem COBISS.CG.

Izdavačka djelatnost: Petar II Petrović Njegoš : **Gorski vijenac**. – Lat. izdanje koje je priredio S.M. Ljubiša 1868. – Reprint u suizdavaštvu sa JU Muzeji i galerije Budva; **Bio-bibliografija „Akademik Mladen Lompar: 1944-2017”**, autorke Ljiljane Đorđević; Radivoje Lola Đukić : **Ovca na Bulevaru Oktobarske revolucije**, povodom 100 godina od rođenja Lole Đukića; Danijela Radulović, Ana Pejović : **Bibliografija starih razglednica**, u suizdavaštvu sa Državnim arhivom Crne Gore (u štampi); **Crnogorska bibliografija: monografske publikacije za 1997.** – elektronsko izd. ; **Crnogorska bibliografija: članci i prilozi u serijskim publikacijama i zbornicima za 2022.** – elektronsko izd. ; **Zbornik radova IV LAM Konferencije.** – Elektronsko izd. (u pripremi); Elektronski časopis **CIP informator** (br. 1-12/2023); **Bibliografski vjesnik**, 1-3/2022 (u štampi).

Digitalizacija: Na platformi Digitalna biblioteka (www.dlib.me) je postavljeno 600 novih bib. jedinica sa pratećim metapodacima. Za ovu namjenu je tokom 2023. godine obrađeno 11000 stranica.

Na sajtu Digitalna biblioteka Crne Gore postavljena je nova tematska zbirka "Turistički vodiči Crne Gore" koja sadrži odabrane stare turističke vodiče i flajere naše države, njenih regija i gradova. Ona predstavlja bogat izvor građe za predstavljanje i promociju kulture, prirodnih ljepota, tradicije i sveukupne baštine Crne Gore u digitalnom obliku, odnosno obezbjeđivanje njihove dostupnosti najširem krugu korisnika.

Statistika korišćenja baza podataka: Statistika korišćenja baza podataka: tokom 2023. na sajtu www.dlib.me broj posjetilaca je bio 3902, broj pregleda 72333, a broj pregledanih stranica 149652; COBISS+ i lokalna baza Biblioteke – ukupno pretraživanja 56832, korišćeni ispisi 173892, što je porast od preko 100%. Sajt NBCG www.nb-cg.me broji preko 8000 posjeta. Najveći broj korisnika je pored Crne Gore, iz Srbije, Kine, Sjedinjenih Američkih Država i Hrvatske.

Elektronski katalog: Elektronski katalog NBCG na kraju 2023. godine sadrži 326.358 zapisa. Broj biblioteka članica sistema COBISS.CG je 50, a ukupan broj zapisa u zajedničkom katalogu svih članica COBISS.CG je 645. 211. Elektronski katalog je pretraživan 56.832 puta.

Društvene mreže: Na društvenim mrežama NBCG je postavljeno: 300 objava na FB, Instagram i Twitter nalozima i 38 objava na FB stranici Digitalne biblioteke.

Edukacija: Održano 8 kurseva sa ukupno 67 polaznika, dodijeljena 21 licenca za rad u različitim segmentima COBISS-a.

Dani evropske baštine: U okviru Dana evropske baštine organizovana je izložba knjiga i periodike "Vladimir i Kosara u istoriji, legendi i umjetnosti", iz fondova NBCG „Đurđe Crnojević“ (26.09)

Izložbe: Izložba "Minijaturne knjige Nacionalne biblioteke Crne Gore „Đurđe Crnojević“ (1.04); ; Izložba „Muzički plakat u Crnoj Gori 1950-1990“(Podgorica, 3.10); Knjige na albanskom jeziku: u fondovima NBCG „Đurđe Crnojević“ (Tirana, jul 2023).

Saradnja i članstvo u međ. organ.: IFLA, CDNL, CENL, Savjet COBISS.Net, ISBN, ISSN, ISMN.

Konferencije: CENL konferencija (18- 20. jun 2023, Pariz); IV LAM konferencija (maj 2023, Cetinje); Međunarodna ISBN agencija, u saradnji sa Međunarodnom ISMN agencijom, održala je 10. regionalnu ISBN radionicu (14-15. jun, Beograd); Konferencija nacionalnih biblioteka pod nazivom: "Izvan granica: misija i budući pravci" održana je online preko Zoom aplikacije (17-18. maj); XII festival hrvatskih digitalizacijskih projekata D-fest posvećen digitalizaciji kulturne i naučne baštine, sistemima za upravljanje digitalnom građom, digitalnim proizvodima i uslugama, te promociji digitalnih projekata (4-5.05, Zagreb); Radionica IFLA-e (International Federation of Library Associations) na temu izgradnje jakog i održivog bibliotečkog okruženja u Evropi (21-23. 11, Brisel); Icarus dani Hrvatske (22 -25. 03, Šibenik); IV znanstveno-naučni skup (8-9. 11, Rijeka); Godišnja ISSN Konferencija (23-26.10, Brisel); 10. Konferencija direktora nacionalnih biblioteka Jugoistočne Evrope (4-6.10, Struga); Godišnja konferencija mreže Europeana, on-line, novembar 2023; Info dan Kreativna Evropa, 01. decembar 2023. Podgorica.

Sajmovi: IX Internacionalni sajam knjiga Podgorica; Međunarodni podgorički sajam knjiga i obrazovanja.

Pokloni drugim bibliotekama i organizacijama: NBCG je i ove godine poklonila veliki broj publikacija raznim institucijama, ukupno 1.191 naslov, kao na primjer: „Centru za kulturu“ – Cetinje 176 naslova; MZ „Đinovići“ 175 naslova; „Udruženju Crnogoraca Subotice“ 122 naslova; JPU „Zagorka Ivanović“ 24 naslova; JU OŠ „Rade Perović“ Velimlje 180 naslova, itd.

Održavanje objekata i drugi poslovi: Realizacija projekata Rekonstrukcija/zamjena fasadne stolarije na objektima NBCG (bivše Francusko i bivše Italijansko poslanstvo) je u toku. Sredstva su obezbijedena iz Programa zaštite kulturnih dobara Ministarstva kulture i medija za 2023. godinu i Budžeta za 2023. i 2024. godinu.

Planirana rekonstrukcija/sanacija podrazumijeva: restauraciju stolarije solidnog stanja, restauraciju stolarije sa manjim oštećenjima I zamjenu stolarije koju je nemoguće restaurirati.

Organizacija i kadrovski kapaciteti: Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta sistematizovana su 63 radna mjesta sa 91 izvršiocem u okviru sedam organizacionih jedinica (odjeljenja), a trenutno je zaposlen 81 izvršilac, od čega 53 žene (65,43%) i 28 muškaraca (34,57%).

Budžet: Budžetska sredstva Biblioteke u 2023. godini iznosila su 1.587.103,25€, dok su prihodi od sopstvene djelatnosti bili 57.000,25€.

Prostorni i tehnički kapaciteti: Biblioteka koristi tri objekta: Zgradu bivšeg Italijanskog poslanstva površine 2.231,50 m², (prostor i oprema), zgradu bivšeg Francuskog poslanstva površine 754,00 m² (oba objekta imaju status kulturno dobro II kategorije) i depo knjiga površine 4.563,00 m². Površina zemljišta koja pripadaju objektima je preko 19.000m²; Grijanje se vrši preko tri zastarjela i dotrajala kotlovska postrojenja na lož ulje i dva sistema grijanja i hlađenja na struju.